

2012-15

FART PÅ SPROGET

INTRODUKTION

VEJLEDNING

OVERSIGT

AKTIVITETSFORLØB

FART PÅ SPROGET gennemføres af et konsortium bestående af Center for Børnesprog og Rambøll. Derudover deltager en række internationale forskere fra USA og Tyskland. Projektet ledes af professor Dorthe Bleses fra Center for Børnesprog, Syddansk Universitet.

FART PÅ SPROGET er finansieret af Socialstyrelsen med 8 millioner kr. og er medfinansieret af Syddansk Universitet. Projektperioden løber fra juli 2012 til juni 2015.

Dette dokument indeholder fire dele. Det indledes med en *introduktion* der indeholder en kort præsentation af forskningsprojektet FART PÅ SPROGET, en beskrivelse af de centrale elementer i programmet og af de læringsområder og læringsmål der indgår i programmet samt af den læringsstige som skal bruges til at differentiere indsatsen overfor det enkelte barn. Dette er nødvendig baggrundsviden for at kunne gennemføre programmet. Herefter følger den egentlige *vejledning* til hvordan programmet gennemføres som beskriver alle elementer af FART PÅ SPROGET. Efter vejledningen følger beskrivelser af alle *40 aktivitetsforløb* i FART PÅ SPROGET-programmet der skal bruges i forbindelse med forberedelse og afvikling af de enkelte aktivitetsforløb. Efter aktivitetsforløbene følger en *oversigt* over alle aktivitetsforløbene.

Dokumentet er beskyttet af copyright. Alle rettigheder er reserveret. Det er derfor ikke tilladt at modificere, kopiere, offentliggøre eller distribuere vejledningen uden tilladelse fra projektleder Dorthe Bleses (bleses@sdu.dk).

Indholdsfortegnelse

INTRODUKTION	3
Om forskningsprojektet.....	3
Hvad er FART PÅ SPROGET-programmet?	4
Læringsområder og læringsmål i FART PÅ SPROGET	7
Faste elementer i FART PÅ SPROGET	10
Aktivitetsbeskrivelserne.....	11
De 10 basislegeaktiviteter	12
Læringsstigen	15
Aktivitetsnoter.....	18
Sprogudviklingsskemaer.....	18
VEJLEDNING TIL GENNEMFØRELSEN AF FART PÅ SPROGET	19
Forberedelse af aktivitetsforløb.....	19
Gennemførelse af aktivitetsforløb.....	23
<i>Når du gennemfører aktivitetsforløbet, skal du huske at:</i>	24
Aktivitetsnoter (Results).....	24
Sprogudviklingsskemaer.....	27
OVERSIGT OVER AKTIVITETSFORLØB 1-40	29
AKTIVITETSFORLØB	41

INTRODUKTION

Om forskningsprojektet

FART PÅ SPROGET er både navnet på et forskningsprojekt, finansieret af Socialstyrelsen, der har til formål at undersøge effekten af sproginterventioner, og navnet på den programbaserede sprogintervention (FART PÅ SPROGET-programmet) der afprøves som en del af forskningsprojektet. FART PÅ SPROGET-programmet har til formål at styrke små børns tidlige tilegnelse af talesproglige kompetencer og læse- og skriveforudsætninger.

I programmet laver en pædagog legeaktiviteter med en gruppe af børn på en måde der understøtter nogle bestemte sproglige kompetencer. Forskningsprojektet skal undersøge om en programbaseret tilgang til det sproglige arbejde i børnehaven styrker børns sprogtilegnelse og om programbaserede tilgange virker bedst i små eller store grupper.

De dagtilbud der deltager i FART PÅ SPROGET, indgår derfor i en af fire forskellige grupper:

1. Pædagoger der fortsætter med eksisterende praksis.
2. Pædagoger der anvender egne aktiviteter i små grupper uden FART PÅ SPROGET programmet
3. Pædagoger der anvender FART PÅ SPROGET-programmet i små grupper
4. Pædagoger der anvender FART PÅ SPROGET-programmet i store grupper

FART PÅ SPROGET-programmet afprøves altså både med små og store grupper. Derudover sammenlignes programmet med en tredje intervention hvor pædagogerne får en "teoretisk og praktisk indføring" men selv skal finde på de aktiviteter der skal understøtte de samme sproglige kompetencer. I alle tre grupper gennemføres to ugentlige aktiviteter af ca. 30 minutters varighed over en periode på 20 uger hvor der skal arbejdes med de samme læringsområder og -mål. Alle tre grupper sammenlignes med en fjerde gruppe der fortsætter med eksisterende praksis.

Denne vejledning er specielt målrettet de pædagoger der deltager i gruppe 3 og 4 der skal arbejde med FART PÅ SPROGET-programmet i henholdsvis små og store grupper.

I forbindelsen med afprøvningen måles og sammenlignes effekter af de forskellige typer pædagogiske indsatser (grupperne 1-4). Samtidig indsamles viden om forhold i børnehaven og i hjemmet som vi formoder har betydning for børns læring, og som derfor kan formodes at påvirke effekten af programmet.

Projektet vil give ny viden om effekten af sprogindsatser i Danmark, og om hvordan pædagoger bedst understøtter børns forskellige behov.

Hvad er FART PÅ SPROGET-programmet?

FART PÅ SPROGET er et konkret pædagogisk værktøj til arbejdet med læreplanstemaet *sprog* og med inklusion. FART PÅ SPROGET understøtter en sammenhængende indsats for det enkelte barn (fra sprogvurdering til indsats og opfølgning) og for børnegruppen. FART PÅ SPROGET er inkluderende da programmet har til formål at understøtte sproget hos børn med fokuserede behov samtidig med at det løfter det sproglige niveau hos hele børnegruppen. FART PÅ SPROGET bygger på – og kvalificerer – læringsaktiviteter der allerede finder sted i den generelle pædagogiske praksis, og programmet er udviklet til at være et *supplement* og ikke en erstatning for andre pædagogiske metoder til at understøtte børns sprogtiltagelse.

FART PÅ SPROGET-programmet (fremover FART PÅ SPROGET) er udviklet så det udnytter det potentiale der allerede findes i eksisterende pædagogisk praksis i Danmark, herunder den nye pædagogiske dagsorden som blev introduceret med Sprogpakken. Programmet er baseret på metoder der har demonstreret en positiv effekt på børns sprogtiltagelse, og FART PÅ SPROGET bygger således på eksisterende national og international forskning. Programmet styrker de sproglige kompetencer der understøtter senere læsning i skolen.

FART PÅ SPROGET er baseret på den nyeste teoretiske og empiriske forskning og repræsenterer en systematisk, eksplicit og fleksibel tilgang til arbejdet med at styrke børns sprogtiltagelse indenfor fire sproglige læringsområder:

- Ordforråd
- Narrative kompetencer
- Skriftsprogskoncepter
- Lydlig opmærksomhed

FART PÅ SPROGET er designet så det er nemt at anvende. Programmet løber over 20 uger og tager udgangspunkt i en række pædagogstyrede legeaktiviteter. Legeaktiviteterne understøtter i varierende grad de seks læreplanstemaer. Grundidéen i FART PÅ SPROGET er at de forskellige aktivitetsforløb der gennemføres i programmet, skal understøtte de fire omtalte læringsområder. På den måde er FART PÅ SPROGET anderledes end andre metoder som fx samtaler i hverdagen og dialogisk læsning der blev introduceret via Sprogpakken, hvor det først og fremmest handler om at tale med barnet på måder der generelt understøtter barnets sprog.

FART PÅ SPROGET består konkret af 40 aktivitetsforløb der præsenteres i en klar rækkefølge og i et let tilgængeligt sprog. Beskrivelsen af aktivitetsforløbene er en slags "opskrift" der indeholder alle de informationer som skal til for at gennemføre sproginterventionen. Nedenfor ses en beskrivelse af alle aktivitetsforløb.

FART PÅ SPROGET gennemføres på to måder. Enten hvor én pædagog gennemfører legeaktiviteter med to små grupper (ofte fire-seks børn), eller hvor to pædagoger gennemfører legeaktiviteter med en stor gruppe børn (børnene på en stue eller hvad der svarer dertil, ofte 18-22 børn). Det er de samme børnegrupper der arbejdes med i hele forløbet. Uanset gruppestørrelsen tager hvert aktivitetsforløb ca. 30 minutter at gennemføre.

Følgende elementer er centrale i forandringsteorien bag FART PÅ SPROGET:

FORANDRINGSTEORIEN BAG FART PÅ SPROGET-INTERVENTIONEN

En systematisk og eksplicit (målrettet) tilgang

FART PÅ SPROGET er en systematisk målrettet indsats der understøtter børns talesproglige kompetencer og læse- og skriveforudsætninger. FART PÅ SPROGET er målrettet alle børn, men den systematiske og eksplicitte tilgang understøtter at især udsatte et- og tosprogede børn kan få noget ud af indsatsen.

Systematisk henviser til at materialet følger den måde børn lærer sprog på. Forskning viser nemlig at kompetencer (herunder sproglige kompetencer) bygges op "fra bunden", dvs. at børn tilegner sig de forskellige sproglige milepæle i en bestemt rækkefølge, og at ny læring bygger ovenpå det barnet allerede kan. Derfor er det vigtigt at børn præsenteres for sproglige udfordringer i en rækkefølge der afspejler den naturlige tilegnelse. FART PÅ SPROGET består således af en række aktivitetsforløb med faste læringsområder og læringsmål der er fastsat på basis af empirisk forskning i børns sprogtilegnelse.

Eksplicit eller *målrettet* betyder at barnets opmærksomhed rettes mod målet med en bestemt aktivitet for derved at understøtte barnets engagement i læringsprocessen. Det er derfor gjort tydeligt i FART PÅ SPROGET hvad læringsområdet og læringsmålet for hver eneste aktivitet er. Hvert forløb starter og slutter med at der tales om læringsmålene. Samtidig indeholder aktivitetsbeskrivelserne forslag til hvad pædagogen kan sige til børnene så de konkrete læringsmål i det enkelte aktivitetsforløb løbende understøttes.

Gentagelse af de samme legeaktiviteter og læringsmål

Gentagelsen af de samme legeaktiviteter og de samme læringsmål mindst tre og op til fem gange i programmet er med til at styrke tilegnelsen af de enkelte læringsmål inden for de fire sproglige områder. I FART PÅ SPROGET anvendes 10 forskellige basislegeaktiviteter der med små variationer gentages i de 20 uger som FART PÅ SPROGET strækker sig over.

Alle børn har brug for gentagne muligheder for at tilegne sig talesproglige kompetencer og læse- og skriveforudsætninger, men gentagne læringsmuligheder er især vigtige for de børn der er udfordret sprogligt af den ene eller anden årsag.

Differentiering af indsatsen overfor det enkelte barn

Forskning viser at det enkelte barn har brug for at blive udfordret der hvor barnet er rent sprogligt. Til hvert aktivitetsforløb er der derfor udviklet et redskab, *Læringsstigen*, som giver konkrete forslag til strategier der kan anvendes overfor de børn hvor aktivitetsforløbene enten er for nemme eller for svære.

Med disse gør-det-nemmere- eller gør-det-sværere-strategier er det muligt at tilpasse FART PÅ SPROGET så indholdet passer til de børn der arbejdes med på et givet tidspunkt, og dermed understøtte

*Evaluering af
indsatsen*

*Monitorering af
barnets sproglige
udvikling*

læringen hos det enkelte barn.

Forskning viser at en vigtig forudsætning for at sprogindsatser har en effekt, er at de gennemføres efter hensigten. Derfor indeholder FART PÅ SPROGET et redskab, *Aktivitetsnoter*, der kan anvendes til at evaluere hvordan et konkret aktivitetsforløb har fungeret.

Et andet instrument, et *Sprogudviklingsskema*, skal anvendes til at vurdere barnets læringsmæssige udbytte af aktivitetsforløbene.

Læringsområder og læringsmål i FART PÅ SPROGET

I FART PÅ SPROGET indgår fire *læringsområder*, to områder der understøtter barnets tilegnelse af talesproglige kompetencer (ordforråd og narrativer), og to områder der understøtter barnets tilegnelse af læse- og skriveforudsætninger (skriftsprogskoncepter og lydlig opmærksomhed). Disse læringsområder udgør tilsammen fundamentet for barnets senere tilegnelse af læsekompetencer. Kompetencer indenfor disse områder tilegnes helt naturligt i dagtilbudsalderen hvis barnet præsenteres for gentagne læringsmuligheder. Jo bedre færdigheder barnet har inden for disse sproglige områder, desto nemmere har barnet ved at lære ved skolestart. Kompetencerne er samtidig vigtige for barnets trivsel her og nu.

Hvert aktivitetsforløb har fokus på understøttelse af to læringsområder efter et fast mønster. Aktivitetsforløbene har således fokus på enten:

- Skriftsprogskoncepter og ordforråd eller
- Lydlig opmærksomhed og narrativer

I det følgende beskrives de fire læringsområder.

DE FIRE LÆRINGSOMRÅDER

<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p>	<p>Beskriver børns viden og bevidsthed om skriftsprogskonventioner (fx at man læser fra venstre mod højre, oppefra og ned), bogkoncepter (at bøger har forsider, er skrevet af en forfatter, består af en tekst osv.) og kendskab til ord og begreber der handler om læsning og skrivning (begreber som at læse, at skrive, at stave, bogstaver mm).</p> <p>Viden om skriftsprogskoncepter indbefatter også kendskab til bogstaver i alfabetet. Børn der ved skolestart er bevidste om og har en viden om skriftsprogskoncepter, herunder om det alfabetiske princip, har nemmere ved at lære at læse i skolen.</p>
<p><i>Ordforråd</i></p>	<p>Refererer til de ord barnet kan sige og forstå. Både størrelsen på ordforrådet (antallet af ord som barnet kan sige og forstå) og dybden af ordforrådet (graden af viden omkring det enkelte ords betydning) er afgørende for barnets sprogtilegnelse.</p> <p>Amerikanske undersøgelser peger på at børn ved fireårsalderen bør have et receptivt ordforråd på omkring 3.000 ord og et produktivt ordforråd på omkring 2.000 ord. Der har ikke været tilsvarende undersøgelser af danske børns tilegnelse af ordforråd på dette alderstrin.</p> <p>Størrelsen på ordforrådet hos et barn i dagtilbudsalderen forudsiger bl.a. barnets senere færdigheder mht. læseforståelse.</p>
<p><i>Lydlig opmærksomhed</i></p>	<p>Handler om barnets opmærksomhed på og evne til at bearbejde lydlig størrelser på forskellige niveauer (ord, stavelser og lyde). Børn lærer først at blive opmærksomme på og bearbejde sprogets største enheder</p>

(ord), og først derefter kan de lære at blive opmærksomme på og bearbejde sprogets mindste enheder (lyde). I løbet af dagtilbudsalderen øges barnets opmærksomhed på sprogets lydside.

En veludviklet lydlig opmærksomhed er en forudsætning for at kunne lære at læse og skrive. Børn der starter i skolen med en veludviklet lydlig opmærksomhed, har nemmere ved at lære det alfabetiske princip som er grundlaget for læsning, end børn der møder skolen med en mindre udviklet lydlig opmærksomhed.

Narrativer

Omfatter barnets færdigheder mht. at fortælle både personlige og fiktive historier, og netop disse færdigheder udvikler sig hastigt frem mod skolestart. At kunne fortælle en historie kræver et godt ordforråd, gode grammatiske kompetencer, og viden om hvordan man bruger sproget. Det at kunne fortælle om en personlig oplevelse, fx at barnet har været ved stranden og bade, er et af de første eksempler på at barnet kan anvende sproget mere dekontekstualiseret (væk fra her og nu).

Det er en forudsætning for at kunne lære i skolen at barnet kan bruge sproget dekontekstualiseret. Det er selvsagt også vigtigt for barnet at have gode narrative kompetencer i dagtilbuddet så barnet kan relatere begivenheder til hinanden, dele tanker og idéer med andre og forstå forskellige typer af historier.

Hvert aktivitetsforløb har fokus på ét læringsmål inden for hvert af de fire læringsområder. Der er fem eller seks læringsmål indenfor hvert læringsområde. I det følgende beskrives læringsmålene inden for hvert læringsområde.

Læringsmålene inddrages på en måde der afspejler den systematik – eller rækkefølge - som empirisk forskning har dokumenteret børn tilegner sig sproget med. Læringsmålene bliver derfor gradvist sværere over de 20 uger, dvs. det første læringsmål er altid baseret på de kompetencer de fleste børn først tilegner sig og så fremdeles. De sproglige kompetencer bygges altså op "fra bunden".

Samtidig styrkes børnenes muligheder for indlæring ved at hvert enkelt læringsmål gentages fra tre til fem gange over de 20 uger. Barnet præsenteres således for gentagne muligheder for at tilegne sig et bestemt læringsområde. Nedenfor ses en oversigt over læringsmålene inden for hvert af de fire læringsområder. Der er seks læringsmål indenfor skriftsprogskoncepter, ordforråd og narrativer, mens der mht. lydlig opmærksomhed kun er fem.

BESKRIVELSER AF LÆRINGSMÅL

Ordforråd

1. At forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting), udsagnsord (ord for handlinger), og tillægsord (ord der beskriver ting)
2. At forstå og bruge nye ord for rumlige begreber (fx over, under, i, på)
3. At forstå og bruge nye ord der har at gøre med tid (fx først, bagefter, så, mens, til sidst)
4. At kunne tale om nye ords betydning (fx hvordan nogle ord kan have mere end en betydning)
5. At forstå og bruge nye ord der har at gøre med følelser (fx flov, bekymret, forbavset, glad)
6. At forstå og bruge nye ord for tankeprocesser (fx tro, drømme, forestille sig, mene, huske)

Narrativer

1. At kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie
2. At kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie
3. At kunne sætte mindst tre tidsmæssige begivenheder i en historie i den rigtige rækkefølge
4. At kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser
5. At kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning
6. At kunne fortælle om følelser, tanker, eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig

Skriftsprogskoncepter

1. At forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord
2. At forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned
3. At kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn
4. At forstå og bruge nye ord der har at gøre med bøger (fx tegner, forfatter, forside og titel) og skrift (fx ord, bogstav, stave, læse, skrive)
5. At forstå forskellen på ord og bogstaver
6. At kunne genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne

Lydlig opmærksomhed

1. At kunne høre når to ord rimer
2. At kunne opdele ord i mindre dele, og sætte ord sammen af mindre dele
3. At kunne høre når to ord begynder med samme lyd
4. At kunne finde på ord der rimer
5. At kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

I det følgende beskrives hvordan vi konkret har implementeret forandringsteorien i FART PÅ SPROGET, og hvordan læringsområder og læringsmål understøttes i programmet. Derefter følger en konkret vejledning til hvordan programmet skal gennemføres.

Faste elementer i FART PÅ SPROGET

FART PÅ SPROGET består som sagt af 40 aktivitetsforløb der skal gennemføres over 20 uger. Der gennemføres altså to aktivitetsforløb om ugen.

Hvert aktivitetsforløb gennemføres med udgangspunkt i en *beskrivelse af aktivitetsforløbet*. Disse beskrivelser indeholder information om de to læringsområder og læringsmål, information om hvilke materialer der skal anvendes, en beskrivelse af aktiviteten samt forslag til hvad der kan siges til børnene.

Der indgår nogle faste elementer i hvert aktivitetsforløb som præsenteres i nedenstående skema. Brugen af faste elementer (der er en del af forandringsteorien) har til formål at øge opmærksomheden på læringen ved at skabe forudsigelighed, ligesom gentagelser styrker tilegnelsen hos alle børn, ikke mindst hos de børn der er sprogligt udfordrede.

FASTE ELEMENTER I FART PÅ SPROGET-AKTIVITETSFORLØB

FART PÅ SPROGET - sangen

Sangen "Fart på sproget" (se nedenfor) synges i starten og i slutningen af hvert aktivitetsforløb. Gentagelsen af sangen både i aktivitetsforløbet og på tværs af aktivitetsforløb har til formål at skærpe børnenes opmærksomhed ved at skabe rammerne omkring det nye læringsrum, FART PÅ SPROGET.

Fart på sproget

Så sætter vi fart på sproget
Så sætter vi fart på sproget
Nu letter vi lidt på låget
Så ser vi hvad kufferten
gemmer på

Og selv om det lyder fjoget
så bliver vi glad' i låget
når vi sætter fart på sproget
med ord og med lyde fra A til Å

Sangen kan høres her: www.results.dk. Sangen er også med på videooptagelser af aktivitetsforløb.

Børnenes opmærksomhed på formålet med det enkelte aktivitetsforløb og på hvad de konkret skal lære, skærpes ved at pædagogen når sangen er sunget, siger: "I dag skal vi tale om hvornår to ord rimer (DAGENS LÆRINGSMÅL)

Læringen understøttes yderligere ved at pædagogen efter endt sang siger: "Hvem kan fortælle mig hvad vi har lært om ... (DAGENS LÆRINGSMÅL)?"

*FART PÅ SPROGET
–kufferten*

FART PÅ-kufferten anvendes i alle aktivitetsforløb og skal indeholde de materialer der skal anvendes i hvert aktivitetsforløb (kuffertens indhold skal forberedes til hvert forløb, se nedenfor).

Kufferten er ligeledes et led i strategien med at skabe forudsigelighed, men den kan samtidig skærpe børnenes nysgerrighed og lyst til læring fordi indholdet aldrig er det samme to gange i træk.

*FART PÅ SPROGET–
talepinde og spande*

Hvert barn skal have en talepind med deres navn på der stilles i en spand. Hver gang et barn har sagt noget, flytter barnet sin pind over i en anden spand. Dette sikrer at alle børn får sagt noget. Talepindene skal forberedes inden starten på første aktivitetsforløb, og de anvendes i udgangspunktet i alle aktivitetsforløb. Det er op til den enkelte pædagog at vurdere i hvilket omfang det virker understøttende for det enkelte barns udbytte af aktivitetsforløbene at anvende talepindene. Det er fx umiddelbart sandsynligt at talepindene kan spille en større rolle i at fordele "taletid" i store grupper end i små.

Konkret legeaktivitet

Programmet er bygget op således at 10 forskellige basislegeaktiviteter varieres over de 20 uger. Nogle aktiviteter gentages flere gange end andre. Også de faste typer af aktiviteter har til formål at skabe genkendelighed og at frigøre energi hos pædagogen til at fokusere på den sproglige understøttelse.

Aktivitetsbeskrivelserne

Som omtalt ovenfor gennemføres de forskellige aktiviteter i FART PÅ SPROGET på basis af aktivitetsbeskrivelser. Aktivitetsbeskrivelserne har til formål at sikre den systematiske og eksplicite tilgang som programmet er udviklet med udgangspunkt i, dvs. at pædagogen arbejder med programmets læringsområder og læringsmål i den rækkefølge som det er tiltænkt. Samtidig skal aktivitetsbeskrivelserne – sammen med de faste elementer i FART PÅ SPROGET – hjælpe med til at sikre at barnets opmærksomhed rettes mod målet med en bestemt aktivitet.

Beskrivelserne indeholder som sagt information om de to læringsområder og læringsmål, om de materialer der skal anvendes, beskrivelsen af aktiviteten samt forslag til hvad der kan siges til børnene.

Forslagene til hvad pædagogen kan sige, er baseret på de principper som blev introduceret i Sprogpakken – nemlig de understøttende sprogstrategier – som forskning har vist er med til at styrke sprogtiltagelsen. Her er de imidlertid konkretiseret så de er målrettet de enkelte

læringsområder og –mål i FART PÅ SPROGET. Forslagene er således baseret på følgende principper:

- De er formuleret som åbnende spørgsmål der har til formål at bringe børnene aktivt ind i samtalen
- De refererer løbende til de læringsmål som tidligere er blevet introduceret, og de relaterer dermed til barnets tidligere erfaringer
- De lægger op til løbende gentagelse af fx de nye ting der skal læres og af børnenes bidrag til samtalen for at understøtte børnenes læring

Et vigtigt aspekt i brugen af understøttende sprogstrategier er at bringe barnet aktivt på banen. Derfor er det en vigtig del af aktivitetsforløbene at barnets bidrag udnyttes lige som man gør i samtaler i hverdagen og i dialogisk læsning. De konkrete formuleringer er kun forslag. Du må selvfølgelig gerne lave dine egne formuleringer, og der skal også siges mere end det der er skrevet ned, *men* det er vigtigt at det du siger, understøtter de to konkrete læringsmål der er angivet i aktivitetsforløbet.

De 10 basislegeaktiviteter

Mange pædagoger der deltager i FART PÅ SPROGET, vil opleve det som en omvæltning at skulle arbejde programbaseret med børns sprog med fokus på bestemte læringsområder og -mål med udgangspunkt i en systematisk og eksplicit metode. For at understøtte pædagogens fokus på den nye måde at arbejde med børnenes sprog på, har vi valgt at bygge programmet op af legeaktiviteter som, i et eller andet omfang, anvendes i den eksisterende pædagogiske praksis. Derudover indgår der som beskrevet nogle hovedtyper af aktiviteter der gentages i forskellige variationer for at skabe forudsigelighed og genkendelighed hos både pædagoger og børn.

Udover dette har vi især udviklet aktiviteter som vi tror, vil engagere og aktivere børn i tre- til femårsalderen, og vi har, i det omfang det har været muligt inden for rammerne, valgt aktiviteter der også involverer fysisk aktivitet, og som understøtter sociale relationer mellem børn.

Pga. programmets formål, nemlig at styrke børns sprog, er alle aktiviteter valgt ud fra det perspektiv at samtalen – og muligheden for at differentiere overfor det enkelte barn - er i centrum. Dette har haft en vis begrænsende effekt i forhold til valg af aktiviteter. Det er fx vanskeligt at lave fysisk krævende aktiviteter som en aktivitetsbane ude på legepladsen og samtidig have den udfordrende samtale i fokus.

Derudover er der en række praktiske begrænsninger. Aktiviteterne skal kunne gennemføres på højst 30 minutter, de må kun kræve begrænset forberedelse, den samme aktivitet skal kunne bruges som grundlag for at understøtte begge de to læringsområder og læringsmål der indgår i hvert aktivitetsforløb, aktiviteterne skal kunne anvendes i både små grupper (én pædagog + fire-seks børn) og i store grupper (to pædagoger + 18-22 børn) og sidst, men ikke mindst aktivitetsforløbene må ikke kræve betydelige udgifter, dvs. aktivitetsforløbene skal baseres på legetøj og andre materialer der allerede findes i dagtilbuddet.

De 10 aktivitetsforløb som udgør grundpillen i programmet, er blevet afprøvet i dagtilbud i de otte kommuner der er med i FART PÅ SPROGET. Efterfølgende er aktivitetsforløbene blevet ændret og tilpasset på basis af kommentarerne.

Nedenfor ses en beskrivelse af de 10 basislegeaktiviteter der indgår i FART PÅ SPROGET med oplysning om hvilke læringsområder de først og fremmest understøtter.

BASISLEGEAKTIVITETER I FART PÅ SPROGET

<i>Min bog</i>	<p>"Min bog" er en fortrykt "bog", der bl.a. anvendes når barnet, evt. med pædagogens hjælp, skal skrive sit eget navn, til at tale om titel, forfatter og forskel på ord og billeder og om rim (her fortrykkes nogle billeder). Bogen indeholder også nogle bogstaver, små historier og trykte sanglege (for at illustrere skrift) der også skal leges.</p> <p>Bogen anvendes især i de aktivitetsforløb der understøtter læringsområderne skriftsprogskoncepter og lydlig opmærksomhed.</p>
<i>Gætteleg</i>	<p>Som udgangspunkt for aktiviteten anvendes en myldre-plakat. Her udvælger pædagogen fx et barn på plakaten, som hun/han beskriver for børnene der skal gætte hvilket barn der beskrives. Efterfølgende er det børnenes tur.</p> <p>Gættelege kan også tage udgangspunkt i kuffertens indhold. Børnene skiftes til at trække noget op af kufferten (fx billeder, ord og bogstaver) som de andre børn skal gætte, og dette kombineres somme tider med fysiske aktiviteter.</p> <p>Aktiviteten anvendes til alle fire læringsområder i aktivitetsforløb.</p>
<i>Vendespil på gulv</i>	<p>Dette er en mere aktiv form for vendespil der foregår med store brikker ude på gulvet så der kan indarbejdes fysisk aktivitet i spillet. Der er både billeder og ord på brikkerne, og brikkerne kan passe sammen på flere måder. Fx kan halvdelen af brikkerne være billeder og halvdelen ord. Her gælder det ganske simpelt om at finde to brikker med ord eller to brikker med billeder der på den ene eller anden måde passer sammen som et par. I andre spil handler det om at finde to ord der rimer fx et billede af "bord" der passer med billedet "snor". Samtidig inddrages fysiske aktiviteter.</p> <p>Aktiviteten anvendes til alle fire læringsområder i aktivitetsforløb.</p>
<i>Sanglege</i>	<p>Sanglege tager udgangspunkt i kendte børnesange. Børnene aktiveres i forbindelse med sangen.</p> <p>Sanglege anvendes til at understøtte tilegnelse af ordforråd og til at understøtte narrative kompetencer.</p>
<i>Historiefortælling</i>	<p>Kufferten indeholder billeder af forskellige ting eller figurer, fx prinsesser og superhelte, og disse anvendes som grundlag for at fortælle historier.</p> <p>Historiefortælling anvendes især i de aktivitetsforløb der understøtter narrative</p>

kompetencer og ordforråd.

Fortællebold

Her sidder alle i en rundkreds på gulvet, og pædagogen fortæller en historie med mennesker og beskrivelser af omgivelser. Pædagogen kaster bolden til et barn som genfortæller historien og så fremdeles. I andre tilfælde tages udgangspunkt i billeder, og børnene opfordres til at fortælle noget de har oplevet ud fra billedet, fx et billede af en bro. Samtalen styres ved at kun den der har bolden, må fortælle.

Fortællebold anvendes især i de aktivitetsforløb der understøtter narrative kompetencer og ordforråd.

Kongens efterfølger

Dette er en leg der foregår forskellige steder i institutionen. Børnene holder fast i et reb og går på række efter kongen. Til disse aktivitetsforløb er angivet et kort fortælleforløb, og pædagogen fortæller børnene hvad der skal ske, fx at de er ude i ørkenen.

Bagefter sætter alle sig i en rundkreds, og børnene skiftes til at beskrive hvad de oplevede på deres tur.

Kongens efterfølger understøtter især ordforråd og narrative kompetencer.

På jagt

Her er der tale om forskellige varianter af en jagt hvor børnene løber ud og finder en bog og kommer tilbage, sætter sig i en rundkreds og fx peger på titel, taler om forfatter eller bogstaver. Andre gange kombineres snakken om bøgerne med fysisk aktivitet fx kan alle børn tildeles forskellige "bog-ord" og så skal alle de børn der er "forsider" hoppe, hinke og løbe mm. når pædagogen siger ordet højt, og bagefter vise hvor det nu er vi finder forsider henne på bøger.

På jagt anvendes især i de aktivitetsforløb der understøtter skriftsprogskoncepter og lydlig opmærksomhed.

Humørcirkel med billeder

Her kombineres en humørcirkel med forskellige billeder. Pædagogen fortæller en historie, og børnene skiftes til at fortælle med.

Humørcirklen understøtter især narrative kompetencer og ordforråd.

Legetøj

Her tages der udgangspunkt i legetøj, fx Lego. Børnene får forskellige små opgaver, fx at bygge et tårn eller en bro. Mens børnene bygger/leger, tales om ord der er relevante i sammenhængen. Der tales også om navnene på legetøjet, fx Lego eller Pixeline. Der bruges ofte kommercielle navne i disse forløb da det tit er sådanne navne børnene kender.

Aktivitetsforløb med legetøj understøtter især lydlig opmærksomhed og skriftsprogskoncepter.

Det fremgår af oversigten over de 40 aktivitetsforløb sidst i dette dokument (samt af de konkrete aktivitetsforløb) hvilke materialer der skal anvendes til de enkelte forløb.

Kufferten og billedmaterialer er sendt direkte til børnehaven. Det er de materialer der er understreget i beskrivelsen af de enkelte aktivitetsforløb nedenfor i forbindelse med beskrivelse af indholdet i kufferten.

Medfølgende materiale i A4-format:

- Fire historier der skal bruges i fire aktivitetsforløb (7, 8, 26, 32)
- Billeder der kommer i alfabetisk orden. De bruges til enten at illustrere en sang eller en historie. Bemærk at der er lidt klippe-forberedelse til 6 (Se min kjole), 32 og 36 (Humørcirkel). Billeder i A4-format er i aktivitetsforløbene angivet som "store billeder".

Medfølgende materiale i A5-format:

- Alfabetet på separate kort
- Ordkort i alfabetisk orden
- Billeder i alfabetisk orden

Medfølgende materiale i A3-format:

- Myldreplakat

Langt de fleste af materialerne er således klar til brug, men da de samme materialer genbruges i de forskellige aktivitetsforløb, skal du hver gang du forbereder det enkelte forløb, finde de materialer frem der skal bruges til gennemførelsen af det. Det nemmeste er at ordne billede-, ord- og bogstavmaterialer i alfabetisk rækkefølge baseret på kortenes indhold. Så er det hurtigt at finde frem til de konkrete materialer der skal anvendes i det enkelte aktivitetsforløb.

Der skal også anvendes andre materialer i forbindelse med aktivitetsforløbene. Disse materialer skal du selv finde frem. Vi har lagt vægt på at inddrage materialer som det må forventes at alle børnehaver er i besiddelse af.

Læringsstigen

Selv om børn har samme alder, kan deres sproglige niveau være meget forskelligt, og derfor har de brug for forskellige udfordringer for at udvikle sig sprogligt. Et vigtigt element i forandringsteorien bag FART PÅ SPROGET er at måden de enkelte legeaktiviteter gennemgøres på, tilpasses det enkelte barns sproglige niveau. Dette gøres ved at pædagogen anvender måder at stille spørgsmål på der udfordrer barnet lige præcis der hvor barnet er, såkaldte differentieringsstrategier.

For at understøtte differentieringen har vi udarbejdet et redskab, *Læringsstigen*, som giver konkrete forslag til strategier der kan anvendes overfor de børn hvor aktivitetsforløbene enten er for nemme eller for svære. Vi arbejder med to typer af differentieringsstrategier, nemlig strategier der gør det nemmere for barnet og strategier der gør det sværere for barnet.

Nedenfor introduceres strategierne. Strategierne kan anvendes inden for alle fire læringsområder og alle læringsmål.

De tre *gør-det-nemmere-strategier* anvendes overfor de børn der har svært ved enten at forstå de spørgsmål der stilles eller ved selv at formulere et svar. Anvendes *gør-det-nemmere-strategierne* overfor børn der af den ene eller anden grund kæmper med sproget, bliver de i stand til at deltage aktivt i aktiviteter der ellers var for svære for dem. Derved er sandsynligheden større for at også disse børn får udbytte af interventionen, og for at deres sproglige kompetencer bliver styrket. Dette skyldes at jo mere barnet får lejlighed til selv at bruge sproget, jo mere lærer barnet.

Gør-det-nemmere-strategierne kan imidlertid også anvendes overfor alle børn hver gang de skal introduceres til noget nyt, da det er nemmere at lære noget nyt hvis man får hjælp til det.

De tre gør-det-nemmere-strategier:

- Give svaret
- Hjælpes ad
- Begrænse valg

Ved *gør-det-nemmere-strategien 'Give svaret'* giver pædagogen barnet svaret på et spørgsmål før det stilles eller genstilles.

Eksempel på strategien 'Give svaret' (læringsdomænet ordforråd):

Pædagog: Anna, kan du fortælle mig hvilket dyr det her er?
(Anna tøver)
Pædagog: Det er en giraf. Giraffer bor i Afrika, Anna, hvad hedder det her dyr?
Anna: En giraf

Ved *gør-det-nemmere-strategien 'Hjælpes ad'* gør pædagogen og barnet noget sammen.

Eksempel på strategien 'Hjælpes ad' (læringsdomænet skriftsprogskoncepter):

Pædagog: Anna, kender du nogen af bogstaverne i dit navn?
Anna: Nej.
Pædagog: Så siger vi dem sammen. A N N A. Skal vi prøve sammen? Kom, A N N A
Pæd.+Anna: A N N A

Ved den tredje gør-det-nemmere-strategi *'Begrænse valg'* kan pædagogen give barnet to-tre valgmuligheder når et spørgsmål stilles eller genstilles.

Eksempel på strategien 'Begrænse valg' (læringsdomænet lydlig opmærksomhed):

Pædagog: Anna, ved du hvilken lyd ssslange begynder med?
(Anna tøver)
Starter ssslange med sss eller lll?
Anna: sss

De tre gør-det-sværere-strategier har til formål at udfordre de børn der allerede kan svare på alle de spørgsmål som er indarbejdet i aktivitetsforløbene, ved at stille mere abstrakte spørgsmål. De børn der er godt på vej op ad stigen fordi de har let ved at tilegne sig sproget eller sprogligt er blevet stimuleret godt i hjemmet, vil sandsynligvis deltage aktivt i interventionen, men de vil også have brug for yderligere udfordringer for at deres sprog kan udvikle sig mere komplekst. Læringsstignens gør-det-sværere-strategier hjælper disse børn med at tænke og formulere sig mere abstrakt og dekontekstualiseret.

De tre gør-det-sværere-strategier:

- Forudsige
- Generalisere
- Argumentere

Ved gør-det-sværere-strategien *'Forudsige'* beder pædagogen barnet om at beskrive hvad der kunne komme til at ske, eller om at prøve at forudsige hvordan en begivenhed eller historie ender. At kunne forudsige er et væsentligt aspekt i læseudviklingen fordi læsningen ofte involverer at man skal forudsige det næste der vil ske, mens man læser.

Eksempel på strategien 'forudsige' (læringsdomænet narrativer):

Pædagog: (pædagogen fortæller en historie) Noah, hvordan tror du historien ender?
(Noah forudsiger)

Pædagogen kan følge op på det barnet siger ved at stille spørgsmål.

Ved den anden gør-det-sværere-strategi *'Generalisere'* skal barnet overføre aktivitetens indhold til en anden kontekst. Når pædagogen bruger generaliseringsstrategien, besvarer barnet et åbent spørgsmål uden direkte støtte fra pædagogen.

Eksempel på strategien 'generalisere' (læringsdomænet lydlig opmærksomhed):

Pædagog: Kan du komme i tanke om andre navne der begynder med fff?
Noah: Ja, det gør far

Også her kan pædagogen følge op med spørgsmål.

Ved den tredje gør-det-svære-re-strategi '*Argumentere*' skal barnet forklare eller argumentere for hvorfor noget skete eller vil ske, eller hvorfor noget er som det er.

Eksempel på strategien 'Argumentere' (læringsdomænet ordforråd):

Pædagog: Noah, hvad betyder det når man går *langs* med en klippemur?
(Noah argumenterer)

Mens de seks læringsstrategier på læringsstigen går igen er den konkrete udformning af dem forskellig for de to læringsmål i hvert af de 40 aktivitetsforløb (se aktivitetsforløb nedenfor). Det er gjort sådan for at give dig helt konkret inspiration til hvordan du kan tale med de forskellige børn i din gruppe, på en måde der understøtter de konkrete læringsområder og læringsmål i FART PÅ SPROGET.

Aktivitetsnoter

FART PÅ SPROGET indeholder et redskab, *Aktivitetsnoter*, der kan anvendes til at evaluere hvordan et konkret aktivitetsforløb har fungeret. Aktivitetsnoterne fokuserer på om de forskellige elementer i et FART PÅ SPROGET-aktivitetsforløb er blevet brugt, om det enkelte barn deltog aktivt i forløbet, og om barnet fik udbytte af det. Derudover skal pædagogen angive hvilke læringsstrategier der blev anvendt overfor det enkelte barn i gruppen.

Aktivitetsnoterne danner grundlag for pædagogens refleksion over afviklingen af de enkelte aktivitetsforløb og kan derfor samtidig fungere som et redskab til at tilpasse kommende aktivitetsforløb. For det andet har spørgsmålene en vigtig funktion i forhold til forskningsprojektet fordi de hjælper os med at vurdere i hvilket omfang implementeringen af FART PÅ SPROGET har indflydelse på effekten af sproginterventionen.

Sprogudviklingskemaer

Et andet instrument, et *Sprogudviklingskema*, skal anvendes til at vurdere barnets læringsmæssige udbytte af aktivitetsforløbene. I sprogudviklingskemaet registreres om barnet har nået de konkrete læringsmål i FART PÅ SPROGET, og skemaet kan derfor hjælpe pædagogen

til at få et billede af hvorvidt de enkelte aktivitetsforløb er på et passende niveau for det enkelte barn, eller om barnet har brug for mere hjælp eller mere udfordring.

VEJLEDNING TIL GENNEMFØRELSEN AF FART PÅ SPROGET

FART PÅ SPROGET er et 20 ugers program der består af 40 aktivitetsforløb som præsenteres i en klar rækkefølge i et let tilgængeligt sprog. I det følgende vil vi gå alle trin i FART PÅ SPROGET-programmet igennem. Hvert afsnit slutes af med en huskeliste i stikordsform der opsummerer de vigtigste ting at være opmærksom på i forbindelse med afsnittet.

FART PÅ SPROGET gennemføres som nævnt på to måder. Enten skal én pædagog gennemføre legeaktiviteter med to grupper af fire-seks børn, eller også skal to pædagoger gennemføre legeaktiviteter med en stor gruppe bestående af 18-22 børn. Formålet er at undersøge hvad gruppestørrelsen betyder for børnenes udbytte af programmet. Uanset gruppestørrelsen tager hvert aktivitetsforløb ca. 30 minutter at gennemføre. Du skal således enten gennemføre legeaktiviteter med en lille gruppe børn eller med en stor gruppe børn sammen med en kollega.

FART PÅ SPROGET i store grupper kan minde om samling som mange børnehaver i forvejen benytter sig af. Umiddelbart kan organiseringen af aktiviteterne med den store børnegruppe forekomme mere udfordrende end med den lille gruppe, men arbejdet her kan fx tilrettelægges så den ene pædagog står for læringsaktiviteten mens den anden sørger for at hjælpe til og "organisere" børnegruppen. Pædagogerne kan så bytte roller i de to aktivitetsforløb der gennemføres på en uge.

Forberedelse af aktivitetsforløb

I beskrivelsen af de forskellige elementer i aktivitetsforløbene tager vi udgangspunkt i et konkret aktivitetsforløb, Aktivitetsforløb 1 (*Min bog*), hvor det er læringsområderne skriftsprogskoncepter og lydlig opmærksomhed der understøttes.

I forbindelse med hvert FART PÅ SPROGET-aktivitetsforløb er der en forberedelsesfase og en gennemførelsesfase. Der er udarbejdet forskellige beskrivelser af hvert aktivitetsforløb til de to faser. Til forberedelsesfasen er der udarbejdet mere uddybede beskrivelser som gør det muligt at sætte sig grundigt ind i alle elementer af aktivitetsforløbet. I gennemførelsesfasen er der fokus på at støtte gennemførelsen af forløbet sammen med børnene, og hertil er der udarbejdet en stikordsversion hvor forslag til hvad man kan sige til børnene, er fremhævet. I det følgende beskrives de to faser hver for sig.

I den fulde version af det enkelte aktivitetsforløb finder du følgende:

- Nummeret på aktivitetsforløbet (1 ud af 40)
- Beskrivelsen af legeaktiviteten i aktivitetsforløbet
- Oplysning om de to konkrete læringsområder der skal understøttes i aktivitetsforløbet
- Oplysning om de to konkrete læringsmål der skal understøttes i aktivitetsforløbet

- Oplysning om hvilke materialer der skal i FART PÅ SPROGET-kufferten og anvendes til at gennemføre aktivitetsforløbet
- En fuld beskrivelse af hvordan du gennemfører aktivitetsforløbet, og hvad du kan sige til børnene

Sådan ser forberedelsessiden ud for Aktivitetsforløb 1 hvor det som nævnt er skriftsprogskoncepter og lydlig opmærksomhed der understøttes.

UGE 1

Aktivitetsforløb 1: Min bog (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter
Læringsmål 1: at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed
Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Indhold i kufferten: talepinde; en bog børnene kender; "Min bog"; figurer: kat, ko, får, gris, tiger og elefant. Farver; bold; sten.

Dagens aktivitet: → **Du kan sige:**

<ol style="list-style-type: none"> 1. Syng <i>Fart på sproget</i>-sangen. 2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spånd midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage den rigtige bog op. 3. Vis bogen til børnene og tal om at der er forskel på ord og billeder, dvs. ord bærer betydning. Peg på ord og billeder og lad børnene pege. 4. Forklar hvad en titel er. Læs titlen og peg på ordene mens du læser. Læs igen – lad børnene pege på ordene. 5. Forklar hvad en forfatter er. 6. Giv hvert barn "Min bog". Bed børnene om at skrive deres eget navn og tegne et selvportræt på forsiden. De kan se deres navn på talepinden. 7. Tal igen med børnene om titel, forfatter og forskellen mellem ord og billeder på basis af "Min bog". 8. Tal med børnene om rim. Bed børnene om at bladre om på næste side hvor der er et billede af en <i>hat</i>, en <i>sko</i>, en <i>gård</i> og en <i>is</i>. Børnene skal nu finde rim. 9. Tag en ting op af kufferten der rimer på <i>hat</i> (<i>kat</i>), og derefter en ting der ikke rimer på <i>hat</i> (fx <i>bold</i>). Gennemgå alle billederne, og skift mellem at tage ting op af kufferten der rimer, og ting der ikke rimer på billedet i bogen. 10. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng <i>Fart på sproget</i>-sangen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ... og i dag skal vi tale om ord og billeder og om rim. 2. Vi skal have vores egen bog, og så skal vi tale om at der er forskel på ord og billeder. Vi skal lege med ord der rimer. 3. Vi starter med at snakke om ord og billeder i denne bog som I godt kender (sig titel på bog). Er der nogen der kan vise mig billedet på denne bog? Er der nogen der kan vise mig ordene på denne bog? Må man vise en historie med billeder, og man kan fortælle den med ord. 4. Her står titlen. Titlen fortæller hvad bogen hedder. Titlen på den her bog er: "...". 5. Forfatteren er den der har skrevet bogen. Den der har fundet på historien. Forfatterens navn står på bogen. 6. Her får I jeres egen bog. Det er ikke en rigtig bog, vi leger bare at det er en bog. Titlen på jeres bog er: "Min bog". Hvad er det titlen siger noget om? Skriv jeres navn på linjen. Tegn en tegning af jer selv. 7. Hvem kan vise mig ordene på denne side? Hvem kan vise mig billedet på denne side? 8. Nu skal vi tale om rim. Rim er når to ord lyder ens sidst i ordet som <i>bog</i> og <i>tog</i> og <i>læg</i>. Ordene rimer. Kan I høre det? <i>Bog tog læg ... og vand sand land</i>. De lyder ens til sidst i ordet. Kan I se hvad der er på billederne? 9. Rimer <i>hat</i> og <i>kat</i>? Ja, <i>hat</i> og <i>kat</i> rimer. Rimer <i>hat</i> og <i>bold</i>? Nej, <i>hat</i> og <i>bold</i> rimer ikke, men det gør <i>hat</i> og <i>kat</i>. 10. Hvem kan fortælle mig hvad vi har lært om ord og billeder? Om rim?
---	--

I aktivitetsoversigterne er alle udleverede materialer understregede, mens der ikke er nogen streg under de materialer som du selv skal finde frem til hvert aktivitetsforløb. I det konkrete aktivitetsforløb skal "Min bog" anvendes til hvert barn samt farveblyanter, en bold, en sten, nogle figurer og talepindene.

Aktivitetsbeskrivelsen består af to dele. Til venstre beskrives dagens aktivitet. De enkelte dele i aktiviteten er nummererede. Aktiviteterne i forløbet er udvalgt så de understøtter det konkrete læringsmål "at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord" og "at kunne høre når to ord rimer".

Til højre gives konkrete forslag til hvad du kan sige til børnene i forbindelse med aktivitetsforløbet forskellige dele. Disse forslag er også nummereret fortløbende så du til hver del af aktiviteten kan finde et forslag til hvad du kan sige ved at bruge nummereringen. I beskrivelsen af aktivitetsforløbet

fremgår det hvilke ting du skal komme ind på når aktiviteten gennemføres med børnene, så det sikres at det konkrete læringsmål aktivt understøttes.

I starten af hvert aktivitetsforløb skal du fortælle børnene hvad I skal tale om den pågældende dag, ligesom du skal afrunde hvert aktivitetsforløb med at opsummere hvad der er sket i aktivitetsforløbet ved at spørge børnene om det. Denne tydeliggørelse af formålet betyder at barnets opmærksomhed rettes mod målet med aktiviteten, og derved øges barnets engagement og udbytte i læringsprocessen.

Hvis der er behov for at differentiere indsatsen overfor enkelte eller flere af børnene når du gennemfører delaktivitetsforløbet, skal du som omtalt bruge læringsstogens gør-det-sværere- og gør-det-nemmere-strategier. Strategierne fokuserer på det konkrete læringsområde og læringsmål for hver delaktivitet.

Mens læringsstogens seks differentieringsstrategier på læringsstigen går igen, er den konkrete udformning af dem som omtalt forskellig for de to læringsmål i alle de 40 aktivitetsforløb. Det er gjort sådan for at give dig helt konkret inspiration til hvordan du kan tale med det enkelte barn i din gruppe om elementer i det enkelte aktivitetsforløb, på en måde der understøtter de konkrete læringsområder og læringsmål i FART PÅ SPROGET på barnets niveau. Det er vigtigt at du bruger strategierne på en måde så du understøtter *begge* læringsmål for et givet aktivitetsforløb.

Læringsstigen kommer lige efter den fulde beskrivelse af aktivitetsforløbet. Nedenfor ses de to læringsstiger til det første aktivitetsforløb der henholdsvis understøtter læringsområderne skriftsprogskoncepter (til venstre) og lydlig opmærksomhed (til højre). Gør-det-sværere strategierne er placeret "øverst på stigen" mens gør-det-nemmere strategierne er placeret "nederst på stigen".

UGE 1
Aktivetsforløb 1: Min bog (læringsstige)
Skriftsprogskoncepter
Sværere:

Forudsige: Tror du det er nemmest at skrive en historie med ord eller billeder?

Generalisere: Er der ord andre steder end i bøger?

Argumentere: Hvorfor tror du at der er mange bøger der har ord og ikke kun billeder?

Nemmere:

Give svaret: Se, her er et ord, og her er et billede. Kan du pege på et ord?

Hjælpes ad: På den her side er der nogle ord. Lad os pege på nogle ord sammen.

Begrænse valg: Se her, Anna. Er det her et ord eller et billede?

Lydlig opmærksomhed
Sværere:

Forudsige: *Hat* og *kat* rimer. Nu vælger jeg en anden ting. Hvad kunne det være for en ting der også rimer på *kat*?

Generalisere: Ordene for de her billeder og ting rimer. Hvor kan du ellers høre ord der rimer?

Argumentere: *Hat* og *kat* rimer. Hvad er det ved *hat* og *kat* der gør at de rimer?

Nemmere:

Give svaret: *Hat* og *kat* rimer. De lyder ens i slutningen. Lyder *hat* og *kat* på samme måde i slutningen?

Hjælpes ad: *Hat – kat*. Prøv at sige ordene efter mig. *Hat – kat*. Kan du høre at *hat* og *kat* rimer?

Begrænse valg: Jeg siger *kat*. Rimer *kat* på *hat*, eller rimer *kat* på *æble*?

Det er vigtigt at du læser alle eksemplerne på læringsstrategierne igennem når du forbereder dig, så du har nogle konkrete idéer til hvordan du kan differentiere i din samtale med børnene undervejs i aktivitetsforløbet. Hvis du skulle have brug for ekstra inspiration når du sidder med børnene, er læringsstigen med differentieringsstrategierne også tilgængelig i den korte stikordsversion af aktivitetsforløbet som du anvender mens du gennemfører FART PÅ SPROGET.

Inden du går i gang med at gennemføre FART PÅ SPROGET skal du huske at:

- læse den fulde aktivitetsbeskrivelse så du på forhånd kender de aktiviteter du skal gennemføre med børnene
- læse den fulde aktivitetsbeskrivelse med henblik på at notere dig de måder at formulere sig på som er med til at sætte fokus på læringsmålet
- læse Læringsstigens gør-det-sværere- og gør-det-nemmere-strategier

Rent praktisk skal du sørge for at:

- finde et rum hvor du og børnegruppen kan gennemføre aktivitetsforløbet
- pakke de materialer du skal bruge ned i FART PÅ SPROGET-kufferten, så alle de materialer der skal anvendes er tilgængelige under aktivitetsforløbet
- medbringe kufferten med det relevante materiale
- forberede talepindene (kun relevant i forberedelsen til første aktivitetsforløb)
- medbringe aktivitetsforløbet og læringsstigen (begge dele er i dette dokument)

Vi påregner at den samlede forberedelse af aktivitetsforløbet vil tage ca. 10 minutter inkl. "pakning" af kufferten.

Gennemførelse af aktivitetsforløb

Nu skal du i gang med at gennemføre FART PÅ SPROGET. I beskrivelsen af hvert aktivitetsforløb finder du følgende oplysninger.

- Nummeret på aktivitetsforløbet (1 ud af 40)
- Oplysninger om de to konkrete læringsområder der skal understøttes i aktivitetsforløbet
- Oplysninger om de to konkrete læringsmål der skal understøttes i aktivitetsforløbet
- En stikordsbeskrivelse af hvordan du gennemfører aktiviteten og hvad du kan sige til børnene

Sådan ser den korte stikordsbeskrivelse ud for Aktivitetsforløb 1 der understøtter læringsområderne skriftsprogskoncepter og lydlig opmærksomhed.

UGE 1	
Aktivitetsforløb 1: Min bog (stikord)	
Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter Læringsmål 1: at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord	Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer
Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	...og i dag skal vi tale om ord og billeder, og om rim
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Der er forskel på ord og billeder. Vi leger med ord der rimer
Vis den rigtige bog	Hvem kan vise mig billedet? Ordene? Titlen fortæller hvad bogen hedder Forfatteren har skrevet bogen Ordene inde i bogen fortæller historien
Giv børnene "Min bog". Tal igen om titel og forfatter	Titlen er "Min bog" Skriv jeres navn Tegn en tegning af jer selv
Tal igen om ord og billeder	Hvem kan se et billede? Ord?
Tal om rim ud fra billeder i bogen Tag ting op af kufferten som rimer eller ikke rimer på billederne	Når ord rimer, lyder de ens: bog tog; vand sand . Vi skal finde noget der rimer på jeres billeder. Rimer kat og hat? Bold og hat?
Opsummer og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om ord og billeder? Om rim?

Som det fremgår, ligner beskrivelsen af aktivitetsforløbet beskrivelsen til forberedelsen, men den er holdt i en mere stikordsagtig stil, så det er nemmere for dig at bruge den som huskeliste mens du gennemfører FART PÅ SPROGET. Til venstre finder du stikord der minder dig om hoveddelene i dagens aktivitet. Til højre er der eksempler på hvad du kan sige til børnene. Eksemplerne minder

dig hurtigt om hvilke ting du skal komme ind på mens du læser bogen med børnene. Den korte stikordsversion skal altså undervejs sikre at de konkrete læringsmål aktivt understøttes i den måde du taler med børnene om aktiviteten på.

De konkrete formuleringer skal kun ses som forslag. Du må selvfølgelig gerne lave dine egne formuleringer, og der skal også siges mere end det der er skrevet ned, *men* det er vigtigt at det du siger, understøtter de to konkrete læringsmål der er angivet i aktivitetsforløbet.

Du skal udnytte det børnene siger, *men* det er vigtigt at du drejer børnenes bidrag hen i retning af det der er formålet med aktivitetsforløbet. Hvis et barn siger noget helt andet, anerkender du kort barnets bidrag, men sørger for at komme tilbage på sporet, i det konkrete tilfælde "at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord" og "at kunne høre når to ord rimer".

Når du gennemfører aktivitetsforløbet, skal du huske at:

- notere dig hvilke børn der *ikke* er til stede i din gruppe. Dette skal senere indføres i Results (se nedenfor)
- starte med at fortælle børnene hvad I skal fokusere på i aktivitetsforløbet
- gennemføre aktiviteten på den måde som det er angivet i beskrivelsen af aktivitetsforløbet
- følge anvisningerne så tæt som muligt. Du må gerne bruge dine egne formuleringer, men det er afgørende at du stadig understøtter de angivne læringsmål
- hjælpe børnene med at fokusere på læringsområdet og læringsmålet for aktiviteterne
- bruge eksempler fra læringsstigen undervejs hvis du har behov for støtte mht. hvordan du bedst muligt understøtter det enkelte barn på et passende niveau.

Aktivitetsnoter (Results)

Hver gang du har gennemført et aktivitetsforløb, skal du udfylde aktivitetsnoter på Results (www.results.dk). Aktivitetsnoterne indeholder nogle spørgsmål til gennemførelsen af aktivitetsforløbet. Der skal udfyldes aktivitetsnoter for hvert aktivitetsforløb, og det er meget vigtigt at du giver dig tid til nøje at overveje dine svar. Du kan nederst på skærmbilledet se en indikator der viser dig hvor langt du er kommet i gennemførelsen af aktivitetsnoterne. Man trykker på pilen til højre for indikatoren for at komme videre til næste skærmbillede. Man trykker på pilen til venstre for indikatoren for at komme tilbage til et tidligere skærmbillede.

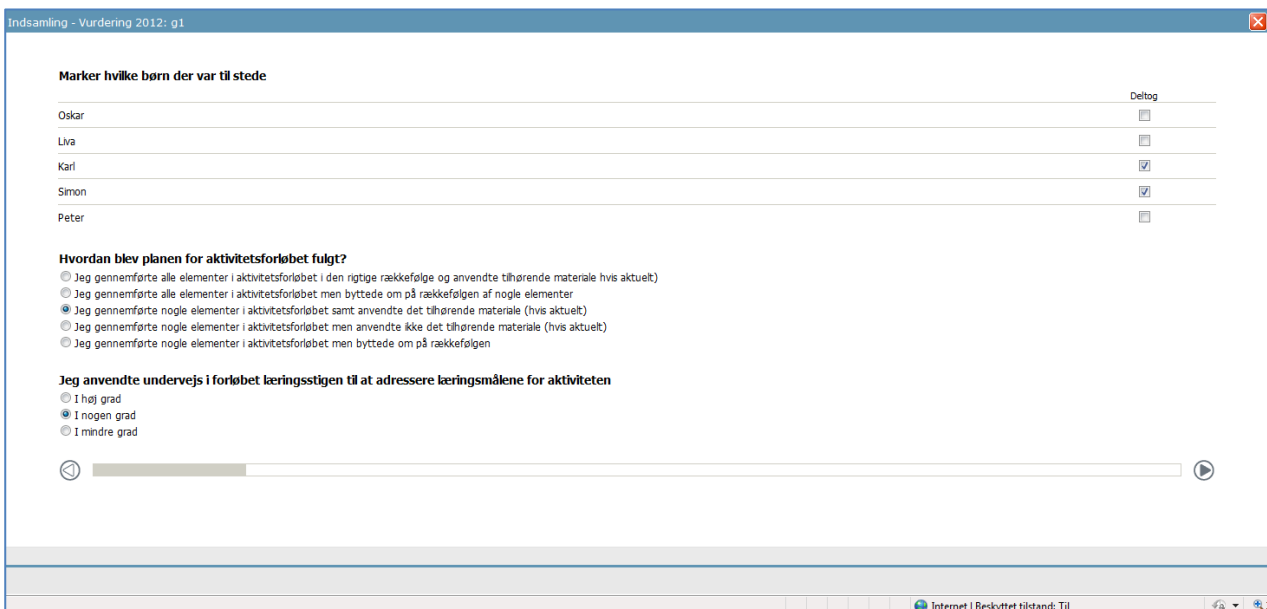
På første side i Results skal du markere hvilke børn der var til stede under gennemførelsen af aktivitetsforløbet. Alle pædagogers børnegrupper er på forhånd oprettet i Results. Når du logger ind med dit eget login, vil din(e) børnegruppe(r) derfor automatisk dukke op på skærmen. Du skal først vælge gruppe (hvis du har mere end én) og trykke i cirklen ud for de børn der var til stede. Du kan bruge registreringen til at holde øje med om der er nogle børn der ofte er væk, og dermed ikke får samme læringsmuligheder som de børn der meget tit eller altid deltager i FART PÅ

SPROGET. I forskningsprojektet skal vi bruge oplysningerne om barnets deltagelse til at vurdere effekten af FART PÅ SPROGET på børns sprog.

Dernæst bliver du spurgt om i hvilket omfang og hvordan du gennemførte elementerne i aktivitetsforløbet. Spørgsmålene besvares ved at trykke på det udsagn der er mest i overensstemmelse med din gennemførelse af aktivitetsforløbet.

Til sidst på dette skærmbillede bliver du spurgt i hvilket omfang du, undervejs i forløbet, brugte læringsstigen til at tale om læringsmålene for aktiviteten. Her markerer du på det udsagn der stemmer mest overens med din gennemførelse af aktiviteten.

Tryk på pilen til højre for indikatoren for at komme videre til næste skærmbillede.

Indsamling - Vurdering 2012: g1

Marker hvilke børn der var til stede

	Deltog
Oskar	☐
Liva	☐
Karl	☒
Simon	☒
Peter	☐

Hvordan blev planen for aktivitetsforløbet fulgt?

Jeg gennemførte alle elementer i aktivitetsforløbet i den rigtige rækkefølge og anvendte tilhørende materiale hvis aktuelt)
 Jeg gennemførte alle elementer i aktivitetsforløbet men byttede om på rækkefølgen af nogle elementer
 Jeg gennemførte nogle elementer i aktivitetsforløbet samt anvendte det tilhørende materiale (hvis aktuelt)
 Jeg gennemførte nogle elementer i aktivitetsforløbet men anvendte ikke det tilhørende materiale (hvis aktuelt)
 Jeg gennemførte nogle elementer i aktivitetsforløbet men byttede om på rækkefølgen

Jeg anvendte undervejs i forløbet læringsstigen til at adressere læringsmålene for aktiviteten

I høj grad
 I nogen grad
 I mindre grad

◀ ▶

Internet | Beskyttet tilstand: Til

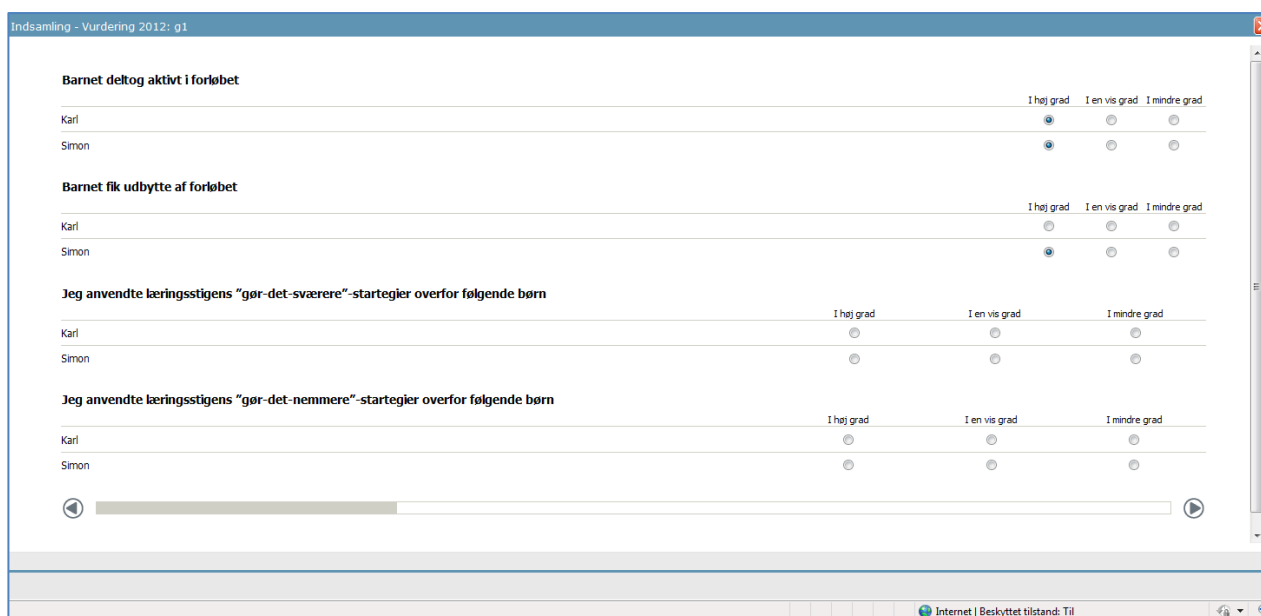
I forbindelse med de næste spørgsmål er der forskel på om du arbejder med små eller med store grupper. Den grundlæggende forskel er at hvis du arbejder med små grupper, så skal du markere i forhold til hvert enkelt barn i gruppen, mens du ved store grupper skal markere i forhold til hele barnegruppen.

Små grupper

På dette skærmbillede bliver du først spurgt om i hvilket omfang, barnet deltog aktivt i forløbet. Her skal du ud for det enkelte barn trykke på det der er mest i overensstemmelse med barnets deltagelse. Herefter spørges der til det enkelte barns udbytte af forløbet. Her trykker du igen på det der passer bedst i forhold til det enkelte barns udbytte af aktiviteten. De sidste spørgsmål på dette skærmbillede handler om din brug af læringsstigen's gør-det-nemmere og gør-det-sværere strategier. Her skal du markere i hvilket omfang du anvendte gør-det-nemmere- og gør-det-

sværere-strategierne overfor børnene. Her trykker du på det udsagn der passer bedst med din anvendelse af strategierne overfor det enkelte barn ud for barnet.

Herefter er indtastningen slut, og du logger ud af Results.

Barnet deltog aktivt i forløbet			
	I høj grad	I en vis grad	I mindre grad
Karl	☒	☐	☐
Simon	☒	☐	☐
Barnet fik udbytte af forløbet			
	I høj grad	I en vis grad	I mindre grad
Karl	☐	☐	☐
Simon	☒	☐	☐
Jeg anvendte læringsstignens "gør-det-svære"-strategier overfor følgende børn			
	I høj grad	I en vis grad	I mindre grad
Karl	☐	☐	☐
Simon	☐	☐	☐
Jeg anvendte læringsstignens "gør-det-nemmere"-strategier overfor følgende børn			
	I høj grad	I en vis grad	I mindre grad
Karl	☐	☐	☐
Simon	☐	☐	☐

Store grupper

På dette skærmbillede bliver du først spurgt i hvilket omfang de fleste børn deltog aktivt i forløbet. Her skal du trykke på det udsagn der er mest i overensstemmelse med børnenes deltagelse. Herefter spørges der om de fleste børn fik udbytte af forløbet. Her trykker du igen på det der passer bedst i forhold til de fleste børns udbytte af aktiviteten. De sidste spørgsmål på dette skærmbillede handler om din brug af læringsstignens gør-det-nemmere og gør-det-svære strategier. Du skal markere i hvilken grad du anvendte gør-det-svære-strategierne overfor flere børn, og i hvilken grad du anvendte gør-det-nemmere-strategier overfor flere børn. Her trykker du på det der passer bedst i forhold til din brug af læringsstignens strategier i det konkrete forløb. Til sidst bliver du bedt om at vurdere din samlede brug af gør-det-nemmere og gør-det-svære strategierne i aktivitetsforløbet.

Herefter er indtastningen slut, og du logger ud af Results.

Indsamling - Vurdering 2012: g1

De fleste børn deltog aktivt i forløbet

I høj grad
 I nogen grad
 I mindre grad

De fleste børn fik udbytte af forløbet

I høj grad
 I nogen grad
 I mindre grad

Jeg anvendte læringsstignens "gør-det-sværere"-strategier over for flere børn

I høj grad
 I nogen grad
 I mindre grad

Jeg anvendte læringsstignens "gør-det-nemmere"-strategier overfor flere børn

I høj grad
 I nogen grad
 I mindre grad

I det samlede forløb anvendte jeg

Udelukkende gør-det-nemmere-strategier
 Overvejende gør-det-nemmere-strategier
 Aldrig gør- det-nemmere-strategier
 Cirka lige meget gør-det-nemmere-strategier og gør-det-sværere strategier
 Aldrig gør- det-sværere-strategier
 Overvejende gør-det-sværere-strategier
 Udelukkende gør-det-sværere-strategier

◀ ▶

Internet | Beskyttet tilstand: Til

Sprogudviklingsskemaer

I forbindelse med gennemførelsen af FART PÅ SPROGET-programmet skal du tre gange udfylde et *Sprogudviklingsskema* som skal anvendes til at vurdere hvor godt de enkelte aktivitetsforløb fungerer i forhold til at understøtte børns læring inden for de fire læringsområder som FART PÅ SPROGET understøtter. Sprogudviklingsskemaerne skal udfyldes på Results efter aktivitetsforløb 6, 20 og 36.

Der skal udfyldes et skema for hvert barn for hvert af de fire læringsområder der indgår i FART PÅ SPROGET.

Ud for hvert læringsmål skal du enten trykke på 1, 2 eller 3. Trykker du på 1-tallet markerer du at barnet aldrig eller sjældent viser den pågældende kompetence. Trykker du på 2-tallet markerer du at barnet ofte men ikke systematisk viser den pågældende kompetence og at det har brug for støtte for at gøre det; og trykker du på 3-tallet markerer du at barnet systematisk viser den pågældende kompetence.

Sådan ser Sprogudviklingsskemaet ud for skriftsprogskoncepter:

Indsamling - Vurdering 2012

Sprogudviklingskema for Heiko

Angiv dato for gennemførelse af sprogudviklingskemaet

Vejledning: Indtast det tal der bedst beskriver barnets niveau på det pågældende område.

Niveau 1: Barnet viser aldrig eller sjældent den pågældende kompetence.
 Niveau 2: Barnet viser ofte den pågældende kompetence, men ikke systematisk og har brug for støtte.
 Niveau 3: Barnet viser systematisk den pågældende kompetence

Skriftsprogkoncepter. Barnet...

forstår at skrevne ord bærer betydning og forstår forskellen på billeder og ord	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
forstår at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned	☐	☐	☐
kan benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn	☐	☐	☐
forstår og bruger nye ord der har at gøre med bøger (fx forfatter, forside og titel) og skrift (fx ord, bogstav, læse)	☐	☐	☐
forstår forskellen på ord og bogstaver	☐	☐	☐
genkender nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne	☐	☐	☐

Ordforråd. Barnet...

forstår og bruger mindre typiske navneord (ord for ting), udsagnsord (ord for handlinger), og tillægsord (ord der beskriver ting)	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
forstår og bruger nye ord for rumlige begreber (fx over, under, i, på)	☐	☐	☐
forstår og bruger nye ord der har at gøre med tid (fx først, bagefter, så, mens, til sidst)	☐	☐	☐
taler om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end en betydning	☐	☐	☐
forstår og bruger nye ord der har at gøre med følelser (fx tilfreds, overrasket, rasende)	☐	☐	☐
forstår og bruger nye ord for tankeprocesser (fx regne med, beslutte)	☐	☐	☐

Indsamling - Vurdering 2012

Sprogudviklingskema for Heiko

Vejledning: Indtast det tal der bedst beskriver barnets niveau på det pågældende område.

Niveau 1: Barnet viser aldrig eller sjældent den pågældende kompetence.
 Niveau 2: Barnet viser ofte den pågældende kompetence, men ikke systematisk og har brug for støtte.
 Niveau 3: Barnet viser systematisk den pågældende kompetence

Lydlig opmærksomhed. Barnet...

kan høre når to ord rimer	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
kan opdele ord i mindre dele, og sætte ord sammen af mindre dele	☐	☐	☐
kan høre når to ord begynder med samme lyd	☐	☐	☐
kan finde på ord der rimer	☐	☐	☐
kan finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd	☐	☐	☐

Ordforråd. Barnet...

kan finde og beskrive personer og omgivelser i en historie	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
kan finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie	☐	☐	☐
kan sætte mindst tre tidsmæssige begivenheder i en historie i den rigtige rækkefølge	☐	☐	☐
kan fortælle en historie selv med personer og omgivelser	☐	☐	☐
kan fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning	☐	☐	☐
kan fortælle om følelser, tanker, eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig	☐	☐	☐

Sprogudviklingskemaet giver dig anledning til at vurdere hvorvidt barnet har tilegnet sig de konkrete læringsmål i FART PÅ SPROGET og kan derfor hjælpe dig med at få et billede af om de enkelte aktivitetsforløb er på et passende niveau for det enkelte barn, eller om barnet har brug for mere hjælp eller mere udfordring.

OVERSIGT OVER AKTIVITETSFORLØB 1-40

I det følgende præsenteres en oversigt over indholdet i de 40 aktivitetsforløb i FART PÅ SPROGET. For hver uge angives hvilken konkret legeaktivitet der danner rammen omkring forløbet samt de læringsområder og læringsmål der skal understøttes i forløbet. Målordene for de enkelte delforløb fremgår tillige af oversigten.

I oversigten er det desuden angivet hvilke materialer der skal forberedes og anvendes til de konkrete aktivitetsforløb.

<i>UGE/ Forløb</i>	<i>Aktivitet</i>	<i>Kuffert</i>	<i>Læringsområde/mål 1</i>	<i>Læringsområde/mål 2</i>
<i>Uge 1 Aktivitets- forløb 1</i>	Min bog	<ul style="list-style-type: none"> • En bog børnene kender • "Min bog" (til hvert barn) <p><i>Figurer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kat • Ko • Får • Gris • Tiger • Elefant <p><i>Øvrige materialer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Farver • Bold • Sten <ul style="list-style-type: none"> • Talepinde 	<i>Skriftsprogskoncepter</i> At kunne forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord	<i>Lydlig opmærksomhed</i> At kunne høre når to ord rimer
<i>Uge 1 Aktivitets- forløb 2</i>	Gætteleg	<ul style="list-style-type: none"> • Myldre-plakat • Talepind 	<i>Ordforråd</i> At kunne forstå og bruge mindre typiske udsagnsord (ord for handlinger) Målord Gynge i stedet for klatre	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie
<i>Uge 2 Aktivitets-</i>	Min bog	<ul style="list-style-type: none"> • Min bog (til hvert barn) • Farver 	<i>Skriftsprogskoncepter</i> At kunne forstå at	<i>Lydlig opmærksomhed</i> At kunne høre når to

forløb 3		<ul style="list-style-type: none"> Talepinde 	skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord	ord rimer Rim: lå/så/tå/derpå, nød/død, hen/ven, fin/din, ej/vej, gik/fik
Uge 2 Aktivitetsforløb 4	Gætteleg	<ul style="list-style-type: none"> Myldre-plakat Talepinde 	<i>Ordforråd</i> At kunne forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting) Målord: klatrestativ, rutsjebane, gyngestativ, drage (med snor)	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie
Uge 3 Aktivitetsforløb 5	Vendespil på gulv	<ul style="list-style-type: none"> Talepinde <p><i>Ord:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Kat Hest Bord Træ <p><i>Ord/billeder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Hat Kat Sko Ko Gård Får Gris Is Fe Ske Bord Snor 	<i>Skriftsprogskoncepter</i> At kunne forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord	<i>Lydlig opmærksomhed</i> At kunne høre når to ord rimer. Rim: hat/kat, sko/ko, gård/får, bord/snor, is/gris, ske/fe
Uge 3 Aktivitetsforløb 6	Sangleg	<ul style="list-style-type: none"> Farver der svarer til målordene Talepinde Plastiklomme Papir/karton (i farverne: blå, hvid, rød, sort, grøn) 	<i>Ordforråd</i> At kunne forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver) Målord: grøn, blå, hvid, rød, sort	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie

		<p><i>Billeder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Se min kjole 1 • Se min kjole 2 • Se min kjole 3 • Se min kjole 4 • Se min kjole 5 • Se min kjole 6 • En lille frø 1 • En lille frø 2 • En lille frø 3 		
<p><i>Uge 4</i></p> <p><i>Aktivitetsforløb 7</i></p>	<p>Vendespil på gulv</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Talepinde <p><i>Historie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • "Der var engang en mand" <p><i>Ord/billeder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hat • Kat • Sko • Ko • Gård • Får • Gris • Is • Fe • Ske • Bord • Snor • And • Spand • Jakke • Pakke 	<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p> <p>At kunne forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra oppe fra og ned</p>	<p><i>Lydlig opmærksomhed</i></p> <p>At kunne høre når to ord rimer</p> <p>Rimord: <i>hat/kat, sko/ko, gård/får, gris/is, fe/ske, bord/snor, and/spand, jakke/pakke</i></p>
<p><i>Uge 4</i></p> <p><i>Aktivitetsforløb 8</i></p>	<p>Fortællebold</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bold • Talepinde <p><i>Historie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • "De tre Bukke Bruse" <p><i>Stort billede:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • "De tre Bukke Bruse" 	<p><i>Ordforråd</i></p> <p>At kunne forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting)</p> <p>Målord: <i>buk, bro, vandfald, trolde, fedt</i></p>	<p><i>Narrative kompetencer</i></p> <p>At kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie</p>
<p><i>Uge 5</i></p> <p><i>Aktivitetsforløb 8</i></p>	<p>Min bog</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Min bog • Farveblyanter • Talepinde 	<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p> <p>At kunne forstå at</p>	<p><i>Lydlig opmærksomhed</i></p> <p>At kunne opdele ord i</p>

forløb 9		<p><i>Stort billede:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • "Oles nye Autobil" 	man på dansk læser fra venstre mod højre og oppe fra og ned	mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele
Uge 5 Aktivitetsforløb 10	Kongens efterfølger	<ul style="list-style-type: none"> • Lang snor (lidt over 1 m. pr. barn) • Talepinde 	<p><i>Ordforråd</i></p> <p>At kunne forstå og bruge nye ord for rumlige begreber</p> <p>Målord: <i>over, under, gennem, langs, uden om</i></p>	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie
Uge 6 Aktivitetsforløb 11	Min bog	<ul style="list-style-type: none"> • Min bog • Farveblyanter • Talepinde <p><i>Billeder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vinterjakke • Fodbold • Kagemand 	<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p> <p>At kunne forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og oppe fra og ned</p>	<i>Lydlig opmærksomhed</i> At kunne opdele ord i mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele
Uge 6 Aktivitetsforløb 12	Kongens efterfølger	<ul style="list-style-type: none"> • Lang snor (lidt over 1 m. pr. barn) • Talepinde 	<p><i>Ordforråd</i></p> <p>At kunne forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting)</p> <p>Målord: <i>bord, vindueskarm, dørkarm, væg, skammel</i></p>	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie
Uge 7 Aktivitetsforløb 13	Min bog	<ul style="list-style-type: none"> • Min bog • Farveblyanter • Talepinde 	<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p> <p>At kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn</p>	<i>Lydlig opmærksomhed</i> At kunne opdele ord i mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele
Uge 7 Aktivitetsforløb 14	Kongens efterfølger	<ul style="list-style-type: none"> • Lang snor (lidt over 1 m. pr. barn) • Talepinde 	<p><i>Ordforråd</i></p> <p>At kunne forstå og bruge nye ord der har med tid at gøre</p>	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

			Målord: <i>først, bagefter, så, til sidst</i>	
<i>Uge 8</i>	Min bog	<ul style="list-style-type: none"> • Min bog 	<i>Skriftsprogskoncepter</i>	<i>Lydlig opmærksomhed</i>
<i>Aktivitetsforløb 15</i>		<i>Bogstaver:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Hele alfabetet 	At kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn	At kunne høre når to ord begynder med samme lyd
<i>Uge 8</i>	Historiefortælling	<ul style="list-style-type: none"> • Papir, kuglepen/ blyant • Talepinde <i>Store billeder:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Mælk 1 • Mælk 2 • Mælk 3 • Mælk 4 	<i>Ordforråd</i> At kunne forstå og bruge nye ord for rumlige begreber	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne sætte mindst tre begivenheder i en historie i den tidsmæssigt rigtige rækkefølge
<i>Uge 9</i>	Min bog	<ul style="list-style-type: none"> • Min bog • Talepinde 	<i>Skriftsprogskoncepter</i>	<i>Lydlig opmærksomhed</i>
<i>Aktivitetsforløb 17</i>		<i>Billeder:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Fisk • Sofa • Lampe • Næse • Æble <i>Figurer/ting:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Flaske • Snor • Lastbil • Nøgle • Æg 	At kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn	At kunne høre når to ord begynder med samme lyd
<i>Uge 9</i>	Historiefortælling	<ul style="list-style-type: none"> • Papir, kuglepen/ blyant • Talepinde 	<i>Ordforråd</i>	<i>Narrative kompetencer</i>
<i>Aktivitetsforløb 18</i>		<i>Store billeder:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Mælk 1 • Mælk 2 • Mælk 3 • Mælk 4 	At kunne forstå og bruge nye ord for rumlige begreber	At kunne sætte mindst tre begivenheder i en historie i den tidsmæssigt rigtige rækkefølge
<i>Uge 10</i>	Gætteleg	<ul style="list-style-type: none"> • Talepinde 	<i>Skriftsprogskoncepter</i>	<i>Lydlig opmærksomhed</i>
			Målord: <i>gennem, på, over, under, bag ved, mellem</i>	

Aktivitetsforløb 19		<i>Billeder:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Stol • And • Bamse • Fe • Tand <i>Figurer/ting:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Saks • Avis • Bil • Får • Tog 	At kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn	At kunne høre når to ord begynder med samme lyd
Uge 10 Aktivitetsforløb 20	Historiefortælling	<ul style="list-style-type: none"> • Papir, kuglepen/ blyant • Talepinde <i>Store billeder:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Korn 1 • Korn 2 • Korn 3 • Korn 4 	<i>Ordforråd</i> At kunne forstå og bruge nye ord der har med tid at gøre Målord: <i>først, så, bagefter, til sidst</i>	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne sætte mindst tre begivenheder i en historie i den tidsmæssigt rigtige rækkefølge
Uge 11 Aktivitetsforløb 21	På jagt	<ul style="list-style-type: none"> • Ting til lydlig opmærksomhed (fx <u>b</u>amse, <u>b</u>il, <u>h</u>old, <u>n</u>øgle, <u>n</u>æsehorn, <u>n</u>isse, <u>h</u>us, <u>h</u>at, <u>h</u>est) • Talepinde 	<i>Skriftsprogskoncepter</i> At kunne forstå og bruge nye ord der har med bøger at gøre Målord: <i>forside, bagside, titel, forfatter, billede, ord, bogstav, læse, skrive</i>	<i>Lydlig opmærksomhed</i> At kunne høre når to ord begynder med samme lyd
Uge 11 Aktivitetsforløb 22	Fortællebold	<ul style="list-style-type: none"> • Bold • Papir, kuglepen/ blyant • Talepinde 	<i>Ordforråd</i> At kunne forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver) Målord: <i>parat, varm, sur</i>	<i>Narrative kompetencer</i> At kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser
Uge 12	Min bog	<ul style="list-style-type: none"> • Ting til lydlig opmærksomhed 	<i>Skriftsprogskoncepter</i>	<i>Lydlig opmærksomhed</i>

<p>Aktivitetsforløb 23</p>		<p>(fx t^{ig}er, t^{og}, t^{aller}ken, s^{ut}, sol, s^{kild}padde, p^{ind}, p^{ude}, p^{anda})</p> <ul style="list-style-type: none"> • Talepinde 	<p>At kunne forstå og bruge nye ord der har med bøger at gøre</p>	<p>At kunne høre når to ord begynder med samme lyd</p>
<p>Uge 12 Aktivitetsforløb 24</p>	<p>Fortællebold</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bold • Papir, kuglepen/ blyant • Talepinde 	<p>Ordforråd</p>	<p>Narrative kompetencer</p>
<p>Aktivitetsforløb 24</p>			<p>At kunne tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning</p>	<p>At kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser</p>
<p>Uge 13 Aktivitetsforløb 25</p>	<p>Min bog</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Min bog • Farver • Papir, kuglepen/ blyant • Talepinde <p><i>Billeder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fe • Ble • Ske • Sne • Sand • Spand • Mand • Måne • Næse • Sofa 	<p>Skriftsprogskoncepter</p>	<p>Lydlig opmærksomhed</p>
<p>Aktivitetsforløb 25</p>			<p>At forstå og bruge nye ord der har med bøger at gøre</p>	<p>At kunne finde på ord der rimer</p>
<p>Uge 13 Aktivitetsforløb 26</p>	<p>Fortællebold</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bold • Papir, kuglepen/ blyant • Talepinde <p><i>Historie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • "Sørøver Søren" <p><i>Billeder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sørøver 	<p>Ordforråd</p>	<p>Narrative kompetencer</p>
<p>Aktivitetsforløb 26</p>			<p>At kunne tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning</p>	<p>At kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser</p>
			<p>Målord: <i>klap, rene, svær(d)</i></p>	

<p>Uge 14</p> <p>Aktivitetsforløb 27</p>	<p>Gætteleg</p>	<p><i>Bogstaver:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • S • E • R • L • N • P • M • A • O • D <p><i>Ord:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Is • Bakke • Ro • Maske • Sand • Får • Te • Kat • Pil • Bog <p><i>Billeder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gris • Pakke • Bro • Flaske • Tand • Gård • Fe • Hat • Bil • Tog 	<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p> <p>At kunne forstå forskellen på ord og bogstaver</p>	<p><i>Lydlig opmærksomhed</i></p> <p>At kunne finde på ord der rimer</p>
<p>Uge 14</p> <p>Aktivitetsforløb 28</p>	<p>Historiefortælling</p>	<p>Skål</p> <ul style="list-style-type: none"> • To glas • Sukker • Ske • Rør • Talepinde 	<p><i>Ordforråd</i></p> <p>At kunne tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning</p> <p>Målord: skål, sukker, ske, rør</p>	<p><i>Narrative kompetencer</i></p> <p>At kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning</p>
<p>Uge 15</p>	<p>Gætteleg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Talepinde 	<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p>	<p><i>Lydlig opmærksomhed</i></p>

Aktivitets-
forløb 29

- Papir,
kuglepen/blyant

At kunne forstå
forskellen på ord og
bogstaver

At kunne finde på ord
der rimer

Billeder:

- Bakke
- Nakke
- Pakke
- Jakke
- Frakke

Målord: *bakke, nakke,
pakke, jakke, frakke*

Ord:

- Kat
- Hest
- Bord
- Sko
- Kaktus
- Gris
- Får
- Sol

Bogstaver:

- B
- F
- C
- O
- Å
- V
- I
- Y

Uge 15

Historiefortæl-
ling

- Legoklodser
- Papir,
kuglepen/blyant
- Talepinde

Ordforråd

Narrative kompetencer

Aktivitets-
forløb 30

At kunne forstå og
bruge mindre typiske
udsagnsord (ord for
handlinger)

At kunne fortælle en
historie selv med en
klar start, midte og
slutning

Målord: *bygge,
rejse, plage, snuble*

Uge 16

Gætteleg

- Talepinde

Skriftsprogskoncepter

Lydlig opmærksomhed

Aktivitets-
forløb 31

Bogstaver:

- S
- E
- R
- L
- N

At kunne forstå
forskellen på ord og
bogstaver

At kunne finde og sige
et ord der begynder
med en bestemt lyd

- P
- M
- A

Ord:

- Te
- Måne
- And
- Bamse
- Sne
- Flaske
- Lampe
- Kat

Figurer:

- Tiger
- Mand
- Avis
- Bil
- Ske
- Får
- Lastbil
- Ko

Uge 16

*Aktivitets-
forløb 32*

Humørcirkel
med billeder

- Humørcirkel
- Talepinde

Historie:

- "Flopper alene i skoven"

Ordforråd

At kunne forstå og
bruge nye ord der
har med følelser at
gøre

Målord: *glad,
overrasket, bange*

Narrative kompetencer

At kunne fortælle en
historie selv med en
klar start, midte og
slutning

Uge 17

*Aktivitets-
forløb 33*

Gætteleg

- Talepinde

Bogstaver:

- 8 valgfrie
bogstavkort

Ord:

- Tand
- Mus
- Navle
- Bakke
- Saks
- Fisk
- Lår
- Klo

Skriftsprogskoncepter

At kunne forstå
forskellen på ord og
bogstaver

Lydlig opmærksomhed

At kunne finde og sige
et ord der begynder
med en bestemt lyd

		<p><i>Figurer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiger • Mand • Nøgle • Bil • Ske • Får • Lastbil • Ko 		
<p><i>Uge 17</i></p> <p><i>Aktivitetsforløb 34</i></p>	Vendespil på gulv	<p><i>Billed-par:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pakke • Sand • Ske • Sko • Snor • Sofa • Spand • Stol • Tand • Tog • Lastbil • Lampe 	<p><i>Ordforråd</i></p> <p>At kunne forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver)</p> <p>Målord: <i>forskellig, ens</i></p>	<p><i>Narrative kompetencer</i></p> <p>At kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning</p>
<p><i>Uge 18</i></p> <p><i>Aktivitetsforløb 35</i></p>	Legetøj	<ul style="list-style-type: none"> • Lego-/Duplo-klodser • Talepinde <p><i>Billeder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • LEGO-logo • Fætter-BR 	<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p> <p>At kunne genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne</p> <p>Målord: <i>LEGO, Fætter BR</i></p>	<p><i>Lydlig opmærksomhed</i></p> <p>At kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd</p>
<p><i>Uge 18</i></p> <p><i>Aktivitetsforløb 36</i></p>	Humørcirkel med billeder	<ul style="list-style-type: none"> • Humørcirkel • Billeder • Talepinde 	<p><i>Ordforråd</i></p> <p>At kunne forstå og bruge nye ord der har med følelser at gøre</p> <p>Målord: <i>vred, lettet, ked af det</i></p>	<p><i>Narrative kompetencer</i></p> <p>At kunne fortælle om følelser, tanker eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig</p>
<p><i>Uge 19</i></p> <p><i>Aktivitetsforløb 37</i></p>	Legetøj	<ul style="list-style-type: none"> • BRIO • Barbie • Talepinde <p><i>Billeder</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ordet BRIO (logo) • Ordet Barbie 	<p><i>Skriftsprogskoncepter</i></p> <p>At kunne genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne</p> <p>Målord: <i>BRIO, Barbie</i></p>	<p><i>Lydlig opmærksomhed</i></p> <p>At kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd</p>

<p>Uge 19</p> <p>Aktivitetsforløb 38</p>	<p>Historiefortælling</p>	<p>(logo)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Figurer eller billeder af Robin Hood og andre superhelte (fx Superman, Pippi Langstrømpe, Batman, Powerpuff pigerne, Hulk, Kim Possible) • Talepinde 	<p>Ordforråd</p> <p>At kunne forstå og bruge nye ord for tankeprocesser</p> <p>Målord: <i>tro, drømme om, fantasere, ønske, forestille sig'.</i></p>	<p>Narrative kompetencer</p> <p>At kunne fortælle om følelser, tanker eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig</p>
<p>Uge 20</p> <p>Aktivitetsforløb 39</p>	<p>Legetøj</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pose fra Toys R Us eller udprint af logo • Talepinde • skotøjsæske, en bunke papirark eller en rulle med papir, saks, farver, lommelygte/ cykellygte 	<p>Skriftsprogskoncepter</p> <p>At kunne genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne</p> <p>Målord: <i>Toys R Us, æske, papir, saks, farver</i></p>	<p>Lydlig opmærksomhed</p> <p>At kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd</p>
<p>Uge 20</p> <p>Aktivitetsforløb 40</p>	<p>Fortællebold</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bold • Talepinde 	<p>Ordforråd</p> <p>At kunne forstå og bruge nye ord for tankeprocesser</p> <p>Målord: <i>forstå, være stolt, huske</i></p>	<p>Narrative kompetencer</p> <p>At kunne fortælle om følelser, tanker eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig</p>

AKTIVITETSFORLØB

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 1: Min bog (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Indhold i kufferten: talepinde; en bog børnene kender; "Min bog"; figurer: kat, ko, får, gris, tiger og elefant. Farver; bold; sten.

Dagens aktivitet:

→ Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage den rigtige bog op.
3. Vis bogen til børnene og tal om at der er forskel på ord og billeder, dvs. ord bærer betydning. Peg på ord og billeder og lad børnene pege.
4. Forklar hvad en titel er. Læs titlen og peg på ordene mens du læser. Læs igen – lad børnene pege på ordene.
5. Forklar hvad en forfatter er.
6. Giv hvert barn "Min bog". Bed børnene om at skrive deres eget navn og tegne et selvportræt på forsiden. De kan se deres navn på talepinden.
7. Tal igen med børnene om titel, forfatter og forskellen mellem ord og billeder på basis af "Min bog".
8. Tal med børnene om rim. Bed børnene om at bladre om på næste side hvor der er et billede af en *hat*, en *sko*, en *gård* og en *is*. Børnene skal nu finde rim.
9. Tag en ting op af kufferten der rimer på *hat* (*kat*), og derefter en ting der ikke rimer på *hat* (fx *bold*). Gennemgå alle billederne, og skift imellem at tage ting op af kufferten der rimer, og ting der ikke rimer på billedet i bogen.
10. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og billeder og om rim.
2. Vi skal have vores egen bog, og så skal vi tale om at der er forskel på ord og billeder. Vi skal lege med ord der rimer.
3. Vi starter med at snakke om ord og billeder i denne bog som I godt kender (sig titel på bog). Er der nogen der kan vise mig billedet på denne bog? Er der nogen der kan vise mig ordene på denne bog? Man kan vise en historie med billeder, og man kan fortælle den med ord.
4. Her står titlen. Titlen fortæller hvad bogen hedder. Titlen på den her bog er: "...".
5. Forfatteren er den der har skrevet bogen. Den der har fundet på historien. Forfatterens navn står på bogen.
6. Her får I jeres egen bog. Det er ikke en rigtig bog, vi leger bare at det er en bog. Titlen på jeres bog er: "Min bog". Hvad er det titlen siger noget om? Skriv jeres navn på linjen. Tegn en tegning af jer selv.
7. Hvem kan vise mig ordene på denne side? Hvem kan vise mig billedet på denne side?
8. Nu skal vi tale om rim. Rim er når to ord lyder ens sidst i ordet som *bog* og *tog* og *låg*. Ordene rimer. Kan I høre det? *Bog tog låg ...* og *vand sand land*. De lyder ens til sidst i ordet. Kan I se hvad der er på billederne?
9. Rimer *hat* og *kat*? Ja, *hat* og *kat* rimer. Rimer *hat* og *bold*? Nej, *hat* og *bold* rimer ikke, men det gør *hat* og *kat*.
10. Hvem kan fortælle mig hvad vi har lært om ord og billeder? Om rim?

Aktivitetsforløb 1: Min bog (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du det er nemmest at skrive en historie med ord eller billeder?

Generalisere: Er der ord andre steder end i bøger?

Argumentere: Hvorfor tror du at der er mange bøger der har ord og ikke kun billeder?

Nemmere:

Give svaret: Se, her er et ord, og her er et billede. Kan du pege på et ord?

Hjælpes ad: På den her side er der nogle ord. Lad os pege på nogle ord sammen.

Begrænse valg: Se her, Anna. Er det her et ord eller et billede?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: *Hat* og *kat* rimer. Nu vælger jeg en anden ting. Hvad kunne det være for en ting der også rimer på *kat*?

Generalisere: Ordene for de her billeder og ting rimer. Hvor kan du ellers høre ord der rimer?

Argumentere: *Hat* og *kat* rimer. Hvad er det ved *hat* og *kat* der gør at de rimer?

Nemmere:

Give svaret: *Hat* og *kat* rimer. De lyder ens i slutningen. Lyder *hat* og *kat* på samme måde i slutningen?

Hjælpes ad: *Hat – kat*. Prøv at sige ordene efter mig. *Hat – kat*. Kan du høre at *hat* og *kat* rimer?

Begrænse valg: Jeg siger *kat*. Rimer *kat* på *hat*, eller rimer *kat* på *æble*?

Aktivitetsforløb 1: Min bog (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	...og i dag skal vi tale om ord og billeder, og om rim
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Der er forskel på ord og billeder. Vi leger med ord der rimer
Vis den rigtige bog	Hvem kan vise mig billedet? Ordene? Titlen fortæller hvad bogen hedder Forfatteren har skrevet bogen Ordene inde i bogen fortæller historien
Giv børnene "Min bog". Tal igen om titel og forfatter	Titlen er "Min bog" Skriv jeres navn Tegn en tegning af jer selv
Tal igen om ord og billeder	Hvem kan se et billede? Ord?
Tal om rim ud fra billeder i bogen Tag ting op af kufferten som rimer eller ikke rimer på billederne	Når ord rimer, lyder de ens: bog tog; vand sand . Vi skal finde noget der rimer på jeres billeder. Rimer kat og hat? Bold og hat?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om ord og billeder? Om rim?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 2: Gætteleg (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske udsagnsord (ord for handlinger)

Målord: *køre, gynge, flyve, rutsje, beskrive*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie

Indhold i kufferten: talepinde; myldreplakat

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage myldreplakaten op af kufferten.
3. Vælg et barn på plakaten. Beskriv barnet og fortæl en lille historie om barnet. Lad børnene stille spørgsmål og gætte hvilket barn du har valgt.
4. Et barn vælger nu et barn på plakaten. Barnet beskriver barnet og fortæller en lille historie om det. De andre børn stiller spørgsmål og gætter hvilket barn barnet har valgt. Udvid børnenes indspil. Brug læringsstigen. Under aktiviteten skal du benævne og forklare målordene *køre, gynge, flyve, rutsje* og *beskrive*.
5. Derefter et andet barn osv.
6. Stil jer nu op på gulvet. Bed børnene gå rundt mellem hinanden. Når du siger stop skal de prøve at lave bevægelser til målordene fx at *gynge* eller *rutsje*. Gå rundt og kig på børnene og få alle børnene til at efterligne et par af børnene. Husk at bruge målordene tit og få børnene til at sætte ord på.
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og historier.
2. Jeg viser jer et billede, og så skal vi lege gætteleg. Vi skal også tale om nogle ord for noget man kan gøre, og om dem der er med i historier, altså *personerne*, og hvor de er henne, altså *omgivelserne*.
3. Vi skal snakke om ordene: *køre, gynge, flyve, rutsje, beskrive*. Når man *beskriver*, så fortæller man om noget. Nu vil jeg *beskrive* ét af børnene på billedet og fortælle en lille historie om barnet. Så skal I gætte hvilket barn jeg taler om. Er I klar? Det er en pige. Hun smiler. Jeg tror hun er glad. Vil I gætte? Hun *gynger*. Og hun har sort hår, og lyserøde sko på. Måske har hun lige fået nye sko – så er det nok derfor hun er så glad! Nu har I nok gættet hvem det er. Nu må Anna vælge et barn på plakaten. Du skal *beskrive* barnet så de andre kan gætte hvem det er.
4. Nu må Noah vælge et barn at *beskrive*. I gættede at det var ham der *rutsjer*. Kender du en rigtig god rutsjebane? Hvorhenne? Kan du godt lide at *rutsje*? Hvem *rutsjer* du tit med?
5. Nu er det Annas tur.
6. Nu skal vi prøve at lave bevægelser til de ord vi lige har lært. Gå rundt mellem hinanden, og når jeg siger stop, skal I lade som om I *gynger*. Hvordan ser det ud? Nej hvor I *gynger*. Lad os alle prøve at gøre som Anna. Hvor *gynger* du henne, Anna? (gentag med alle målord)
7. Hvem kan fortælle mig hvad for nogle ord vi har snakket om i dag?

Aktivitetsforløb 2: Gætteleg (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du der vil ske med dragen hvis det holder op med at blæse?

Generalisere: Hvad for nogle ting kan man *køre* på?

Argumentere: Hvad synes du er det sjoveste at lege med ude på legepladsen? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Se, her *rutsjer* drengen på rutsjebanen. Hvad laver drengen?

Hjælpes ad: Anna, skal vi pege på den ting der kan *køre* her?

Begrænse valg: *Gynger* hun på gyngestativet, eller klatrer hun på gyngestativet?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvilke ting tror du at du vil huske fra børnehaven når du bliver stor?

Generalisere: Hvor kan man lege henne andre steder end på legepladsen?

Argumentere: Hvad tror du børnene skal lave når de er færdige med at lege på legepladsen? Hvorfor tror du det?

Nemmere:

Give svaret: Pigen *gynger* på gyngestativet. Hvad laver pigen?

Hjælpes ad: Se alle de ting man kan *gynge* på. Hvis du peger, så siger vi dem sammen.

Begrænse valg: Kan man *flyve* med et skib, eller kan man *flyve* med en flyvemaskine?

Aktivitetsforløb 2: Gætteleg (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske udsagnsord (ord for handlinger)

Målord: køre, gyngede, flyve, rutsje, beskrive

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om ord, og om personer og omgivelser
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal snakke om ord for noget man kan gøre: køre, gyngede, flyve, rutsje, beskrive . Og vi skal fortælle om hvad nogle børn laver, og hvor de er
Du beskriver et barn på plakaten. Børnene gætter	Det er en pige, hun smiler, er glad, gyngede , nye sko
Vælg et barn der skal beskrive. Udvid børnenes indspil. Sørg for at bruge målordene køre, gyngede, flyve, rutsje, beskrive	Ja, han rutsjer på rutsjebanen. Kender du en rigtig god rutsjebane? Hvorhenne?
Stil jer nu op på gulvet. Børnene går rundt mellem hinanden. Når du siger stop, skal de lave bevægelser til målordene. Sørg for at bruge målordene.	Nu skal vi lave bevægelser til de ord vi lige har lært. Når jeg siger stop, skal I lade som om I gyngede . Hvor gyngede du henne, Anna?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi snakket om i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 3: Min bog (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Rim: lå/så/tå/derpå, nød/død, hen/ven, fin/din, ej/vej, gik/fik

Indhold i kufferten: talepinde; "Min bog"; farver

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage "Min bog" op af kufferten og dele rundt til alle børn.
3. Læs titlen. Peg på ordene. Læs titlen igen. Børnene peger.
4. Bed børnene om at bladre op på siden med sangen *I en skov en hytte lå*.
5. Tal om ord og billeder og forskellen på ord og billeder.
6. Læs titlen på sangen (peg). Læs sangen højt. Peg på ord og billeder under læsningen. Tal med børnene om at nogle af ordene i denne historie/sang er erstattet af billeder.
7. Tal om rim.
8. Find rim i sangen (I behøver ikke at finde alle rim).
9. Syng sangen *I en skov en hytte lå* mens du peger på de ord I synger.
10. Syng sangen igen, og lav fagter til.
11. Hvis der er tid kan børnene tegne billeder og ord i bogen på s. 13. Snak om forskel på ord og billeder.
12. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og billeder og om rim.
2. Vi skal bruge jeres egen bog som I lavede for en uge siden. Kan I også huske at vi talte om at der er forskel på ord og billeder? Og at vi snakkede om ord der rimer? Det skal vi gøre igen.
3. Vi starter med at snakke om ord og billeder. Hvor står titlen? Titlen fortæller hvad bogen hedder. Hvad er titlen på jeres bog? Ja, det er "Min bog" (peg). "Min bog" (lad børnene pege).
4. Bladr op på side 1.
5. Anna, kan du vise mig billederne på denne side? Noah, kan du vise mig ordene på denne side? Man kan vise en historie med billeder, og man kan fortælle en historie med ord.
6. Titlen på denne sang er *I en skov en hytte lå* (peg). Nu læser jeg sangen for jer. Nogle gange er der et billede i stedet for et ord. Så skal I gætte ordet ved at se på billedet.
7. Nogle ord lyder næsten ens. De rimer. Fx rimer *ko* og *sko*.
8. Vil I hjælpe mig med at finde rim i sangen? Jeg læser den igen. *I en skov en hytte LÅ*. Prøv alle sammen at sige *lå*. Kom: *lå*. Nu skal I lytte godt efter når der kommer noget der lyder som *lå*. *Nissen gennem ruden SÅ* (fortsæt).
9. Nu synger vi *I en skov en hytte lå* (peg).
10. Og nu synger vi igen og laver fagter til.
11. Lad os selv prøve at skrive ord og tegne billeder i vores bog. Hvad er det nu forskellen er?
12. Hvem kan fortælle mig hvad vi har lært om ord og billeder? Om rim?

Aktivitetsforløb 3: Min bog (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Nu bladrer vi om på næste side. Tror du der er flest ord eller flest billeder?

Generalisere: Hvilke andre ting end bøger kunne have en titel på forsiden?

Argumentere: Titlen står på forsiden. Hvorfor tror du den gør det?

Nemmere:

Give svaret: De her ord på forsiden er titlen. Titlen fortæller hvad bogen hedder. Hvad fortæller titlen?

Hjælpes ad: Vores bog hedder "Min bog". Prøv at læse titlen sammen med mig, mens jeg peger på ordene.

Begrænse valg: Prøv at se. Er det her et ord, eller er det et billede?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvordan ville det lyde hvis alle ordene i en bog rimede?

Generalisere: Hvad for nogle bøger kender du med rim i?

Argumentere: Synes du at det er sjovt når ordene rimer? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Hør, *sko* og *ko* rimer. De lyder ens i slutningen. Hvorfor rimer *sko* og *ko*?

Hjælpes ad: Skal vi finde ord der rimer på *ko*? Kom, vi siger dem sammen.

Begrænse valg: Jeg siger *får*. Rimer *får* på *sko*, eller rimer *får* på *hår*?

Aktivitetsforløb 3: Min bog (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Rim: lå/så/tå/derpå, nød/død, hen/ven, fin/din, ej/vej, gik/fik

Aktivitet:	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om ord, og om billeder og rim
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Der er forskel på ord og billeder. Vi rimer med ord
"Min bog" findes frem. Læs titlen, peg. Læs titlen mens et barn peger	Titlen fortæller hvad bogen hedder. "Min bog" Anna, kan du pege på ordene i titlen mens jeg læser?
Bladr op på sangen <i>I en skov en hytte lå</i> Snak om forskellen på ord og billeder	Anna, vil du vise ordene Noah, vil du vise billederne
Læs sangen og peg på ordene	Nu læser jeg ordene i sangen. I gætter billederne
Tal om rim	Rim er når to ord lyder ens i slutningen. Fx <i>ko</i> og <i>sko</i>
Find rim i sangen	<i>I en skov en hytte LÅ. Sig alle LÅ. Lyt godt efter noget der lyder som lå. Nissen gennem ruden SÅ</i>
Syng sangen og peg på ord. Syng den igen med fagter	Nu synger vi sangen. Kan I fagterne?
Hvis der er tid kan børnene tegne billeder og ord i bogen på s. 13. Snak om forskel på ord og billeder	Lad os selv skrive ord og tegne billeder
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om ord og billeder? Om rim?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 4: Gætteleg (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting)

Målord: *klatrestativ, rutsjebane, gyngestativ, drage (med snor)*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie

Indhold i kufferten: talepinde; myldreplakat

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage myldreplakaten op af kufferten.
3. Vælg et barn på plakaten. Beskriv barnet og fortæl en lille historie om barnet. Lad børnene stille spørgsmål og gætte hvilket barn du har valgt.
4. Et barn vælger nu et barn på plakaten. Barnet beskriver barnet og fortæller en lille historie om det. De andre børn stiller spørgsmål og gætter hvilket barn barnet har valgt. Udvid børnenes indspil. Under aktiviteten skal du benævne og forklare målordene *klatrestativ, rutsjebane, gyngestativ, drage* hvis ikke barnet selv gør det.
5. Vælg derefter et andet barn, osv.
6. Stil jer nu op på gulvet. Bed børnene gå rundt mellem hinanden. Børnene skal i små grupper samarbejde om at forme målordene med deres kroppe fx *klatrestativ* - to er stativ og en er gyngen i midten (det behøver ikke ligne). Giv gode ideer efter behov. Gentag med alle målord. Husk at bruge målordene tit og få børnene til at sætte ord på.
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om ord og historier.*
2. I dag skal vi lege gætteleg. Vi skal tale om nogle ord. Vi skal også tale om dem der er med i historier, altså *personerne*, og hvor de er henne, altså *omgivelserne* ligesom vi har gjort før. Kan I huske det?
3. Dengang skulle vi beskrive et billede, og så skulle vi gætte hvem det var vi talte om. Kan I huske hvad beskrive betyder. Ja, det er når man fortæller om noget. Nu vil jeg igen beskrive et af børnene på billedet og fortælle en lille historie om barnet. Så skal I gætte hvilket barn jeg taler om. Er I klar? Det er en dreng. Han har lyst hår, og han har en rød trøje på. Drengen flyver med en *drage* højt oppe i luften. *Dragen* er grøn. Han ser ud til at være ret god til at flyve med *drage*, for *dragen* flyver højt oppe i luften. Nu har I gættet det. Han må være stærk, for man skal bruge mange kræfter på at holde fast i sådan en *drage*. Er der nogen af jer der har prøvet at flyve med en *drage*? Hvorhenne? Havde du købt *dragen* eller lavet den selv?
4. Nu må Anna vælge et barn på plakaten. Du skal beskrive barnet så de andre kan gætte hvem det er.
5. Nu må Noah vælge et barn at beskrive.
6. Stil jer nu op på gulvet. Nu skal I sammen forme et *klatrestativ* med deres kroppe fx to er stativ og en er gyngen i midten (det behøver ikke ligne). Hvor er det flot. Hvad er du Anna? *Stativ? Gyng?* Nu prøver vi med *rutsjebane*.
7. Hvem kan fortælle mig hvilke ord vi har snakket om i dag?

Aktivitetsforløb 4: Gætteleg (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvad ville der ske hvis der ikke længere var noget legetøj ude på legepladsen?

Generalisere: Hvor er der legetøj andre steder end ude på legepladsen?

Argumentere: Hvorfor tror I man kalder det en *drage*?

Nemmere:

Give svaret: Man kan klatre på et *klatrestativ*. Hvor kan man klatre?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi kan finde alle *dragerne*? Lad os pege på dem sammen.

Begrænse valg: Er det bedst at flyve med *drage* i blæsevejr eller i stille vejr?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Tror du altid at du bliver ved med at synes at det er sjovt at lege på en legeplads?

Generalisere: Hvad gør vi altid før vi går ud på legepladsen?

Argumentere: Voksne leger ikke så tit på legeplads. Hvorfor tror du ikke de gør det?

Nemmere:

Give svaret: Se her. Det er en dreng der flyver i en flyvemaskine. Hvad er det han gør?

Hjælpes ad: Skal vi pege på alle dem der er på *klatrestativet*?

Begrænse valg: Hvor er det børnene leger? Er det på stuen eller på legepladsen?

Aktivitetsforløb 4: Gætteleg (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting)

Målord: *klatrestativ, rutsjebane, gyngestativ, drage (med snor)*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om ord, og om personer og omgivelser
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal tale om ord for ting (klatrestativ, rutsjebane, gyngestativ, drage). Og vi skal fortælle om hvad nogle børn laver, og hvor de er
Du beskriver et barn på plakaten. Børnene gætter	Det er en dreng. Han har lyst hår, og rød trøje. Han flyver med drage . Den er grøn
Vælg et barn der skal beskrive. Udvid børnenes indspil. Sørg for at bruge målordene klatrestativ rutsjebane, gyngestativ, drage	Ja, hun gynger på et gyngestativ . Kan du lide at gynges? Hvorfor? Gynges du på et gyngestativ andre steder? Hvorhenne?
Stil jer nu op på gulvet. Børnene skal i små grupper samarbejde om at forme målordene med deres kroppe. Brug målordene tit og stil spørgsmål.	Nu skal I sammen forme et klatrestativ med deres kroppe fx to er stativ og en er gyngen i midten. Hvad er du Anna?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi snakket om i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 5: Vendespil (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Rim: *hat/kat, sko/ko, gård/får, bord/snor, is/gris, ske/fe*

Indhold i kufferten: talepinde; Otte ordkort (vælg tilfældige); billeder: hat, kat, sko, ko, gård, får, gris, is, fe, ske, bord, snor

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage vendespilbrikkerne op af kufferten.
3. Tal om forskellen på billeder og ord.
4. Fordel de 8 ordkort og 8 billeder på gulvet. Forklar regler. Børnene skiftes nu til at vende to vendespilbrikker ad gangen (kun ét forsøg pr. barn ad gangen). Det gælder om at finde par. Et par består af enten billede-billede eller ord-ord (fx ordet *bord* og ordet *træ*). I stor gruppe spilles i hold på ca. 3 børn.
5. Tal med børnene om rim.
6. Tag ordkortene væk og spil nu kun med de 8 billeder. Børnene skiftes til at vende to vendespilbrikker ad gangen (kun ét forsøg pr. barn ad gangen). Børnene siger ordene højt og vurderer om de rimer. Når alle er enige, skal der råbes i kor: når ord rimer, råber alle mens de klapper: Det var flot. Nu går det godt. Når ordene ikke rimer, råber alle mens de tramper. De passer ikke, dem må du la' ligge. Start med at lære børnene korråbet.
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og billeder og om rim.
2. Kan I huske at vi har talt om at ord er forskellige fra billeder, og at ord kan rime? Det skal vi igen, men denne gang skal vi spille et vendespil med ord og billeder.
3. Vi kan se billeder, og vi kan se ord. Kan vi læse et billede? Nej, men vi kan læse et ord. Ordet kan fx fortælle os hvad der er på et billede.
4. Nu skal vi spille vendespil. Vi skal finde par. Nogle der passer sammen. Et par kan være to ord. Se, her er to ord. Eller to billeder, se her er et billede af en fe og en kat. De passer sammen, for det er billeder begge to. Men se, et ord og et billede passer ikke sammen i det her spil. Anna, vil du vende to brikker?
5. Hvem kan huske hvad rim er? Ja, rim er ord der lyder ens i slutningen af ordet. Munden gør det samme. Fx rimer *bord* og *snor*. Kan I høre det? Og kan I se at munden gør det samme?
6. Nu skal vi spille et nyt slags vendespil. Her skal vi finde rim. Billederne rimer to og to. Når to ord rimer, så passer de sammen. Fx passer *bord* og *snor* sammen. Men *bord* og *gris* passer ikke sammen. De lyder ikke ens. Men vi skal også råbe i kor. Når ord rimer, skal vi alle råbe mens vi klapper: Det var flot. Nu går det godt. Når ordene ikke rimer, råber vi mens vi tramper. De passer ikke, dem må du la' ligge. Noah, vil du vende to brikker?
7. Hvem kan fortælle mig hvad vi har lært om ord og billeder? Om rim?

Aktivitetsforløb 5: Vendespil (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Se, på den her brik er der ingen ord at læse. Hvorfor kan jeg ikke læse på brikken?

Generalisere: Hvor kan man skrive ord andet end i bøger?

Argumentere: Hvorfor er det godt at skrive ord i bøger i stedet for kun at have billeder?

Nemmere:

Give svaret: Se, her er et ord. Er det et ord eller et billede?

Hjælpes ad: Anna, skal vi ikke prøve at tælle bogstaverne på den her brik sammen? Hvor mange bogstaver er der?

Begrænse valg: Ordene er lavet af bogstaver. Hvilket ord har flest bogstaver *gård* eller *får*?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Tror du det er nemmest at finde ord der rimer på *får* eller *giraf*?

Generalisere: Kan du finde flere ord der rimer på *kat*?

Argumentere: *Kat* rimer på *hat*. Hvorfor rimer de to ord?

Nemmere:

Give svaret: Hør, *bord* og *snor* rimer. De lyder ens i slutningen. Hvorfor rimer *bord* og *snor*?

Hjælpes ad: Skal vi sammen finde det ord der rimer på *får*? Kom, vi peger sammen!

Begrænse valg: Lyder ord der rimer, ens i starten eller slutningen af ordet?

Aktivitetsforløb 5: Vendespil (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at skrevne ord bærer betydning og forstå forskellen på billeder og ord

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Rim: *hat/kat, sko/ko, gård/får, bord/snor, is/gris, ske/fe*

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	...og i dag skal vi tale om ord og billeder, og om rim
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal spille vendespil med billeder og ord. Kan I huske der er forskel? Og vi skal rime med ord
Tal om forskellen på ord og billeder	Vi kan se billeder og ord Vi kan læse ord, men ikke billeder
Spil vendespil med ord og billeder	Find par med ord-ord eller billede-billede
Tal om rim	Ord der rimer lyder ens
Spil vendespil med rim. Efter hvert ordpar råbes korråbet.	Find rim fx <i>bord</i> og <i>snor</i> . Lad os råbe i kor. Det var flot. Nu går det godt (klappe). De passer ikke, dem må du la' ligge (trampe).
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om ord og billeder? Om rim?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 6: Sangleg (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver ting).

Målord: grøn, blå, hvid, rød, sort

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 1: at kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie

Indhold i kufferten: talepinde; plasticlomme; papir/karton i blå, hvid, rød, sort, grøn; store billeder: "Se min kjole" 1-6, "En lille frø 1-3"

Dagens aktivitet:

→ Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage billeder og papir til *Se min kjole* op af kufferten.
3. Lad fem børn vælge et farvet stykke papir hver. Syng *Se, min kjole*. Vis billedet der passer til hver farve, fx sømand ved hav. Hvert barn putter sit farvede papir ned bag pigens kjole efter tur når verset med den farve synges. Syng følgende vers: *grøn* (græs, jæger), *blå* (hav, sømand), *rød* (rose, postbud), *hvid* (sne, bager), *sort* (kul, skorstensfejer). Tal lidt om hver farve, jf. læringsstigen.
4. Lad et barn tage billeder til *En lille frø i mosen sad*. Syng *En lille frø i mosen sad*. Vis billederne der passer til versene.
5. Tal om "personerne" og omgivelserne i sangen.
6. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og historier.
2. I dag skal vi lege sanglege og snakke om ord for farver. Vi skal også igen snakke om dem der er med i historier. Kan I huske hvad de hedder? Ja *personerne* i historien. Vi skal også snakke om *omgivelserne*. *Hvad er det?* Ja, det er der hvor personerne er.
3. Hvem kan gætte hvad dette er for en sangleg? Ja, *Se min kjole*. Anna, du må nu vælge en farve, og Noah må vælge en farve og... (fortsat med de andre farver). Først skal vi have *grøn*. Hvem har *grøn*? Ja, du har *grøn*, Anna. Nu synger vi om den *grønne* farve. *Se min kjole den er grøn som græsset alt hvad jeg ejer, det er grønt som den det er fordi jeg elsker alt det grønne og fordi en jæger er min ven*
4. Hvem kan gætte hvad vi nu skal synges? Ja, *En lille frø i mosen sad*. I skal lægge mærke til hvem der er med i historien, og hvor de er henne. *En lille frø i mosen sad, kvak-kvak, kvak-kvak, kvak-kvak Den hopped om og var så glad, kvak-kvak, kvak-kvak, kvak-kvak Men hør nu, hvad der skete mer', ak-ak, ak-ak, ak-ak Stork langeben vor frømand ser, ak-ak, ak-ak, ak-ak "Du lille frø, nu ta'r jeg dig", kvak-kvak, kvak-kvak, kvak-kvak "Tre sultne unger venter mig", tak-tak, tak-tak, tak-tak*
5. Hvem er med i sangen om frøen? Hvor er frøen og storken henne? Der er også noget med nogle unger. Hvor er de henne?
6. Hvem kan fortælle hvilke ord vi har hørt i dag?

Aktivitetsforløb 6: Sangleg (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Tror du drenge og piger godt kan lide de samme farver?

Generalisere: Hvilke farver kender du, Mehmet?

Argumentere: Hvad er en bager? Han bager brød og kager. Hvorfor er han *hvid*?

Nemmere:

Give svaret: Skorstensfejeren bliver *sort* af at rense skorstene. Hvorfor er han *sort*?

Hjælpes ad: Kender du ordet postbud? Han kommer med breve. Vi siger: Postbud.

Begrænse valg: Sejler en sømand mest på havet eller på en sø? Havet. Er det ikke sjovt at det så hedder en sø-mand?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Tror du frøen kunne slippe væk? Hvordan?

Generalisere: Ved du om storke spiser andre dyr end frøer?

Argumentere: Hvorfor ville storken gerne tage frøen?

Nemmere:

Give svaret: Frøen sad i en mose. Hvor var det den sad?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige alle dem der er med? Der er frøen og storke og ungerne.

Begrænse valg: Frøen hoppede omkring. Var den glad, eller var den sur før storke kom?

Aktivitetsforløb 6: Sangleg (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver ting). **Målord:** grøn, blå, hvid, rød, sort

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive personer og omgivelser i en historie

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi lære ord for farver og lære om personer og omgivelser i historier
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Gæt hvilken sang vi skal synge
5 børn vælger farve	Anna, hvilken farve vælger du? Noah, hvilken farve vælger du? (Osv.)
Syng <i>Se min kjole</i> Tal om farver jf. læringsstigen	Hvem har grøn ? <i>Se min kjole...</i> grøn som græsset... Grøn ... græsset ... jæger Blå ... havet ... sømand Rød ... rosen ... postbud Hvid ... sneen ... bager Sort ... kullet ... skorstensfejer
Syng <i>En lille frø i mosen sad</i>	Læg mærke til hvem der er med, og hvor de er!
Tal om "personer" og "omgivelser" i sangen	Hvem var med i sangen? Hvor var de henne? Unger? Hvor henne?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi hørt i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 7: Vendespil (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned

Læringsdomæne 2: Lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Målord: *hat/kat, sko/ko, gård/får, gris/is, fe/ske, bord/snor, and/spand, jakke/pakke*

Indhold i kufferten: talepinde; billeder: hat, kat, sko, ko, gård, får, gris, is, fe, ske, bord, snor, and, spand, jakke, pakke; historie: "Der var engang en mand"

Dagens aktivitet: _____ → **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i rundkreds. Introducér aktiviteten. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Lad et barn tage billederne (vendespilbrikker) op af kufferten.
3. Fordel brikkerne på gulvet. Spil vendespil på gulvet. Brikkerne rimer to og to. Børnene skiftes nu til at vende to vendespilbrikker ad gangen (kun ét forsøg pr barn ad gangen). Det gælder om at finde par. Et par består af to ord der rimer. Tal med børnene om rimene I finder undervejs. Fortsæt til alle rimpar er fundet. Spil evt. flere gange. I en stor gruppe spiller børnene i hold på ca. 3 børn. Når ord rimer, råber alle mens de klapper: Det var flot. Nu går det godt. Når ordene ikke rimer, råber alle mens de tramper. De passer ikke, dem må du la' ligge. Start med at lære børnene korråbet.
4. Sig rimene igen.
5. Læs rimhistorien højt og peg på ordene der læses. Børn peger på det første ord der læses.
6. Tal med børnene om at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned. Tal om ord der rimer i historien.
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi snakke om bøger og rim.
2. I dag skal vi spille vendespil med ord der rimer. Det har vi prøvet før, kan I huske det? Vi skal også læse en fjollet historie og prøve noget helt nyt. Vi skal nemlig snakke om hvordan man læser.
3. Vi starter med at spille vendespil med rim. Kan I huske hvad rim er? Ja, rim er når ord lyder ens i slutningen af ordet. Vi skal finde billeder med ord der rimer fx *ko* og *sko*? Men vi skal også råbe i kor. Når ord rimer, skal vi alle råbe mens vi klapper: Det var flot. Nu går det godt. Når ordene ikke rimer, råber vi mens vi tramper. De passer ikke, dem må du la' ligge. Anna, vil du begynde med at vende to brikker?
4. Hvad for nogle rim fandt vi så? Ja, *ko* og *sko* ...
5. Nu skal vi læse en lille fjollet historie. Der var engang en mand ...
6. Begyndte jeg at læse øverst (peg) eller nederst (peg)? Begyndte jeg at læse her fra venstre (peg) mod højre (peg) eller begyndte jeg at læse her fra højre (peg) mod venstre (peg)? Måske kunne I høre, at nogle af ordene i historien rimer. Hvilke ord rimede?
7. Hvem kan fortælle mig hvad vi har lært om rim i dag? Og om at læse?

Aktivitetsforløb 7: Vendespil (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du der sker hvis man læser ordene i den forkerte rækkefølge?

Generalisere: Er der andre ting end ord hvor man skal have den rigtige rækkefølge? Tøj? Mad?

Argumentere: Nogle gange skriver man sit navn i tøj eller på sit legetøj. Hvorfor gør man det?

Nemmere:

Give svaret: Man skal begynde med de øverste ord. Ellers kan man ikke forstå historien. Hvorfor skal man begynde med de øverste ord?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at pege på det første ord og det sidste ord på siden?

Begrænse valg: Kan du huske om man skal begynde til venstre eller til højre når man læser?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvordan kan det være at det lyder sjovt når ord rimer?

Generalisere: Kan du finde andre ting der rimer på *vand*?

Argumentere: Kan du bedst lide at læse en bog hvor ordene rimer eller en almindelig bog? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: *Vand* rimer på *spand*, for de lyder ens til sidst. Hvorfor rimer *vand* og *spand*?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at finde nogle ord der rimer på *sne*? (fx *ske*, *ble*, *fe*, *se*)

Begrænse valg: Rimer *bord* på *jakke*, eller rimer *bord* på *snor*?

Aktivitetsforløb 7: Vendespil (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned

Læringsdomæne 2: Lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord rimer

Målord: *hat/kat, sko/ko, gård/får, gris/is, fe/ske, bord/snor, and/spand, jakke/pakke*

Aktivitet:	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi rime og læse historie
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal spille vendespil med rim. Og se hvordan man læser
Tal om rim	Kan I huske hvad rim er? Ja, ens i slutningen
Spil vendespil og find rim. Efter hvert ordpar råbes korråbet.	I skal finde to billeder der passer sammen fordi ordene rimer, fx ko og sko . Ko og spand lyder ikke ens, vel? Lad os råbe i kor. Det var flot. Nu går det godt (klappe). De passer ikke, dem må du la' ligge (trampe).
Læs historien <i>Der var en engang en mand</i> . Peg på ordene. Læseretning	Begyndte jeg at læse foroven eller forneden (peg)? I venstre eller højre side (peg)?
Tal om rim i historien	Kunne I høre at nogle af ordene rimede? Hvilke?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle hvad vi har lært om rim i dag? Og om hvordan man læser?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 8: Fortællebold (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting)

Målord: *buk, bro, vandfald, trolde, fedt*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

Indhold i kufferten: talepinde; bold; historie: "De tre Bukke Bruse"; stort billede: "De tre Bukke Bruse"

Dagens aktivitet: —————> **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage historien op af kufferten.
3. Læs eller fortæl historien om "De tre Bukke Bruse".
4. Lad et barn tage bolden op af kufferten. Forklar at børnene skal gribe bolden, og så må de svare på spørgsmål. MEN hvis de ikke griber, skal alle slå en kolbøtte!
5. Nu skal I snakke om historien. Stil et spørgsmål og kast bolden til et barn som besvarer spørgsmålet (stil evt. uddybende spørgsmål). Barnet kaster bolden tilbage til dig. Stil et nyt spørgsmål og kast bolden til et andet barn som besvarer spørgsmålet (stil evt. uddybende spørgsmål). Barnet kaster bolden tilbage til dig. Udvid børnenes indspil. I behøver ikke at nå igennem alle spørgsmål. Husk at bruge målordene *buk, bro, vandfald, trolde* og *fedt*. Hvis børnene har brug for at bevæge sig lidt, indfør at man skal hoppe, hinke mm. mellem hver gang bolden kastes.
6. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og historier.
2. I dag skal vi først læse en historie og bagefter lege fortællebold og snakke om nogle ord i historien og om hvad der sker i historien.
3. Nu skal I høre en historie om "De tre Bukke Bruse". *Der var engang tre Bukke Bruse ...*
4. Er der mere i kufferten? En BOLD! Nu skal vi lege fortællebold.
5. Anna, grib bolden! Kan du fortælle hvem der var med i historien? Tror du at der findes *bukke* i virkeligheden? Hvad er en *trolde*? Findes der *trolde* i virkeligheden? Hvordan begynder historien? Hvem boede under *broen*? Hvor var *vandfaldet*? Hvad gjorde lille Bukke Bruse? Hvad gjorde mellemste Bukke Bruse? Hvad gjorde store Bukke Bruse? Hvad gjorde *trolde*? Hvad skete der mere i historien? Hvor var de tre Bukke Bruse på vej hen? Hvad skete der med *trolde*? Hvad skal de tre *bukke* med *fedt* på kroppen? Hvordan ender historien? Er det en god historie? Hvad er det gode ved historien? Hvad er det dårlige ved historien?
6. Hvem kan fortælle hvilke ord vi har hørt i dag?

Aktivitetsforløb 8: Fortællebold (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du *trolde*n ville gøre ved de tre Bukke Bruse?

Generalisere: Tror du der er *trolde* i virkeligheden? Hvorfor?

Argumentere: Hvem synes du var klogest - *trolde*n eller de tre Bukke Bruse?

Nemmere:

Give svaret: En *buk* er et dyr. Hvad er en *buk*?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at tænke på tre andre slags dyr?

Begrænse valg: Er en *buk* et virkeligt dyr, eller er en *buk* et fantasidyr?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du der sker hvis man spiser rigtig meget?

Generalisere: Hvor kan man ellers møde gedebukke?

Argumentere: *Trolde*n lod både mindste Bukke Bruse og mellemste Bukke Bruse gå. Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: De tre Bukke Bruse skulle over *broen*. Hvad var det de tre Bukke Bruse skulle?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at fortælle hvem der er med i historien?

Begrænse valg: Var det *Trolde*n eller største Bukke Bruse der faldt i vandet?

Aktivitetsforløb 8: Fortællebold (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting)

Målord: *buk, bro, vandfald, trolde, fedt*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om nye ord og læse en historie og tale om den
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Nu skal I høre en historie om "De tre Bukke Bruse"
Læs eller fortæl historien om "De tre Bukke Bruse"	Der var engang ...
Bold op af kuffert	Vi skal lege fortællebolde. Når man griber, må man svare. Hvis man ikke griber, skal alle slå en kolbøtte
Stil spørgsmål. Kast fortællebolden til et barn. Lad barnet svare. Udvid børnenes indspil, brug især målord: buk, bro, vandfald, trolde, fedt	Kan du fortælle hvem der var med i historien? Tror du at der findes bukke i virkeligheden? Hvad er en trolde ? Findes der trolde i virkeligheden? ...
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke nye ord har vi lært i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 9: Min bog (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne opdele ord i mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele

Indhold i kufferten: "Min bog"; stort billede: "Oles nye automobil", farver, talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage "Min bog" op og dele ud til hvert barn.
3. Læs sangen højt. Peg på de ord der læses. Bed børnene om at bladre om på side 5 med *Oles nye automobil*. Tal om læseretning.
4. Alle synger sangen. Peg på ordene der synges.
5. Præsenter ordene *skole-taske, sommer-fugl, dukke-hus, vinter-ferie, koste-skab* for børnene og bed børnene opdele ordene. Hvis det er svært, kan du lave større ophold mellem delene – fx *mad-pakke*. Find ord der kan brækkes op i sangen. Prøv også at finde ordene på billedet.
6. Hjælp børnene med at finde de ord i sangen som kan deles: *Auto-bil, dukke-hus, dukke-far, dukke-mor, kaffe-bord, kaffe-tår?*
7. Stil børnene på række ved siden af hinanden. Børnene skal nu hoppe sammensatte ord (ét hop for hver del af ordet, fx *dukke-hus*). Sig ordene i forskelligt tempo så børnene skal hoppe i forskelligt tempo.
8. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om bøger, og vi skal finde ord inden i ordene.
2. I dag skal vi bruge jeres egen bog, og så skal vi igen tale om hvordan man læser. Man skal starte det rigtige sted. Det har vi prøvet før. Vi skal også prøve noget nyt, nemlig at finde ord inde i ordene.
3. Bladr op på side 5. Nu læser jeg ordene i sangen *Oles nye automobil...* Hvem kan pege på ordene i sangen? Hvem kan pege på det ord der skal læses først? Hvem kan pege på det ord der skal læses sidst? Startede jeg længst til venstre (peg) eller længst til højre (peg) med den øverste eller nederste linje?
4. Vil I hjælpe mig med at synge sangen? *Oles nye automobil...*
5. Man kan brække ordet over i to dele. Fx *mad-pakke*. Det ord kan vi skille ad, og så får vi *mad* og *pakke*. Eller *finger-ring*. Der er to ord inde i *finger-ring*: *finger* og *ring*. *Finger-ring*. Hvem kan høre hvilke ord der er i *skole-taske*? (Fortsæt med *sommer-fugl, dukke-hus, vinter-ferie, koste-skab*).
6. Er der nogle ord i denne sang der kan brækkes over? Prøv også at finde ordene på billedet.
7. Skal vi prøve om vi kan hoppe ordene? Hvis jeg siger ordene, så hopper I én gang på hver del af ordene. Sådan her *dukke* (hop) *hus* (hop).
8. Hvad har vi lært om at læse? Og om nogle særlige ord?

Aktivitetsforløb 9: Min bog (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Hvordan tror du det ville lyde hvis man læste en sætning bagfra?

Generalisere: Er der andre ting i en bog end ordene der skal komme i den rigtige rækkefølge? Billederne? Siderne?

Argumentere: Hvorfor kan man ikke bare skrive nogle bøger med ordene i den modsatte rækkefølge?

Nemmere:

Give svaret: Man skal læse i den rigtige retning. Ellers kan man ikke forstå historien. Hvorfor skal man læse i den rigtige retning?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at pege på det første ord og det sidste ord på linjen?

Begrænse valg: Kan du huske om man skal begynde forneden eller foroven når man læser en side?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Tror du at man kan dele alle ord? *Klaver? Kylling? Mand?*

Generalisere: Kan du tænke på andre ord som man kan dele op? Fx noget med mad? *Morgen-mad? Aftens-mad?*

Argumentere: Hvorfor tror du der er nogle ord man kan dele og finde mindre ord?

Nemmere:

Give svaret: Hvis vi deler *dukke-hus*, så får vi *dukke* og *hus*. Hvad får vi hvis vi deler *dukke-hus*?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at dele ordet *kaffe-bord*. Jeg siger det første *kaffe*, og hvad er det sidste?

Begrænse valg: Kan du høre om det er ordet *gulv* eller *hul* der er i ordet *gulv-tæppe*?

Aktivitetsforløb 9: Min bog (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne opdele ord i mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om hvordan man læser, og vi skal finde ord inde i ord
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Brække ord over: mad-pakke, finger-ring.
Få børn til at slå op på Oles nye automobil i "Min bog". Tal om læseretning	Hvor tror I man skal starte med at læse? Her? (Peg)
Syng sangen	Vil I hjælpe med at synge sangen?
Giv børnene ord der skal deles: skole-taske, sommer-fugl, dukke-hus, vinter-ferie, kosteskab	Man kan brække ord over. Fx Mad-pakke . Hvilke to ord er der så? Ja, mad og pakke .
Find sammensatte ord i sangen	Er der ord der kan brækkes over?
Hop sammensatte ord	Hop én gang for hver del af ordet
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om at læse? Om særlige ord?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 10: Kongens efterfølger (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for rumlige begreber

Målord: *over, under, gennem, langs, uden om*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

Indhold i kufferten: talepinde, snore/reb på 5-10 meter

Dagens aktivitet: _____ → **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i rundkreds på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage rebet op af kufferten. Få børnene på række. Er det en stor gruppe, kan der laves to hold på fx 10 børn eller fire hold på fx 5 børn.
3. Vælg et barn til at være "konge". Der bliver fem konger – ét for hvert målord. Vælg et passende svært målord til hver konge. De første er nemmest, de sidste er sværest.
4. Begynd legen med at børnene skal finde hjem fra junglen. Forsøg at gøre legen livlig ved at skynde på børnene, sige som et farligt dyr osv.
5. Når I kommer hjem, sætter I jer i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Lad nu alle børn hjælpe med at fortælle hvad der skete da de skulle finde hjem fra junglen. Fokusér på målordene. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Inddrag læringsstigen.
6. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om ord og historier.*
2. Vi leger kongens efterfølger hvor vi er ude i junglen og skal finde hjem, og så skal vi snakke om hvad der skete på vores tur hjem.
3. Kongen bestemmer hvor vi skal hen. Jeg har bestemt at der er noget vi skal *over*, noget vi skal *under*, noget vi skal *gennem*, noget vi skal *langs* med, og noget vi skal *uden om*. Vi er ude i junglen og skal finde hjem. Anna, du er konge først, så du holder fast i forreste ende af rebet. I andre står på række bag Anna og tager fat i rebet
4. Anna, du er konge, og nu skal du føre dine folk *over* en bro. Og vi leger at det her bord er broen. For der er nogle FARLIGE dyr efter jer. SKYND JER *over* broen! Pyh, godt I nåede *over* i sikkerhed. Nu er Noah konge. Det begynder at regne med KÆMPE regndråber. Så I må skynde jer at komme *under* noget. SKYND JER. God idé, ind *under* broen. Har I det hyggeligt *under* broen? Nu skal I finde hjem. (Ny konge). I skal *gennem* en hemmelig dør for at slippe ud af junglen. Man kan kun gå *gennem* den hvis man går baglæns. Hold godt fast. Kongen leder jer *gennem* den hemmelige dør. (Ny konge). Nu skal I gå *langs* med klippekanten. Gå helt inde *langs* klippemuren så I ikke falder langt ned. Gå *langs* med klippen til enden. (Ny konge). Nu er vi snart hjemme. Vi skal bare lige *uden om* en masse store sten. Og det er nat, så I skal lukke øjnene. Kun kongen kan se og føre jer *uden om* de store sten (tilbage til stuen). Åh, vi er hjemme!
5. Hvem kan fortælle hvordan vi kom hjem? Hvad skete der?
6. Hvem kan fortælle hvilke ord vi har hørt i dag?

Aktivitetsforløb 10: Kongens efterfølger (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du er det modsatte af *over*?

Generalisere: Kan du nævne nogle ting man kan sidde *under*?

Argumentere: Hvorfor skal man passe på når man går *langs* med en klippemur?

Nemmere:

Give svaret: Nu er vi gået *gennem* døren. Hvad var det vi lige gik *gennem*?

Hjælpes ad: Skal vi sige sammen hvordan vi kom forbi stenene? *Uden om*.

Begrænse valg: Hvis det ikke skal regne på os, skal vi så være *under* eller *over* broen?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du der var sket hvis vi var faldet ned da vi gik *langs* med klippemuren?

Generalisere: Har du nogen sinde prøvet at skulle gå *uden om* noget i mørke?

Argumentere: Tror du det er svært at finde vej *gennem* junglen? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Vi skulle finde hjem fra junglen. Hvor var det vi skulle hen?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi kan huske hvem der var konge først?

Begrænse valg: Gik vi *gennem* en hemmelig dør eller en hemmelig låge?

Aktivitetsforløb 10: Kongens efterfølger (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for rumlige begreber

Målord: *over, under, gennem, langs, uden om*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi høre en historie med nye ord
Rundkreds. Introducér aktivitet. Talepinde. Kuffert	Hvem kigger i kufferten? Vi leger kongens efterfølger. Vi skal over, under, gennem, langs, uden om noget
Sæt børnene på række. De mindste først	Kongen skal lede jer hjem fra junglen. Kongen går forrest. Fem børn prøver at være konge
Sæt aktivitet i gang. Gør den livlig ved at skynde på børnene, sige dyrelyde osv.	Over bro – farlige dyr Under bro – regn Gennem hemmelig dør – baglæns Langs med klippemuren Uden om store sten – nat: lukkede øjne
Få børnene til at genfortælle historien om hvad der skete. Brug målord og inddrag læringsstigen	Hvem kan fortælle hvordan vi kom hjem? Hvad skete der?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi hørt i dag? Hvad har vi lavet?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 11: Min bog (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne opdele ord i mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele

Indhold i kufferten: billeder: vinterjakke, fodbold, kagemand. "Min bog", farver, talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage billederne op af kufferten.
3. Tal med børnene om at brække ord over med udgangspunkt i billederne.
4. Lad et andet barn tage "Min bog" op af kufferten og dele dem ud til hvert barn. Læs titlen og peg samtidig på ordene.
5. Bed børnene om at blade om på side 7 (tæl op til 7). Tal om læseretning. Venstre-højre, top-ned. Børn peger på det første ord der skal læses.
6. Læs historien højt og peg på hvert ord der læses. Når I kommer til et sammensat ord, så spørg børnene hvad det er for to ord det er lavet af.
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om bøger, og vi skal finde ord inden i ordene.*
2. I dag skal vi læse en historie i jeres bog. Vi skal også lege med billeder og finde ord inde i ordene. Det er sjovt at lytte til ordenes dele. Kan I huske at der kan være to ord inde i ét ord. Lad os prøve at skille nogle ord ad og se hvad for nogle ord de er lavet af. Vi skal bruge billederne til at finde ord med ord inden i.
3. Her er en *vinter-jakke*. Der er to ord inde i ordet: *vinter* og *jakke*. Nogle har kun én del: *bord* og *bog*. Er der to dele i *fod-bold*? Eller *kage-mand*.
4. Nu skal vi bruge jeres egne bøger. Hvad er det der står her på forsiden af jeres bog? Titlen ja. "Min bog" (peg).
5. Blad om på side 7 i bogen. Her står historien skrevet med ord. Begynder man at læse i højre (peg) eller i venstre (peg) side? Læser man nedefra (peg) eller oppefra (peg)? Hvem kan pege på det første ord vi skal læse?
6. Nu skal I høre historien. Hvad er det for to ord dette ord er lavet af?
7. Hvem kan fortælle hvad vi har lært om at læse i dag? Og om særlige ord?

Aktivitetsforløb 11: Min bog (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du, at vi engang begynder at skrive ordene i modsatte retning?

Generalisere: Kender du andre sprog end dansk? Tror du at man også skal læse ordene i den rigtige rækkefølge på andre sprog?

Argumentere: Hvorfor er det godt at være enige om hvilken retning man læser ordene i?

Nemmere:

Give svaret: Når man læser, skal man begynde med den øverste linje. Hvilken linje skal man begynde med?

Hjælpes ad: Se her står der Flopper. Skal vi hjælpes ad med at finde andre steder i historien hvor der står Flopper?

Begrænse valg: Kan du huske om man skal begynde til venstre (peg) eller til højre (peg) når man læser?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Tror du ord kan indeholde mere end to dele? Kan du komme i tanke om nogen? Hvad med det her: *Børne-have-lege-plads!* Det er meget langt, hva'?

Generalisere: *Sne-mand* har to dele. Kender du andre ord med to dele?

Argumentere: Tror du man kan sætte alle mulige ord sammen? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: *Sne-mand* har to dele. Hvor mange dele har *sne-mand*?

Hjælpes ad: Flopper kastede en *sne-bold*. Skal vi hoppe til hvert ord i *sne-bold* sammen? To hop: *sne-bold*

Begrænse valg: Hvilket ord har to dele: *bord* eller *sne-bold*?

Aktivitetsforløb 11: Min bog (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå at man på dansk læser fra venstre mod højre og fra toppen og ned

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne opdele ord i mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi skille ord ad og tale om at læse
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal læse i jeres bog, og vi skal brække ord over. Kan I huske der kan være to ord i ét?
Tal om sammensatte ord, vis billederne	Der er to ord inde i vinter-jakke. Der er ikke to ord i bog. Er der to ord i fod-bold? Kage-mand
Et barn deler "Min bog" ud. Snak om titel og læseretning	Hvad er det her? Titlen. Starter man med at læse forneden (peg)? Starter man med at læse til højre (peg)?
Læs historien. Peg på ordene. Tal om de sammensatte ord	Nu læser jeg historien. Her står sne-bold. Kan I høre det ligner fod-bold. Sne og bold. Sne-bold.
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om at læse? Og om særlige ord?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 12: Kongens efterfølger (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting)

Målord: *bord, vindueskarm, dørkarm, væg, skammel*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

Indhold i kufferten: talepinde, snore/reb på 5-10 meter

Dagens aktivitet: _____ → **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i rundkreds på gulvet. Introducér aktiviteten. Få børnene på række. Er det en stor gruppe, kan der laves to hold på fx 10 børn.
3. Vælg et barn til at være "konge". Der bliver fem konger – ét for hvert målord. Vælg et passende svært målord til hver konge.
4. Begynd legen med at børnene skal finde hjem fra ørkenen. Brug målordene flere gange. Inddrag læringsstigen.
5. Når I er kommet hjem, sæt jer da i en rundkreds på gulvet. Giv hvert barn sin talepind og sæt den tomme spand midt i rundkredsen (når et barn har sagt noget, sætter han/hun sin talepind i spanden). Lad nu alle børn hjælpe med at fortælle hvad der skete da de skulle finde hjem. Hvad skete der først? Så? Bagefter? Til sidst? Fokusér på målordene.
6. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om ord og historier.*
2. I dag leger vi igen kongens efterfølger hvor vi er ude i ørkenen og skal finde hjem, og bagefter skal vi snakke om hvad der skete på vores tur hjem. Kan I huske hvor I var henne da vi sidste gang skulle finde hjem? Ja, junglen.
3. Anna, du er konge først, så du holder fast i forreste ende af rebet. I andre står på række bag Anna og tager fat i rebet.
4. Anna, nu skal du føre dine folk hjem fra ørkenen. Solen skinner. Der er 50 grader varmt. Find skygge før I bliver brændt af solen! I kan komme i skygge under et *bord*. Skynd dig at føre dine folk ind under et *bord*. Puha, det var godt!
Noah, nu er du konge og går forrest. Du skal føre dine folk i sikkerhed for de vilde dyr. I er i sikkerhed hvis I alle rører ved en *vindueskarm*. Skynd dig at føre dine folk hen til en *vindueskarm*. Der kommer en SLANGE! sss!!!
(Ny konge) Nu skal I finde hjem. I skal gennem en hemmelig åbning i klippen for at slippe væk fra ørkenen. Man kan kun komme gennem den hvis man banker tre gange på *dørkarmen*. Kongen leder jer gennem den hemmelige åbning, og alle banker tre gange på *dørkarmen*.
(Ny konge) Nu skal I gå langs med klippeskanten. Gå helt inde langs klippemuren så I ikke falder langt ned. Vi leger at *væggen* er klippemuren. Kan du føre dine folk hen til *væggen* altså klippemuren? Gå langs med klippemuren til enden.
(Ny konge) Nu er vi snart hjemme. Vi skal bare lige uden om en masse store sten. Vi leger at *skamlerne* er sten. Det er nat, så I skal lukke øjnene. Kun kongen kan se og føre jer uden om de store sten (tilbage til stuen). Åh, vi er hjemme!
5. Hvem kan fortælle hvordan vi kom hjem? Hvad skete der?
6. Hvem kan fortælle hvilke ord vi har hørt i dag?

Aktivitetsforløb 12: Kongens efterfølger (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvorfor tror du der er en *dørkarm* rundt om døren?

Generalisere: Hvad kan man ellers bruge et *bord* til end at sidde og spise ved?

Argumentere: Hvorfor er den en god idé at have en *vindueskarm*?

Nemmere:

Give svaret: *Dørkarmen* er med til at holde døren på plads. Hvad er *dørkarmen* med til at gøre?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at sige nogle af de ting som vi mødte ude i junglen?

Begrænse valg: Satte vi os under *bordet* eller under *stolen*?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du der var sket med os hvis vi ikke var kommet i skygge for solen ude i ørkenen?

Generalisere: Hvad for nogle dyr tror der kan leve i ørkenen hvor det er meget varmt?

Argumentere: Synes du at vi havde en god tur i ørkenen? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Fordi solen skinnede så meget, var vi nødt til at komme i skygge under *bordet*. Hvor var det vi kom i skygge?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes med at sige nogle af de ting vi gjorde på turen hjem fra ørkenen?

Begrænse valg: Hvad var det for et hemmeligt sted vi gik igennem? Var det *dørkarmen* eller *vindueskarmen*?

Aktivitetsforløb 12: Kongens efterfølger (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske navneord (ord for ting)

Målord: *bord, vindueskarm, dørkarm, væg, skammel*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

Aktivitet:	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen →	... og i dag skal vi lege kongens efterfølger og lære nye ord
Rundkreds. Introducér aktivitet. Kuffert	Hvem kigger i kufferten? Vi leger kongens efterfølger. Vi skal finde hjem fra ørkenen
Sæt børnene på række. De mindste først	Vi skal finde hjem fra ørkenen Kongen går forrest Fem børn prøver at være konge
Sæt aktivitet i gang. Gør den livlig ved at skynde på børnene, sige dyreløde osv.	Under bord – solen Rør ved vindueskarm – farlige dyr Bank tre gange på dørkarm – hemmelig åbning Gå langs væg – klippemur Uden om skamler – store sten
Få børnene til at genfortælle historien om hvad der skete. Brug målord og inddrag læringsstigen	Hvem kan fortælle hvordan vi kom hjem? Hvad skete der?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi hørt i dag? Hvad har vi lavet?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 13: Min bog (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne opdele ord i mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele

Indhold i kufferten: talepinde, "Min bog", farver

Dagens aktivitet:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage "Min bog" op af kufferten og dele ud til de øvrige børn.
3. Bed børnene om at bladre op på side 9 (se om I kan tælle op til 9). Spørg børnene hvilke bogstaver de kender. Lad børnene "klappe" én gang med pegefingrene når der kommer et bogstav de kender. Fokuser på de første bogstaver i børnenes navne.
4. Syng *ABC-sangen* langsomt, og peg i bogen på hvert bogstav I synger om.
5. Tal med børnene om deres navne, og hvilke bogstaver de indeholder, og hvor mange stavelser de indeholder (se navn på talepind).
6. Del børnene i grupper efter første bogstav i navnet. Lad grupperne gøre forskellige ting, fx hoppe, stå på et ben, kilde hinanden osv.
7. Tal om at man kan dele ord op i mindre dele.
8. Alle børn med 1 stavelse i deres navn stiller sig i én gruppe. Alle børn med 2 stavelser i en anden gruppe osv.
9. Børnene hopper efter antallet af stavelser i navnet.
10. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

Du kan sige:

1. ... og i dag skal vi tale om bogstaver, og vi skal finde ord inden i ordene.
2. I dag skal vi bruge jeres egen bog til at lære noget nyt. Vi skal nemlig snakke om bogstaver i dag, og så skal vi igen finde ord inden i ordene ligesom vi har gjort før (fx *sne-bold*).
3. Bladr op på side 9! Her er der en masse bogstaver. Jeg tror godt at I kender nogle af dem allerede. Lad mig høre om der er nogle bogstaver I kender. Måske det jeres eget navn starter med. I må "klappe" med pegefingrene hvis der kommer et bogstav I kender. Hvem kender A?
4. Man kan syng en sang om bogstaverne. Måske nogle af jer allerede kender den. Lad os syng. *A B C ...* (peg).
5. Vores navne er skrevet med bogstaver. Annas navn begynder med A (peg).
6. Er der andre der begynder med A? Stil jer over til Anna. Er der nogen der begynder med B? Osv. Alle der begynder med A, skal hoppe højt!
7. Kan I huske vi har brækket ord over? *Sommer-fugl, finger-ring*. Nu skal vi se hvor små dele vi kan finde i vores navne. Hør: *An-na!* (klap stavelser). Nogle har kun én del: *Bo* og *Pil*. *An-na* har to stavelser i sit navn (fortsæt med andre navne).
8. Alle med 1 stavelse i sit navn stiller sig sammen. Alle med 2 stavelser stiller sig sammen osv. Tag navne med samme antal stavelser sammen.
9. Alle med én stavelse i sit navn hopper én gang! Alle med to stavelser i sit navn hopper to gange ... (osv.).
10. Hvad har I lært om bogstaver? Om ord?

Aktivitetsforløb 13: Min bog (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du at bogstaverne i dit navn bliver større når du bliver voksen? Hvorfor ikke?

Generalisere: Dit navn begynder med A (eller andet bogstav). Kender du andre navne der begynder A? Hvilke?

Argumentere: Er det en god idé at der er forskellige bogstaver i vores navne? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Se både Anna og Albert begynder med A. Begynder Anna og Agnes med samme bogstav?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at se om vi kan finde et navn hvor samme bogstav står flere gange?

Begrænse valg: Noah, er det dit navn der begynder med A, eller er det Annas navn der begynder med A?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvem af jer tror du, har det længste navn?

Generalisere: *Piz-za* har to dele. Kender du andre ord med to dele? Måske noget du bruger når du skal spise?

Argumentere: Hvordan kan man vide om et ord er langt eller kort? Hvad er det der gør *cho-ko-la-de* til et langt ord?

Nemmere:

Give svaret: *Mu-sik* har to dele. *Mu-sik*. Hvor mange dele har *musik*?

Hjælpes ad: Du hedder Anna. Skal vi prøve at hoppe sammen på An-na? Kom AN og NA

Begrænse valg: Hvilket ord har to dele: *mand* eller *gi-raf*?

Aktivitetsforløb 13: Min bog (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne opdele ord i mindre dele og sætte ord sammen af mindre dele

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om bogstaver og brække ord over i mindre dele
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal lære en masse nye bogstaver i dag
Få et barn til at dele "Min bog" ud. Side 9. Spørg om de kender nogle bogstaver. Syng <i>ABC-sangen</i> (peg)	Kender I nogle af bogstaverne? "Klap" når der kommer et bogstav I kender!
Tal om bogstaver i børnenes navne (se på talepinde)	Vores navne er skrevet med bogstaver. Anna begynder med A
Del børnene ind efter første bogstav	Alle der begynder med A stiller sig over til Anna (osv.) Alle der begynder med A, skal hoppe
Tal om stavelser i børnenes navne	Man kan brække ord over. Mindste dele. Fx <i>An-na</i> (klap)
Stil op efter stavelser	Alle med én stavelse i sit navn stiller sig over til Bo (osv.)
Hop stavelser	Alle der har én stavelse i sit navn hopper én gang (osv.)
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært i dag om bogstaver? Om ord?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 14: Kongens efterfølger (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med tid

Målord: *først, bagefter, så, til sidst*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

Indhold i kufferten: talepinde, snore/reb på 5-10 meter

Dagens aktivitet:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i rundkreds på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage rebet op af kufferten. Få børnene på række. Er det en stor gruppe, kan der laves to hold på fx 10 børn.
3. Vælg et barn til at være "konge". Lad det mindste barn komme først til. Der bliver fem konger – én for hver "by" der skal besøges: (1) *gryde* og *grydeske* i køkkenheksenes by; 2) *sko* i garderobenissernes by; 3) *vaskeklud* i toilettroldenes by; 4) *bil* i legealfernes by) samt en konge til at tage alle hjem igen. Begynd legen med at børnene skal på rejse til landet Fantasia hvor I skal besøge de fire byer.
4. Når I kommer hjem (på stuen), sætter I jer i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Lad børnene fortælle om de spændende ting de har fundet, hvordan der ser ud m.m. Lad nu alle børn hjælpe med at fortælle hvad der skete da de skulle finde hjem fra landet Fantasia. Hvad skete der *først*? *Så*? *Bagefter*? *Til sidst*? Udvid børnenes indspil. Fokusér på målordene.
5. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

Du kan sige:

1. ... og i dag skal vi tale om ord og historier.
2. I dag skal vi på fantasirejse til landet Fantasia. Jeg har en opgave til jer. I skal finde fem ting som I skal have med hjem fra jeres fantasirejse. De fem ting er en *gryde*, en *grydeske*, en *sko*, en *vaskeklud* og en *bil*. Bagefter skal vi snakke om hvad der skete da I skulle finde tingene. Men pas på – det kan være farligt!
3. Anna, du er konge *først*; så er der andre der prøver *bagefter*. Kongen holder fast i forreste ende af rebet. I andre står på række bag Anna og tager fat i rebet. I skal holde godt fast så I ikke bliver væk fra jeres konge. Anna, *først* skal du føre dine folk til køkkenheksenes by. I skal finde en gryde og en grydeske som I skal bringe med på jeres videre rejse. I må skynde jer så de farlige køkkenhekse ikke får fat I jer! Noah, nu er du konge og går forrest. Nu skal du føre dine folk til garderobenissernes by hvor I skal finde en sko som I skal tage med. Pas på når I nærmer jer garderobenissernes by, for de stjæler alle de strømper og sutsko de kommer i nærheden af! (Ny konge) vaskeklud i toilettroldenes by. (Ny konge) bil i legealfernes by.
4. Lad os snakke om de dejlige ting I har med. Hvem kan fortælle hvor I fandt dem? Hvad skete der? *Først* ... *Så* ... *Bagefter* ... *Til sidst* ...?
5. ...og i dag har vi talt om ord og historier.

Aktivitetsforløb 14: Kongens efterfølger (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du vi skal bruge gryden og grydeskeen til *bagefter*?

Generalisere: Hvad kunne man ellers stjæle fra garderobenisserne?

Argumentere: Hvorfor er det godt at holde sammen når man er på rejse?

Nemmere:

Give svaret: *Først* skal I finde en grydeske og en gryde. Hvad er det I skal *først*?

Hjælpes ad: *Så* skal vi finde en vaskeklud. Skal vi hjælpes ad?

Begrænse valg: Er det en sko eller en strømpe vi skal finde hos garderobenisserne?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du der var sket hvis køkkenheksene havde fået fat i os?

Generalisere: Hvordan lignede de forskellige lande hinanden?

Argumentere: Tror du der findes hekse i virkeligheden? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Hos toilettroldene fandt I en vaskeklud. Hvad var det I fandt hos toilettroldene?

Hjælpes ad: Vi har lige været på rejse til Fantasia. Skal vi hjælpes ad med at huske hvad vi så?

Begrænse valg: Hvad var det *sidste* vi fandt i Fantasia? Var det en bil eller en sko?

Aktivitetsforløb 14: Kongens efterfølger (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med tid

Målord: *først, bagefter, så, til sidst*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne finde og beskrive en eller flere vigtige begivenheder i en historie

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi på fantasirejse
Rundkreds. Introducér aktivitet. Talepinde. Kuffert	Hvem kigger i kufferten? I dag skal vi på fantasirejse til landet Fantasia
Sæt børnene på række. De mindste først	Kongen skal lede jer i Fantasia Kongen går forrest. Fem børn prøver at være konge
Sæt aktivitet i gang. Gør den livlig ved at skynde på børnene, sige dyreløde osv.	<i>Gryde</i> og <i>Grydeske</i> – køkkenheksenes by <i>Sko</i> – garderobenissernes by <i>Vaskeklud</i> – toilettroldenes by <i>Bil</i> – legealfernes by
Få børnene til at genfortælle historien om hvad der skete. Brug målord og inddrag læringsstigen	Hvem kan fortælle hvad der skete på vores rejse? Først Bagefter Så Til sidst
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi hørt i dag? Hvad har vi lavet?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 15: Min bog (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Indhold i kufferten: "Min bog", bogstaver (hele alfabetet)

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage "Min bog" op og dele ud til hvert barn.
3. Bed børnene om at bladre op på side 9. Syng *ABC-sangen* og peg på de bogstaver i bogen I synger om.
4. Børnene skiftes til at trække et bogstav op af kufferten, og pædagogen taler med børnene om hvad bogstavet hedder, hvordan det lyder, hvis navn der begynder med dette bogstav, og om der er andre der begynder med samme bogstav. I små grupper kan du komme omkring det første bogstav i alle børnenes navne. Det er ikke nødvendigt i store grupper, hvis der bruges mange forskellige bogstaver.
5. Læg bogstaverne tilbage i kufferten. Du vælger et bogstav ad gangen. Alle der har bogstavet i deres navn hopper. Gennemgå flere bogstaver til du er omkring alle børns første bogstav.
6. Tal om de første lyde i børnenes navne. Alle der har lyden som den første lyd i deres navn hopper. Prøv med en tre-fire lyde. Lad alle hoppe til sidst, så alle prøver.
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om bogstaver og lyde.
2. I dag skal vi igen bruge jeres egen bog til at se på bogstaver og navne. Vi skal se på de bogstaver der er i jeres navne. Kan I huske at vi har talt om bogstaver før. Og vi skal prøve noget helt nyt. Vi skal lytte til den første lyd i jeres navne.
3. Vi starter med at kigge i jeres bog. I skal bladre op på side 9. Lad os først synge *ABC-sangen* og pege på bogstaverne.
4. Nu skal vi se hvilke bogstaver kufferten gemmer på. Anna, vil du trække et bogstav op af kufferten? Hvad er det for et bogstav? Ja, det er et B. Er der nogen der har et B i sit navn? Ja, Bertram begynder med B. Kender I andre navne eller ord der begynder med B?
5. Læg alle bogstaverne tilbage i kufferten. Nu trækker jeg et bogstav op af kufferten. Det er et A. Alle dem der begynder med A hopper!
6. Nu skal vi til det nye. Det er sjovt at lytte til den første lyd i ord. Anna begynder med den her lyd: aaa. Kan I sige det? Aaa. Alle dem der begynder med aaa-lyden i deres navn hopper. Noah begynder med den her lyd: nnn (sig ikke æn). Hvilken lyd begynder Sine med? Ja rigtigt, sss (sig ikke æs).
7. ... og i dag har vi talt om bogstaver og lyde.

Aktivitetsforløb 15: Min bog (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du alle bogstaverne er lige svære at skrive? Hvad for nogen er de sværeste?

Generalisere: *Mand* begynder med m. Kender du andre ord der begynder med m?

Argumentere: Vil du gerne lære mere om ord og bogstaver? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Se Anna begynder med bogstavet a. Hvad er det første bogstav i Annas navn?

Hjælpes ad: Lad os prøve at kigge på din navnepind. Skal vi prøve at sige det første bogstav i dit navn sammen?

Begrænse valg: Se her er dit navn Anna. Det begynder med a. Begynder dit navn med a eller k?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad for en lyd tror du Viktor begynder med? Prøv at sige Viktor meget langsomt.

Generalisere: Kan du komme i tanke om andre navne der begynder med vvv?

Argumentere: Det er nemmere at se når nogen laver mmm-lyden end når de laver æææ-lyden. Hvordan kan det mon være? (Læberne)

Nemmere:

Give svaret: Malte begynder med lyden mmm. Kan du sige den lyd som Malte begynder med?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige den første lyd i Liv sammen? lll - Liv. Skal vi prøve igen? lll - Liv

Begrænse valg: Begynder sssofie med hhh eller sss eller mmm? sssofie?

Aktivitetsforløb 15: Min bog (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om bogstaver og lytte til lydene i jeres navne
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Bogstaver og lyde i jeres navne
Et barn deler "Min bog" ud. Syng alfabetsangen og peg på bogstaverne	Nu synger vi alfabetsangen
Lad børnene trække bogstaver op af kufferten	Omar, vil du trække et bogstav op af kufferten? Hvad er det for et bogstav? Er der nogen der har det bogstav i sit navn?
Læg alle bogstaver tilbage i kufferten	Læg bogstaverne tilbage i kufferten
Træk bogstaver op af kufferten. Hop hvis I har bogstavet i jeres navn	Nu trækker jeg et bogstav op af kufferten. A. Alle der begynder med a må hoppe!
Tal om den første lyd i børnenes navne. Lad alle hoppe til sidst	Anna begynder med aaa. Sig aaa. Noah med nnn (sig ikke æn). Alle der begynder med nnn må hoppe.
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle hvad vi har lært i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 16: Historiefortælling (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for rumlige begreber

Målord: *i, over, inde i, gennem*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne sætte mindst tre tidsmæssige begivenheder i en historie i den rigtige rækkefølge

Indhold i kufferten: Store billeder: mælk 1-4, papir og kuglepen/blyant, talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage billederne op af kufferten.
3. Tal om hvor tingene er på de fire billeder. Skriv ned hvad børnene siger. Udvid børnenes indspil (fx Ja, koen er *inde i* stalden, katten går *gennem* døren).
4. Lad børnene skiftes til at sætte de 4 billeder i rigtig rækkefølge og fortælle historien ud fra billederne. Udvid børnenes indspil. Brug målord. Skriv ned hvad børnene siger.
5. Læs det op som børnene fortalte, og få børnene til at gentage fx *først* malker bondemanden koen, og *så* kommer mælken ned *i* spanden osv. Vi læser sammen: *Først* malker bondemanden koen, og *så* kommer mælken ned *i* spanden osv.). Betón målordene (*i, over, inde i, gennem*) samt ord der angiver rækkefølge (fx *først, så, bagefter, til sidst*).
6. Hvis der er tid, så lav en skør omvendt historie.
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om ord og historier.*
2. Vi skal kigge på nogle billeder og tale om hvor ting kan være henne, og vi skal tale om at tingene i en historie sker i en bestemt rækkefølge.
3. Prøv at se på billederne. Katten er på alle billederne, men den er et forskelligt sted på hvert billede. Kan I fortælle mig om nogle af stederne?
4. Billederne fortæller historien om hvordan koen laver mælk som vi kan drikke. Anna, vil du prøve at lægge billederne i den rigtige rækkefølge? Når man skal have mælk hvad sker der så *først*? Kan du fortælle hvad der sker på billederne? Hvad skete der *først*? *Så*? *Bagefter*? *Til sidst*?
5. Nu læser jeg hvad jeg har skrevet på papiret at I har fortalt ...
6. Hvordan ville historien blive, hvis det hele var modsat? *Først* er mælken i glasset... *så* i tankbilen... *bagefter* i koen... *til sidst* er koen på marken! Det var vist ikke den rigtige rækkefølge!
7. Hvilke ord har vi hørt i dag? Og hvad har vi lært om historier?

Aktivitetsforløb 16: Historiefortælling (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Katten vil gerne fange musen. Hvor kan musen gemme sig for katten?

Generalisere: Se man kan gå *igennem* døråbningen. Kender du andre ting man kan gå *igennem*?

Argumentere: Se koen går ude på marken. Hvorfor gør den det?

Nemmere:

Give svaret: Koen er *inde i* stalden. Er koen *inde i* eller *oven på* stalden?

Hjælpes ad: Se her er musen *under* koen, og her er musen *oven* på halmballerne. Skal vi sige det sammen?

Begrænse valg: Hvor er sommerfuglen? Er den *over* eller *under* koen?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du at bondemanden bruger koens mælk til?

Generalisere: Ved du hvad bondemænd ellers laver når de ikke lige malker køer?

Argumentere: Hvorfor skal koen ud på marken? Hvorfor kan den ikke bare være *inde i* stalden hele tiden?

Nemmere:

Give svaret: Bondemanden malkede koen. Hvem var det der malkede koen?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at huske hvad der sker på billedet?

Begrænse valg: Kan koens mælk laves til ost eller til leverpostej?

Aktivitetsforløb 16: Historiefortælling (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for rumlige begreber

Målord: *i, over, inde i, gennem*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne sætte mindst tre tidsmæssige begivenheder i en historie i den rigtige rækkefølge

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi kigge på billeder og fortælle historie
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal tale om hvor ting kan være henne, og vi skal tale om, at tingene i en historie sker i en bestemt rækkefølge
Tal om hvor ting er på billederne. Skriv ned. Fokusér på målordene.	Hvem kan fortælle mig hvor katten er på de fire billeder?
Børnene sætter billeder i rækkefølge og fortæller om billederne. Udvid børnenes indspil og betón målord. Skriv ned	Hvem kan fortælle hvad der sker? Hvad mon der sker <i>først</i> ? Vi skal have den rigtige rækkefølge
Læs op hvad børnene har fortalt, og få børnene til at gentage. Betón ord der angiver rum (i, over, inde i, gennem) og rækkefølge (<i>først, bagefter, så, senere, til sidst</i>)	Nu læser jeg hvad I har fortalt. <i>Først</i> er koen på marken...
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi hørt i dag? Hvad har vi lært om historier?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 17: Min bog (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Indhold i kufferten: talepinde; "Min bog"; billeder: fisk, sofa, lampe, næse, æble; ting: flaske, snor, lastbil, nøgle, æg

Dagens aktivitet:

→ Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Introducér aktiviteten. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet.
3. Lad børnene se om de kan læse hinandens navne på talepindene og sige det første bogstav i hinandens navne.
4. Lad et barn tage "Min bog" op af kufferten og dele ud til de andre børn. Bed børnene om at bladre op på side 9. Syng *ABC-sangen* og peg i bogen på de bogstaver I synger om.
5. Børnene får et billede hver. Børnene i de små grupper får et forskelligt billede hver. 4 børn får samme billede i de store grupper, og de stiller sig ved siden af hinanden.
6. Tal med børnene om hvad der er på deres billede, hvilken lyd ordet begynder med. Gennemgå alle billeder.
7. Tag en ting op af kufferten og tal om hvem der har et billede der begynder med samme lyd. Tal også om lyden. Hvad lyder det som?
8. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om bogstaver og lyde.
2. Vi skal bruge jeres egen bog i dag og snakke om bogstaver og den første lyd i nogle ord.
3. Lad os først se om I kan læse hinandens navne og sige det første bogstav. Anna, vil du begynde med at tage en talepind og se om du kan læse hvilket navn der står på den? Kan du gætte navnet? Kan du pege på det første bogstav? Hvilket bogstav er det?
4. Nu skal I bladre op på side 9 i jeres egen bog. Lad os synge *ABC-sangen* (peg).
5. Nu får I et billede hver.
6. Hvad forestiller jeres billede? Hvilken lyd begynder det med? ffisk. Hørte I lyden fff (sig ikke æf)? fff lyden var i begyndelsen af ordet *fisk*
7. Tag en ting op af kufferten. Hvad er det? Hvem har et billede der begynder med samme lyd? Prøv at sige lyden: fff. Næsten som en ballon hvor luften går ud! Ffff.
8. Hvem kan fortælle hvad vi har lært om bogstaver i dag? Og om lyde i ord?

Aktivitetsforløb 17: Min bog (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Hvor mange forskellige bogstaver tror du der findes i alt? Mere end 10?

Generalisere: Annas navn begynder med A. Kender du andre ord der begynder med a?

Argumentere: Vil du gerne lære mere om ord og bogstaver? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Du har trukket Bertrams navn. Det begynder med B. Hvilket bogstav begynder Bertram med?

Hjælpes ad: Lad os prøve at kigge på talepinden. Skal vi prøve at sige nogle af bogstaverne på talepinden sammen?

Begrænse valg: Du har trukket Sahams navn. Tror du Saham begynder med S eller K?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad for en lyd tror du *and* begynder med? Prøv at sige *and* meget langsomt.

Generalisere: Kan du komme i tanke om andre ord der begynder med fff?

Argumentere: Hvad for noget i munden tror du vi bruger til at lave lyde med når vi siger ord?

Nemmere:

Give svaret: *Næse* begynder med lyden nnn. Kan du sige den lyd: nnn?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige den første lyd i *finger* sammen? *fffinger* begynder med fff. Sig fff. Og igen fff.

Begrænse valg: Begynder lampe med ll eller med mmm?

Aktivitetsforløb 17: Min bog (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om bogstaver og lytte til den første lyd i ord
Rundkreds. Introducér aktivitet. Kuffert	Tale om bogstaver – lytte til første lyd i ord
Børn uddeler talepinde. Snak om forbogstav og navn	Peg på det første bogstav – Hvilket bogstav? Gæt hvilket navn
Syng <i>ABC-sangen</i> . Peg	Lad os synge <i>ABC-sangen</i> (peg)
Et billede til hvert barn	
Tal om billederne	Hvad forestiller billedet? Hvilken lyd begynder det med?
Ting fra kufferten	Hvilken lyd begynder det med? Hvem har noget der begynder med samme lyd? Hvad lyder det som? En ballon?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 18: Historiefortælling (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for rumlige begreber

Målord: *gennem, på, over, under, bag ved, mellem*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne sætte mindst tre tidsmæssige begivenheder i en historie i den rigtige rækkefølge

Indhold i kufferten: talepinde, store billeder: mælk 1-4, papir og kuglepen/blyant

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Introducér aktiviteten. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet.
3. Lad børnene se om de kan læse hinandens navne på talepindene og sige det første bogstav i hinandens navne.
4. Lad et barn tage billederne op af kufferten. Tal om hvor tingene er på de 4 billeder. Skriv ned hvad børnene siger. Udvid børnenes indspil (fx Ja, bondemanden står *bag ved* koen, spanden står *mellem* halmballerne).
5. Lad børnene skiftes til at sætte de 4 billeder i rigtig rækkefølge og fortælle historien ud fra billederne. Udvid børnenes indspil. Brug målord. Skriv ned på papiret hvad børnene siger.
6. Læs det op som børnene fortalte, og få børnene til at gentage fx *først* malker bondemanden koen, og *så* kommer mælken ned i spanden osv. Vi læser sammen: *Først* malker bondemanden koen, og *så* kommer mælken ned i spanden osv. Beton målordene (*gennem, på, over, under, bag ved, mellem*) samt ord der angiver rækkefølge (fx *først, så, bagefter, til sidst*).
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om ord og historier.*
2. Vi skal kigge på nogle billeder og tale om hvor ting kan være henne, og vi skal tale om at tingene i en historie sker i en bestemt rækkefølge. Kan I huske vi har prøvet det før?
3. Lad os først se om I kan læse hinandens navne og sige det første bogstav. Anna, vil du begynde med at tage en talepind og se om du kan læse hvilket navn der står på den? Kan du gætte navnet? Kan du pege på det første bogstav? Hvilket bogstav er det?
4. Prøv at se på billederne. Musen er med på alle billederne, men den er et forskelligt sted på hvert billede. Kan I fortælle mig om nogle af stederne?
5. Billederne fortæller historien om hvordan koen laver mælk som vi kan drikke. Kan I huske vi lagde billederne i den rigtige rækkefølge? Anna, vil du prøve at lægge billederne i den rigtige rækkefølge? Kan du fortælle hvad der sker på billederne? Hvad skete der *først? Så? Bagefter? Til sidst?*
6. Nu læser jeg hvad jeg har skrevet på papiret at I har fortalt ...
7. Hvilke ord har vi hørt i dag? Og hvad har vi lært om historier?

Aktivitetsforløb 18: Historiefortælling (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Hvorfor tror du musen gemmer sig *mellem* halmballerne?

Generalisere: Er der andre dyr der både kan bo *udenfor* og *indenfor*?

Argumentere: Kan du bedst lide at lege *udenfor* eller *indenfor*? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Se hunden der står *uden for* huset. Er hunden *inden for* eller *uden for* huset?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi kan finde nogen dyr der er *udenfor*? Vi peger sammen. Se den er *udenfor*, og den er *indenfor* (peg sammen)

Begrænse valg: Se der er mælkeemanden. Står han *foran* mælkebilen, eller står han *bag ved* mælkebilen?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du der sker hvis bondemanden ikke malker koen?

Generalisere: Er der andre dyr der laver noget som vi kan spise?

Argumentere: Drikker du mælk hver dag? Hvorfor (ikke)?

Nemmere:

Give svaret: Bondemanden malker koen. Hvad er det bondemanden gør?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige historien sammen, Anna? *Først ... Bagefter ... Så ... Til sidst ...*

Begrænse valg: Når man skal fortælle en historie, er det så bedst at starte med det der skete *først* eller det der skete *sidst*?

Aktivitetsforløb 18: Historiefortælling (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for rumlige begreber

Målord: gennem, på, over, under, bagved, mellem

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne sætte mindst tre tidsmæssige begivenheder i en historie i den rigtige rækkefølge

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	Og i dag skal vi kigge på billeder og fortælle historie
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal tale om hvor ting kan være henne, og at tingene i en historie sker i en bestemt rækkefølge
Tal først om bogstaver i navne	Men først snakker vi om bogstaver. Kan I sige det første bogstav i Annas navn? I Mehmeds?
Børnene sætter billeder i rækkefølge og fortæller om billederne. Udvid børnenes indspil og betón målord. Skriv ned	Hvem kan fortælle hvad der sker? Hvad mon der sker først? Vi skal have den rigtige rækkefølge
Læs op hvad børnene har fortalt, og få børnene til at gentage. Betón ord der angiver målord og rækkefølge	Nu læser jeg hvad I har fortalt. Først er koen på marken...
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi hørt i dag? Hvad har vi lært om historier?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 19: Gætteleg (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Indhold i kufferten: talepinde; billeder: stol, and, bamse, fe, tand; ting: saks, avis, bil, får, tog

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten.
3. Lad børnene se om de kan læse hinandens navne på talepindene og sige det første bogstav i hinandens navne.
4. Syng *ABC-sangen*
5. Lad et barn tage billederne op af kufferten. Børnene i de små grupper får et forskelligt billede hver. 4 børn får samme billede i den store gruppe, og de stiller sig ved siden af hinanden.
6. Træk en ting op af kufferten, og lad børnene benævne tingen i kor.
7. Barnet/børnene hvis ord begynder med samme lyd, løber til den anden ende af lokalet (gør det samme med resten af tingene/billederne). Hvis der er tid, så rotér billederne så hvert barn får et nyt billede, og lav aktiviteten igen.
8. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om bogstaver og lyde.*
2. Vi skal kigge på bogstaver og billeder og se om vi kan finde den første lyd i nogle ord. Jeg har nogle ting som passer til billederne.
3. Lad os først se om I kan læse hinandens navne og sige det første bogstav. Anna, vil du begynde med at tage en talepind og se om du kan læse hvilket navn der står på den? Kan du gætte navnet? Kan du pege på det første bogstav? Hvilket bogstav er det?
4. Lad os synge *ABC-sangen*.
5. Se, her får I et billede hver. Noah, hvad forestiller dit billede? Hvilken lyd begynder det med? (Gør det samme med alle børn/billeder).
6. Hvad er det her? Ja, det er en *sssaks*. Hvilken lyd begynder *sssaks* med? Ja, *saks* begynder med *sss* (sig ikke *æs*).
7. Er der nogen der har et billede der begynder med *sss*? Alle dem der har et billede der begynder med *sss*, løber ned til den anden væg og tilbage. 1-2-3 løb!
8. Hvem kan fortælle hvad vi har lært om i dag?

Aktivitetsforløb 19: Gætteleg (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Hvad for et bogstav er der flest af på vores talepinde? Hvilket har du set tit?

Generalisere: Mathias, det første bogstav i dit navn er M. Maria begynder også med M. Tror du der findes andre ord der begynder med M?

Argumentere: Hvad er det sværeste ved at lære bogstaver?

Nemmere:

Give svaret: Se, her står der Naja. Det første bogstav ligner N. Er det et N?

Hjælpes ad: Lad os prøve at kigge på din talepind. Skal vi prøve at sige nogle af bogstaverne på talepinden sammen?

Begrænse valg: Tror du Mathias begynder med mmm eller med sss?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad for en lyd tror du *is* begynder med? Prøv at sige *is* meget langsomt.

Generalisere: Kan du tænke på andre ord der begynder med *iii*?

Argumentere: Hvorfor tror du *sss* og *lll* lyder forskelligt?

Nemmere:

Give svaret: *Sut* begynder med lyden *sss*. Kan du sige den lyd som *sut* begynder med?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige den første lyd i *lynlås* sammen? *lllynlås*. Skal vi prøve igen?
lllynlås

Begrænse valg: Begynder *sssko* med lyden *sss* eller med lyden *mmm*?

Aktivitetsforløb 19: Gætteleg (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne benævne nogle store bogstaver, fx i eget navn

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi tale om bogstaver og lytte til den første lyd i ord
Rundkreds. Talepind. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal se på bogstaver og billeder og lytte til første lyd i ord.
Lad et barn trække en talepind	Kan du gætte hvilket navn det er? Hvad er det første bogstav?
Syng <i>ABC-sangen</i>	Lad os synge vores <i>ABC-sang</i>
Giv et billede til hvert barn, eller hver gruppe af børn	Hvad forestiller det? Hvad er den første lyd?
Match ting og billede	Her er et fffår. Hvilken lyd begynder fffår med? fff
Børn løber til den anden ende af lokalet	Hvem har et billede der begynder med samme lyd? Løb ned til den anden væg og tilbage. 1-2-3 LØB!
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lavet i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 20: Historiefortælling (fuldt forløb)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med tid

Målord: *først, så, bagefter, til sidst*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne sætte mindst tre tidsmæssige begivenheder i en historie i den rigtige rækkefølge

Indhold i kufferten: store billeder: korn 1-4; papir og kuglepen/blyant; talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage billederne op af kufferten.
3. Tal om hvor tingene er på de fire billeder. Skriv ned hvad børnene siger. Udvid børnenes indspil.
4. Snak om hvad der er eller sker på de fire billeder.
5. Lad fire børn få hvert sit billede, som de holder foran sig. Nu skal de stille sig på en række lige som de har lyst, og så skal de andre børn prøve at fortælle historien i den rækkefølge børnene har valgt at stå. Bliver det til en god eller til en mærkelig historie? Udvid børnenes indspil. Brug målordene. Skriv hvad børnene siger. Byt rundt og lad andre børn prøve at være en historie.
6. Læs det op som børnene fortalte, og få børnene til at gentage (betón ord der angiver rækkefølge (fx *først, så, bagefter, til sidst*). Kommer begyndelsen og slutningen i den rigtige rækkefølge? Er det en god historie eller en skør historie?
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om ord og historier.*
2. Vi skal kigge på billeder og tale om hvor ting kan være henne, og vi skal tale om at begivenhederne i en historie sker i en bestemt rækkefølge. Hvad er det nu det betyder? Det har vi nemlig haft før.
3. Prøv at se på billederne. Bondemanden er med på nogle af billederne, men han er forskellige steder. Kan I sige mig nogle af stederne?
4. Hvem kan fortælle mig hvad bonden laver på billederne?
5. Billederne fortæller historien om hvordan vi får mel så vi kan bage brød. Nu får I fire hver et billede, og nu skal I "være historien" og stille jer på en række, så historien bliver sådan som I synes den skal være? Kan du, Anna, fortælle historien nu? Hvad sker der *først? Så? Bagefter? Til sidst?* Passer det? Kommer begyndelsen og slutningen i den rigtige rækkefølge? Er det en god historie eller en skør historie?
6. Nu læser jeg, hvad jeg har skrevet på papiret, at I har fortalt ...
7. Hvem kan fortælle hvad vi har lavet i dag?

Aktivitetsforløb 20: Historiefortælling (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Hvad sker der med melet *bagefter*?

Generalisere: Kan du komme i tanke om andre ting der vokser på marken, og som vi spiser efter bonden har høstet det?

Argumentere: Hvorfor tror du at kornet har brug for regn og sol?

Nemmere:

Give svaret: *Først* sår bonden kornet på marken. Hvad gør bonden *først* på marken?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes med at huske hvad melet var før det blev til mel?

Begrænse valg: Hvad var det der blev lavet *til sidst*? Var det mel eller var det mælk?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Tror du bonden sår korn på marken igen?

Generalisere: Vil du fortælle om engang hvor I har brugt mel derhjemme?

Argumentere: Hvorfor dyrker bondemanden korn på marken? Hvorfor køber han ikke bare mel i supermarkedet?

Nemmere:

Give svaret: *Til sidst* bliver kornet malet til mel. Hvad bliver kornet *til sidst*?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi kan huske hvad kornet har brug for, for at kunne vokse på marken?

Begrænse valg: Sår bonden korn på marken *først* eller *sidst* i historien?

Aktivitetsforløb 20: Historiefortælling

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med tid

Målord: *først, så, bagefter, til sidst*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne sætte mindst tre tidsmæssige begivenheder i en historie i den rigtige rækkefølge

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi kigge på billeder og fortælle historie
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Hvem vil åbne kufferten?
Tal om hvor bonden og andre ting er på billederne	Hvem kan fortælle mig hvor bonden er?
Tal om hvad der sker på billederne. Udvid og brug målord: først, så, bagefter, til sidst	Hvad laver bonden mon her?
4 børn holder hver et billede og vælger rækkefølge. Skriv ned hvad børnene fortæller	Nu vælger I hvordan I vil stå. Så fortæller de andre børn historien om kornet
Læs historien op. Lad børnene stille sig i en anden rækkefølge, og lad børn fortælle igen	Blev det en god historie? Vi prøver at bytte rundt. Hvad sker der nu først? Så? Bagefter? Til sidst?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi hørt i dag? Hvad har vi lært om historier?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 21: På jagt (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med bøger

Målord: *forside, bagside, titel, forfatter, billede, ord, bogstav, læse, skrive*

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Indhold i kufferten: en bog, ting til lydlig opmærksomhed (fx bamse, bil, bold, nogle, næsehorn, nisse, hus, hat, hest); talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage bogen op af kufferten.
3. Vis *forsiden* og derefter *bagsiden*. Vis nogle sider. Tal om målordene. Hvis der er mange små børn, så tal kun om nogle af målordene.
4. Bed nu alle børnene om at løbe hen og finde en bog og komme tilbage og sætte sig i rundkredsen igen.
5. Syng og leg *Tommelfinger, tommelfinger hvor er du?*
6. Bed alle børnene om at holde deres bog op. Bed dem om at pege på *forsiden* mv. på forskellige måder.
7. Tal med børnene om bøger, og hvad man kan med bøger. Læg vægt på målordene.
8. Lad et barn tage tingene op af kufferten. Find ord/billeder i bøgerne der begynder med samme lyd som tingene.
9. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om bøger og lyde.
2. I dag skal vi på jagt og tale om bøger, og vi skal også tale om ord der begynder med de samme lyde.
3. Nu skal vi snakke om bøger. Hvad hedder dette? (peg på de dele af bogen der svarer til målordene (*forsiden, bagsiden, titlen, forfatteren, sider, billede, ord* og *bogstav*). Alle de her stykker papir hedder sider.
4. Nu skal I på jagt efter en bog. 1-2-3 LØB!
5. Nu skal vi bruge fingrene så vi må hellere varme dem op. Lad os synge tommelfingersangen.
6. Hvem kan pege på *forsiden*? Peg samtidig på *forsiden* og *bagsiden*! Peg på *titlen* med tommeltotten! Peg på *forfatteren* med lillefingeren! Peg på et *billede* med næsen! Peg på et *ord* med langefingeren! Peg på et *bogstav* med lillefingeren!
7. Hvad skal man med *ordene* i bogen? Hvad skal man med *billederne* i bogen?
8. Vi skal finde *ord* der begynder med samme lyd. Lyt efter den første lyd i *ordet*. Bamse begynder med bbb (sig ikke be). Hørte I den hurtige bbb-lyd? Prøv at sige bamse. Bil begynder også med bbb. Bil og bamse begynder med samme lyd. Kender I andre *ord* der begynder med samme lyd bbb? (Gør det samme med flere ord).
9. Hvad har vi lært i dag om bøger? Om lyde i ord?

Aktivitetsforløb 21: På jagt (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du en *forfatter* kan *skrive* mere end én *bog*?

Generalisere: Hvor mange bøger kan en *forfatter* mon *skrive*?

Argumentere: Hvorfor tror du *forfatterens* navn står på *forsiden*?

Nemmere:

Give svaret: Se her står *forfatterens* navn. Det er den der har *skrevet ordene* i bogen. Hvad er det en *forfatter* gør?

Hjælpes ad: Skal vi sammen pege på *forsiden* af bogen? Og så på *bagsiden*. Her ja

Begrænse valg: Se, er det her *forsiden* eller *bagsiden* af bogen?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad for en lyd tror du *tand* begynder med? Prøv at sige *tand* meget langsomt.

Generalisere: Kan du tænke på andre *ord* der begynder med nnn (sig ikke æn)?

Argumentere: Hvorfor tror du nnn og fff lyder forskelligt?

Nemmere:

Give svaret: *Nat* begynder med lyden nnn. Kan du sige den lyd som *nat* begynder med?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige den første lyd i *nøgle* sammen? Skal vi prøve igen? nnn *nøgle*

Begrænse valg: Begynder *bold* med lyden bbb eller med lyden sss (sig ikke be og æs)?

Aktivitetsforløb 21: På jagt (stikord)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med bøger

Målord: *forside, bagside, titel, forfatter, billede, ord, bogstav, læse, skrive*

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi tale om bøger og ord der begynder med samme lyd
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	I dag skal vi på jagt efter bøger, og vi skal snakke om dem. Og så skal vi finde lyde i ord
Tal om bogen og peg. Fortæl om (nogle af) målordene	Her er forside, bagside, titel, forfatter, billede, ord, bogstav
Børnene går på jagt efter en bog	Nu skal I på jagt efter en bog. 1-2-3 LØB!
Tal om bøgerne og peg med finger, næse osv.	Peg med pegefingern på forsiden . (osv.)
Tal om ord der begynder med samme lyd	Find ord der begynder med den samme lyd. Lyt til den første lyd i ordet. <i>Bbbamse</i> og <i>bbbil</i> begynder med samme lyd. Andre?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om bøger? Om lyde i ord?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 22: Fortællebold (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver)

Målord: *parat, varm, sur*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser

Indhold i kufferten: bold; papir og kuglepen/blyant; talepinde

Dagens aktivitet: —————> **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage bolden op af kufferten.
3. Beskriv det første målord (*parat*).
4. Kast bolden til et barn som fortæller en historie om engang han/hun eller en anden skulle være *parat* til noget. Barnet kaster bolden til en anden som fortæller osv. Udvid børnenes indspil og stil spørgsmål (fx hvem var med? Hvor var det henne?). Spørg om børnene er *parate* til at høre om det næste ord. Skriv det ned på et stykke papir (stikord).
5. Beskriv det næste målord (*varm*). Skriv det ned på et stykke papir. Snak om hvor det var at der var *varmt* (omgivelser). Kast bolden til et barn som fortæller en historie om en oplevelse han/hun har haft med noget der var *varmt*. Barnet kaster bolden til en anden som fortæller osv. Udvid børnenes indspil og stil spørgsmål (fx hvem var med? Hvor var det henne? Beskriv omgivelserne). Skriv ned.
6. Gør det samme med det sidste målord (*sur*).
7. Læs op hvad du har skrevet ned.
8. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og fortælle historier.
2. I dag skal vi lege fortællebold, og tale om ord der beskriver ting, og så skal I selv fortælle historier.
3. Vi skal bruge nogle bestemte ord til at fortælle historie. Vi starter med ordet *parat*. Er der nogen af jer der ved hvad det betyder? Man kan være *parat* at skrive eller til at tage hjem. Hvis man skal løbe om kap, skal man også være *parat*. Det er snyd hvis nogen løber før alle er *parate*. Man kan også sige at maden er *parat*. Så er den klar til at spise. Hvis kartoflerne ikke er færdige, så er maden ikke *parat* endnu.
4. Anna, kan du fortælle om engang hvor du skulle være *parat*? Kan du huske vi har talt om omgivelserne. Hvad var det nu det betyder? Ja, det handler om hvor historien sker henne. Kan du fortælle hvor du var da du skulle være *parat*? Prøv at beskriv det. Er I *parate* til at høre om det næste ord? Det var godt, jeg er også *parat*. Så hører vi det næste.
5. Det næste ord er *varm*. Ild er meget *varmt*. Og kaffe er *varmt*. Kakao er nogle gange *varmt*. Man kan brænde sig – av! Kan en trøje være *varm*? Ja, men på en anden måde. Når en trøje er *varm*, så betyder det at man ikke fryser. Man har det dejligt *varmt*. Har I det *varmt*? Noah, kan du fortælle om en oplevelse du har haft med noget der var *varmt*? Hvor var det henne? Prøv at beskrive det.
6. Når man er *sur* ...
7. Nu læser jeg hvad jeg har skrevet på papiret at I har fortalt ...
8. Hvad for nogle ord har vi lært om i dag?

Aktivitetsforløb 22: Fortællebold (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Når du skal hentes i børnehaven, tror du så du vil være *parat* til at tage af sted? Eller er der mon lige noget du skal først? Hvorfor?

Generalisere: Kender du nogle ting der kan være *varme*?

Argumentere: I hvilke omgivelser er der altid *varmt* (sauna, Afrika)

Nemmere:

Give svaret: Hvis man er *parat*, så er man klar. Hvad er man hvis man er *parat*?

Hjælpes ad: Skal vi sammen nævne nogle ting som kan være *varme*?

Begrænse valg: Hvis der er en der træder en over tæerne med vilje, bliver man så *sur* eller *glad*?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du at du ville gøre hvis du blev virkelig, virkelig *sur*?

Generalisere: Nu er du i børnehaven. Børnehaven er dine omgivelser. Kommer du i andre omgivelser? Skal du andre steder hen?

Argumentere: Der er mange der tager til stranden når det er *varmt*. Hvorfor tror du de gør det?

Nemmere:

Give svaret: Det er *varmt* når det er sommer, og solen skinner. Hvornår er det *varmt*?

Hjælpes ad: Skal vi sammen nævne noget tøj som kan være *varmt* at have på?

Begrænse valg: Er det *varmt* eller koldt når det er sommer, og solen skinner?

Aktivitetsforløb 22: Fortællebold (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver).

Målord: *parat, varm, sur*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om nye ord og fortælle historier
Rundkreds. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal tale om 3 nye ord: parat – varm – sur
Beskriv parat . Kast bolden til et barn som fortæller om at være parat . Skriv ned	Når man er parat , er man klar til at gøre noget. Bertram, kan du fortælle om engang du skulle være parat . Hvor var du henne?
Beskriv varm . Kast bolden til et barn som fortæller om at være varm . Skriv ned	Ild kan være varm . En trøje kan være varm . Salima, kan du fortælle om en oplevelse med noget der var varmt ? Beskriv omgivelserne
Beskriv sur . Kast bolden til et barn som fortæller om at være sur . Skriv ned	Man kan blive sur når nogen gør noget man ikke kan lide. Omar, kan du fortælle om engang du var sur ? Hvor var du henne?
Læs børnenes historier	Nu læser jeg de historier I har fortalt
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvilke ord har vi hørt i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 23: På jagt (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med bøger

Målord: *forside, bagside, titel, forfatter, billede, ord, bogstav, læse, skrive*

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Indhold i kufferten: ting til lydlig opmærksomhed (fx tiger, tog, tallerken, sut, sol, skildpadde, pind, pude, panda), talepinde

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktivitet.
3. Bed nu alle børnene om at løbe hen og finde en bog og komme tilbage og sætte sig i rundkredsen igen. Peg på alle målordene efter tur, og spørg om børnene kan huske hvad de hedder? Gentag ordene og få børnene til at pege med og gentage ordene.
4. I sidder stadig i en rundkreds. Hvert barn får at vide at de skal være et af målordene (i store grupper deles børnene i 8 små grupper, i de små grupper skiftes rundt på målordene så alle målord bliver en del af legen). Når du siger målordene et efter et, skal det barn/de børn der har målordet, så hurtigt som muligt springe op og gøre det du siger mens du gentager målordet. Når du holder op, skal barnet/børnene så hurtigt som muligt sætte sig ned igen (børnene kan hoppe, hinke, løbe ned i den anden ende, dreje rundt...).
5. Lad børnene på skift tage ting op af kufferten. Snak om ordene begynder med den samme eller en anderledes lyd.
6. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om bøger og om lyde
2. I dag skal vi igen på jagt rundt i børnehaven og finde bøger så vi kan tale om dem lige som sidst. Vi skal også lege med nogle ting for at finde ord der begynder med den samme lyd.
3. Løb hen og hent en bog og kom tilbage og sæt jer. 1-2-3 LØB! Kan I huske vi talte om en masse ord for bøger? Hvad hedder dette? (peg på de dele af bogen der svarer til målordene (*forsiden, bagsiden, titlen, forfatteren, sider, billede, ord og bogstav*)).
4. Nu skal vi lege en skør leg hvor I er en af bog-ordene. Anna, du er *forsiden*, Noah, du er *bagsiden* Vi sidder alle ned, men I skal være helt parate. Så siger jeg fx *forside*, og så skal Anna rejse sig op så hurtigt hun kan og gøre lige det jeg siger hun skal indtil jeg holder op med at sige *forside*. Når I sidder ned igen, skal I pege på bogen og sige hvor *forsiden* er henne. Og så gør vi sådan med alle ordene. Klar? Dem der er *ord* skal hoppe! *Ord, ord*.
5. Vi skal finde *ord* der begynder med samme lyd. Lyt efter den første lyd i *ordet*. Lad os prøve at tage tingene op og se hvad de starter med. Hvad starter dette dyr med? Ja, *tiger* begynder med ttt (sig ikke te). Hørte I den hurtige ttt-lyd? Prøv at sige *tiger*. Hvad med denne ting? Ja, *tog* begynder også med ttt. *Tog* og *tiger* begynder med samme lyd. Og denne? Sssol. Nej den starter med en anderledes lyd sss og ttt er forskellige. Lyt.
6. Hvad har vi lært i dag om bøger? Om lyde i ord?

Aktivitetsforløb 23: På jagt (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du det er nemmest at *læse lange ord* eller *korte ord*? Hvorfor?

Generalisere: Kender du nogen der *skriver ord* andre steder end i *bøger*?

Argumentere: Hvordan kan det være at man nogen gange *skriver* med meget *store bogstaver* og andre gange med meget *små bogstaver*?

Nemmere:

Give svaret: Se, her står *forfatterens* navn (peg). Anna, hvad står der her?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at tælle hvor mange *ord* der står på den her linje?

Begrænse valg: Prøv at se på *forsiden*. Hvor er *titlen*? Er det de øverste *ord*, eller er det *ordene* nedenunder.

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad for en lyd tror du at *panda* begynder med? Prøv at sige *panda* meget langsomt.

Generalisere: Kan du huske andre ord der begynder med sss (sig ikke æs)?

Argumentere: Hvorfor tror du at sss og bbb lyder forskelligt? Kan du se forskel på mine læber når jeg siger ordene?

Nemmere:

Give svaret: *So/* begynder med lyden sss (sig ikke æs). Kan du sige den lyd som *so/* begynder med?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige den første lyd i *tiger* sammen? ttt – *tttiger* (sig ikke te). Skal vi prøve igen? ttt – *tttiger*.

Begrænse valg: Begynder *so/* med lyden bbb eller med lyden sss (sig ikke be og æs)?

Aktivitetsforløb 23: På jagt (stikord)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med bøger

Målord: *forside, bagside, titel, forfatter, billede, ord, bogstav, læse, skrive*

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne høre når to ord begynder med samme lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi tale om bøger og ord der begynder med samme lyd
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	I dag skal vi på jagt efter bøger, og vi skal snakke om dem. Og så skal vi finde lyde i ord
Tal om bogen og peg. Fortæl om (nogle af) målordene	Her er forside, bagside, titel, forfatter, billede, ord, bogstav
Børnene går på jagt efter en bog	Nu skal I på jagt efter en bog. 1-2-3 LØB!
Børnene tildeles et målord, fx forside eller ord	Anna, du er forside . Noah er bagside (osv). Nu skal ord hoppe. Ord, ord, ord . Nu skal titel ...
Lad børnene tage ting i kufferten	Nu skal vi se om vi kan finde ting der starter med samme lyd. Tog og tiger?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om bøger? Om lyde i ord ?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 24: Fortællebold (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at kunne tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning

Målord: *ender, fyr, fod*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser

Indhold i kufferten: bold; papir og kuglepen/blyant; talepinde

Dagens aktivitet:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage bolden op af kufferten.
3. Beskriv det første målord (*ender*).
4. Kast bolden til et barn som fortæller en historie om engang hvor han/hun eller en anden er *endt* et eller andet sted. Barnet kaster bolden til en anden som fortæller osv. Udvid børnenes indspil og stil spørgsmål (fx hvem er med? Hvor er det henne?). Skriv det ned på et stykke papir.
5. Beskriv det næste målord (*fyr*). Kast bolden til et barn som fortæller en lille historie om en kanon der bliver *fyret* af. Barnet kaster bolden til en anden som fortæller osv. Udvid børnenes indspil og stil spørgsmål (fx hvem er med? Hvor er det henne?). Skriv ned.
6. Beskriv det næste målord (*fod*). Kast bolden til et barn som fortæller om engang hvor han/hun har stået for *foden* af noget. Barnet kaster bolden til en anden som fortæller osv. Udvid børnenes indspil og stil spørgsmål (fx hvem er med? Hvor er det henne?). Tal om omgivelserne i børnenes historier. Skriv ned.
7. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

Du kan sige:

1. ... *og i dag skal vi tale om ord og fortælle historier.*
2. Vi skal spille fortællebold i dag, og så skal vi tale om tre nye ord der kan betyde mere end én ting: *ender, fyr og fod.*
3. Når man siger: "Hvor mon jeg *ender*?", så betyder det: "Hvor mon jeg lander, eller hvor mon jeg kommer hen?" Men ordet *ender* kan også betyde noget andet. Fx at et reb har to *ender*: den ene *ende* og den anden *ende*. Eller en bil har to *ender*: *forenden* og *bagenden*.
4. Anna, vil du fortælle en historie om engang hvor du *endte* et eller andet sted? Beskriv omgivelserne.
5. Når en general siger *FYR!* Så betyder det at de skal skyde kanonen eller geværet af. Men *fyr* kan også betyde noget andet. Man kan sige: "En sød lille *fyr*". Det betyder jo ikke at man skal skyde ham ud af en kanon, vel? Noah, kender du en historie hvor en kanon bliver *fyret* af? Hvor var det henne? Når man siger at der er nogen der står ved *foden* af bjerget, hvad betyder det mon så? Et bjerg har jo ingen fødder? Når man siger ved *foden* af bjerget, så betyder det egentlig slet ikke *foden*, men det nederste. Det er fordi *foden* er det nederste af et menneske. Omar, har du prøvet at stå ved *foden* af noget højt? Beskriv hvor.
6. Hvem kan fortælle om de ord vi har hørt om i dag?

Aktivitetsforløb 24: Fortællebold (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvad mon der sker hvis man *fyrer* en kanon af med for meget krudt i?

Generalisere: Man kan stå ved *foden* af et bjerg. Hvad kan man ellers stå ved *foden* af?

Argumentere: Hvis man går ned ad en lang gang, så vil man *ende* i den ene *ende*. Hvad betyder det?

Nemmere:

Give svaret: Soldaterne skal skyde kanonen af når generalen siger *FYR!* Hvad er det soldaterne skal gøre når generalen siger *FYR!*?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at sige nogle ting som man kan stå for *foden* af?

Begrænse valg: Hvad betyder det når man *ender* et sted? Er det der hvor man starter, eller er det der hvor man slutter?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvilke omgivelser tror du at du skal være i efter børnehaven i dag?

Generalisere: Omgivelser kan være mange ting. Her er vores omgivelser børnehaven. Kan du komme i tanke om nogle andre omgivelser du sommetider er i?

Argumentere: Hvad for nogle omgivelser kan du godt lide at være i? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Her er vores omgivelse børnehaven. Hvad er vores omgivelse?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at beskrive vores børnehave?

Begrænse valg: Hvem er det der arbejder i børnehaven. Er det pædagoger, eller er det din mor og far?

Aktivitetsforløb 24: Fortællebold (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at kunne tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning.

Målord: *ender, fyr, fod*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om at ord kan betyde mere end én ting, og I skal selv fortælle historier
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal tale om 3 nye ord der kan betyde mere end én ting: ender, fyr, fod
Beskriv ender . Kast bold. Et barn fortæller. Skriv ned	Man kan ende et sted. Et reb har to ender . Anna, har du prøvet at ende et sted du ikke kendte? Hvor var det henne?
Beskriv fyr . Kast bold. Et barn fortæller. Skriv ned	Fyr kanonen af! En sød lille fyr . Noah, har du set en kanon blive fyret af. Eller har du læst om det. Beskriv omgivelserne.
Beskriv fod . Kast bold. Et barn fortæller. Skriv ned	Du har en fod . Ved bjergets fod . Bertram, har du været ved foden af et bjerg. Eller set det i fjernsynet? Hvor var det henne?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle om de ord vi har hørt i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 25: Min bog (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med bøger

Målord: *forfatter, tegner, forside, bagside, titel, ord, bogstav, billede, stave, læse, skrive*

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde på ord der rimer

Målord: *se: fe/ble/sne/ske, and: sand/spand/vand/tand*

Indhold i kufferten: "Min bog"; billeder: *fe, ble, ske, sne, sand, spand, mand, måne, næse og sofa*; og farver; papir og kuglepen/blyant; talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage "Min bog" op af kufferten og dele ud til alle børn.
3. Tal med børnene om bøger med udgangspunkt i "Min bog" og med afsæt i målordene. Giv børnene mulighed for at komme med svaret. Peg i bogen, snak om hvad ordene betyder, gentag målordene.
4. Bed børnene om at bladre om på side 11 og 12 (tæl op til 12). På siden til venstre skal børnene skrive SE, og på siden til højre skal børnene skrive AND.
5. Lad et barn på skift trække et *billede* op af kassen (lad evt. et barn tage nogle *billeder* af gangen). Børnene skal nu finde *billeder* med ting der rimer på henholdsvis *se* og *and*. Vis *billederne* og sig ordene. Så skal de vælge en eller flere af tingene at tegne på den rigtige side i bogen. Spørg om der er nogen der kan finde flere ord der rimer på henholdsvis *se* og *and*. Skriv det rigtige svar ned på et papir, både rigtige ord og vrøvlord (fx kle). Fortsæt så længe der kommer forslag fra børnene. Lav selv et par rim hvis børnene ikke kommer med forslag.
6. Gennemgå alle ord der rimer på *se* og *and* igen som du har skrevet ned på papiret.
7. Afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... *og i dag skal vi tale om bøger, og om rim.*
2. I dag skal vi finde jeres egen bog frem, og så taler vi om bøger. Bagefter skal vi kigge på billeder, og så skal I selv finde ord der rimer.
3. Lad os se om I kan huske de ord om bøger som vi har talt om tidligere. Hvad hedder dette? (peg på de dele af bogen der svarer til målordene (*forsiden, bagsiden, titlen, forfatteren, sider, billede, ord og bogstav*). Hvad er det nu *forfatter* betyder? Ja, den der har skrevet bogen.
4. Nu skal I bladre om på side 11 og 12. Øverst på side 11 (peg) *skriver* vi alle sammen SE (vis og hjælp evt.). På næste side *skriver* I AND.
5. Kan I huske vi har talt om at nogle ord rimer? Hvad betyder det? Ja, ord der rimer, lyder ens i slutningen. Fx *se* og *te*. Nu skal vi finde ud af, hvilke ord der rimer på *se*, og hvilke ord der rimer på *and*? Vi starter med at finde ord der rimer på *se*. Omar trækker det første billede! Hvad er det? *Fe*, ja. Rimer *fe* på *se* eller *and*? Ja, *fe* og *se* rimer. Hvad ellers? *Ble*, ja, og *ske*. Nu må I tegne nogle af de ord der rimer på *se* i bogen. Kan I komme i tanke om andre ord der rimer på *se*? Er der noget der rimer på *and*?
6. Lad os sige rimene én gang til ...
7. ... *og i dag har vi talt om bøger, og om rim.*

Aktivitetsforløb 25: Min bog (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Hvis du skulle *skrive* en bog, hvad skulle den så handle om?

Generalisere: Der skal både være *billeder* og *ord* i vores bog. Ved du om der findes bøger helt uden *ord* i?

Argumentere: Kunne du godt tænke dig at *skrive* din egen bog engang? En med *ord*? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Se her, det første *bogstav* i titlen er M. Kan du pege på M?

Hjælpes ad: Vil du sige bogens *titel* sammen med mig? *Titlen* på bogen er "Min bog"

Begrænse valg: Er *forfatteren* den der har *skrevet* bogen eller den der *læser* bogen?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Tror du der er et ord der rimer på dit eget navn? Eller på et af de andre børns navne? Hvad er det for et ord?

Generalisere: Hvor mange ord kan du finde som rimer på *vest*?

Argumentere: Hvorfor er det at *se* rimer på *fe* men ikke på *stof*?

Nemmere:

Give svaret: Der er et *ord* mere der rimer på *se*. *Le* rimer på *se*. Hvad er det for et ord der også rimer på *se*?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige alle *ordene* på *billederne* sammen?

Begrænse valg: Når *ord* rimer, lyder de så ens i starten eller i slutningen?

Aktivitetsforløb 25: Min bog (stikord)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med bøger

Målord: forfatter, tegner, forside, bagside, titel, ord, billede, bogstav, stave, læse, skrive

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde på ord der rimer

Målord: se: fe/ble/sne/ske, and: sand/spand/vand/tand

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om bøger, og så skal I selv finde ord der rimer
Sæt jer rundt om et bord. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal selv skrive i vores bog og finde ord der rimer
Tal om bogen og peg. Fortæl om (nogle af) målordene	Her er forside, bagside, titel, forfatter, billede, ord, bogstav
Børnene skriver SE til venstre og AND til højre på de tomme sider	Skriv SE til venstre og AND til højre
Børnene finder billeder med ting der rimer på se og and . Lad dem tegne det de vil	Omar må trække et billede . Fe . Rimer det på se eller and ? Er der andre ord der rimer på fe ?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært om bøger? Om ord ?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 26: Fortællebold (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at kunne tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning

Målord: *klap, rene, svær(d)*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser

Indhold i kufferten: Historie: "Sørøver Søren"; billede: sørøver; bold; papir og kuglepen/blyant; talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage *rimhistorien* op af kufferten.
3. Læs *rimhistorien* om Sørøver Søren. Vis billedet.
4. Beskriv det første målord (*klap*). Lad et barn tage bolden op af kufferten.
5. Kast bolden til et barn som fortæller en historie hvor *klap* indgår i en af betydningerne. Barnet kaster bolden til en anden som fortæller osv. Udvid børnenes indspil og stil spørgsmål (fx hvem er med? Hvor er det henne?)
6. Beskriv det næste målord (*rene*).
7. Kast bolden til et barn som fortæller en historie hvor *rene* indgår i en af betydningerne. Barnet kaster bolden til en anden som fortæller osv. Udvid børnenes indspil, og stil spørgsmål (fx hvem er med? Hvor er det henne?).
8. Beskriv det næste målord (*svær(d)*). Kast bolden til et barn som fortæller en lille historie hvor *svær(d)* indgår i en af betydningerne. Barnet kaster bolden til en anden som fortæller osv. Udvid børnenes indspil og stil spørgsmål (fx hvem er med? Hvor er det henne?).
9. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og fortælle historier.
2. Vi skal spille fortællebold i dag, og så skal vi tale om 3 ord med mere end én betydning: *klap*, *rene* og *sværd*. Bagefter skal I selv fortælle en historie.
3. Nu starter jeg med at læse historien om *Sørøver Søren*.
4. I har nok set et billede af en sørøver med en sort en for det ene øje. Det kalder man en *klap*. Sørøvere har tit en *klap* for øjet. Det er sådan et stykke sort læder med en snor i der går bag om hovedet. Men *klap* kan også betyde noget andet. Hvad kan det også betyde? Man kan sige: "*Klap hunden!*". Eller hvis jeg slår hænderne sammen, så er det et *klap*. Og man kan sige: "*Klap i!*" selv om det ikke er så pænt.
5. Anna, vil du fortælle en historie om en der har en *klap* for øjet? Noah, har du engang *klappet* noget? Vil du fortælle om det?
6. Kender I ordet *ren*? Hvis man er *ren*, så er man ikke beskidt. Men man kan også sige: "Her er en kiste fuld af det *rene* sølv og guld". Tror I det betyder at guldet og sølvet er vasket *rent*? Nej, *ren* kan også betyde at det er ægte, at der ikke er andet blandet i. Det er kun guld og sølv – ikke noget med sten eller andet skidt. Hvis der kun var gammelt skidt i kisten, så kunne man sige: "Det er det *rene* skidt." Lyder det ikke lidt sjovt?
7. Omar, vil du fortælle om noget der var *rent*, men som blev beskidt?
8. Kender I ordet *svær(d)*? En opgave kan være *svær*. Men *sværd* er også noget man kan bruge at kæmpe med. Bertram, har du et *sværd*? Habib, vil du fortælle om noget du synes er *svært*?
9. Hvem kan fortælle om de ord vi har hørt om i dag?

Aktivitetsforløb 26: Fortællebold (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du det betyder når man siger: "Det er det *rene* sludder"?

Generalisere: Der er et andet ord der betyder det samme som *sørøver*. Hvad kan man også kalde en *sørøver*? En *pirat*. Det er lidt sjovt at der er to forskellige ord for én ting. *Sørøver* og *pirat*.

Argumentere: Hvorfor tror du at der er nogle *sørøvere* der har *klap* for øjet?

Nemmere:

Give svaret: Mange *sørøvere* har *klap* for øjet. Hvad har mange *sørøvere* for øjet?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi sammen kan huske hvad *klap* kan betyde? En *klap* for øjet, og det man gør med hænderne. "*Klap* hunden". "*Klap* i!"

Begrænse valg: Hvad betyder det når man siger "det *rene* guld"? Betyder det, at guldet er *rent*, eller at det kun er guld og ikke andet?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Tror du man kan fortælle en historie helt uden personer og omgivelser?

Generalisere: Kender du andre personer end *sørøvere* der går med *klap* for øjet?

Argumentere: Når vi skal fortælle en historie, så er det en god ting at fortælle om de personer der er med og om omgivelserne. Hvorfor tror du det er en god ting?

Nemmere:

Give svaret: Når *sørøveren* er på sit *sørøverskib*, er *sørøverskibet* hans omgivelser. Hvad er *sørøverens* omgivelser?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at nævne nogle personer som man tit *klapper* af? Ja, skuespillere, musikere, sangere og ...

Begrænse valg: Er *sørøverens* omgivelser et *sørøverskib* eller en *bondegård*?

Aktivitetsforløb 26: Fortællebold (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at kunne tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning.

Målord: *klap, rene, svær(d)*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med personer og omgivelser

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi høre om ord og fortælle historier
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal tale om at nogle ord kan betyde mere end én ting. Og så vil jeg gerne høre
Beskriv klap . Kast bold. Børn fortæller	En sørøver har tit en klap for øjet. Man kan også sige klap hunden, eller klap i hænderne. Eller klap i! Anna, har du haft klap for øjet? Eller sagt klap i?
Beskriv rene . Kast bold. Børn fortæller	Når bukserne er rene er de ikke beskidte Det rene guld og sølv betyder <i>kun</i> guld og sølv Omar, har du engang gjort rene bukser beskidte?
Beskriv svær(d) . Kast bold. Børn fortæller	Et sværd er til at kæmpe med En opgave kan være svær Bertram har du leget med et sværd ?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har I lært om nogen særlige ord i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 27: Gætteleg (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå forskellen på ord og bogstaver

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde på ord der rimer

Indhold i kufferten: talepinde; S, E, R, L, N, P, M, A, O, D; ord: is, bakke, ro, maske, sand, får, te, kat, pil, bog; billeder: gris, pakke, bro, flaske, tand, gård, fe, hat, bil, tog

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn vise hvad der er i kufferten. Læg billederne til side.
3. Træk et bogstav op af kufferten. Tal med børnene om det.
4. Træk et ord op af kufferten. Tal med børnene om det, og tal om forskellen på bogstaver og ord.
5. Lad på skift børnene trække noget op af kufferten (uden at kigge). Tal om hvad det er barnet har trukket op af kufferten (bogstaverne lægges i en bunke mens børnene beholder ordkortene i hånden).
6. Når alle bogstaver og ord er trukket op, putter du billederne i. Tal om rim.
7. Børnene trækker på skift et billede op af kufferten. I 20-børns gruppen skiftes de børn der IKKE har et ordkort til at trække et billede op af kufferten og sige det højt. Det gælder nu om at finde sammen med sin rimpartner (ord + billede). I 5-børns gruppen får alle børn to ordkort hver, og det gælder nu om at få fat i det rimbillede der passer til. Find gerne flere ord der rimer.
8. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og bogstaver, og om rim.
2. I dag skal vi lege gætteleg og tale om noget nyt. Vi skal nemlig tale om forskellen på ord og bogstaver, og bagefter skal vi finde rim. Det har vi prøvet mange gange før.
3. Se, hvad er det her? Ja, det er et bogstav! Hvad er det for et bogstav? Er der nogen der har bogstavet i sit navn?
4. Se, her er et ord! Alle ord er lavet med bogstaver. Hvor mange bogstaver er der i ordet (peg mens der tælles)? Hvilke bogstaver består det af (peg mens de nævnes)? Er det et kort eller langt ord? Hvad er det for et ord?
5. Noah, vil du trække et kort op af kufferten?
6. Kan I huske hvad rim er? Ja, rim er når to ord lyder næsten ens i slutningen af ordet. Som *hat* og *kat*. Nu skal I finde de billeder der rimer med de ord I har fundet.
7. Salima, træk et billede. Hvad er der på billedet? Hvem har et ord der rimer på *hat*? Ja, Anna har en *kat*. Så nu står I to sammen. Hvem har et ord der rimer på *gård*? (osv.)
8. Hvem kan fortælle hvad I har lært i dag om ord, bogstaver og rim?

Aktivitetsforløb 27: Gætteleg (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Prøv at kigge på de ord der er trukket op af kufferten. Kan du pege på det ord der har flest bogstaver?

Generalisere: Tror du man kan skrive alle ord med bogstaver?

Argumentere: Ordene skal skrives med de rigtige bogstaver. Hvorfor tror du ikke at man bare selv kan vælge bogstaverne?

Nemmere:

Give svaret: Se her, ordet *kat* har tre bogstaver. Hvor mange bogstaver har ordet *kat*?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at kigge efter et ord der kun har to bogstaver? Kom, vi leder sammen.

Begrænse valg: Her har vi bogstavet m. Er m et ord eller et bogstav?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Tror du vi kan finde mange ord der rimer på *kat*?

Generalisere: Kan du finde på noget der rimer på *får*? Måske *lår*?

Argumentere: Hvad kan man gøre, hvis man gerne vil høre en masse ord der rimer? Hvad kan man kigge i?

Nemmere:

Give svaret: Der er mange ord der rimer på *sand*. *Tand* rimer på *sand*. Hvad er det for et ord der rimer på *sand*?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige alle ordene på billederne sammen?

Begrænse valg: Nu skal du gætte hvad for et ord der rimer på *sand*. Rimer *giraf* på *sand* eller rimer *tand* på *sand*?

Aktivitetsforløb 27: Gætteleg (stikord)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå forskellen på ord og bogstaver

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde på ord der rimer

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om forskellen på ord og bogstaver, og så skal vi finde rim
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Forskel på ord og bogstaver. Rim. Anne, vil du åbne og se hvad der er i kufferten?
Træk et bogstav. Tal om det	Hvad for et bogstav? Har nogen bogstavet i sit navn? Andre ord/navne med bogstavet?
Træk et ord. Tal om det	Alle ord er lavet med bogstaver. Hvor mange bogstaver (peg)? Hvilke bogstaver (peg)? Kort/langt? Hvad for et ord?
Børn trækker på skift noget op af kufferten – tal om hvad de har trukket	Noah, vil du trække et kort op af kufferten? (spørgsmål som ovenover)
Læg billederne i kufferten. Tal om rim	Rim er når to ord lyder ens i slutningen
Børn trækker på skift et billede op af kuffert. Find rim (ord + billede)	Salima, træk et billede. Hvad forestiller billedet? Hvem har et ord der rimer på ...?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle hvad vi har lavet i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 28: Historiefortælling (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning

Målord: *skål, sukker, ske, rør*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning

Indhold i kufferten: talepinde; skål; to glas; sukker; ske; rør

Dagens aktivitet:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten.
3. Fortæl at I skal have gæster, og derfor skal I bage en kage. Vis børnene kufferten, og lad et barn tage tingene op.
4. Gør børnene bevidste om at ordene kan have forskellige betydninger. Fx ved på en sjov måde at "misforstå" hvad børnene siger. Når de siger at du skal hælde ingredienserne op i en skål, tager du glasset og udbringer et *SKÅL!* Når de siger "*rør* i skålen", tager du røret op af kufferten, og putter det op i skålen og berører skålen/barnet.
5. Lad børnene på skift fortælle en historie om engang hvor de skulle bage. Udvid børnenes indspil, og stil spørgsmål.
6. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

Du kan sige:

1. ... og i dag skal vi tale om ord og fortælle historier.
2. I dag skal vi gøre noget helt nyt for vi skal have gæster. Vi skal tale om at nogle ord kan have mere end én betydning, og så skal vi fortælle historier. Hvad der kommer først, hvad der så skete, og hvad der kommer til sidst.
3. Vi starter med at lege at der kommer gæster. Vi skal bage en kage til vores gæster. Hvad skal det være for en kage?
4. Hvad skal man bruge når man bager en kage? Hvad skal man gøre? Okay, hvad skal jeg hælde ingredienserne op i? *Skål!* Og vi skal have *sukker*. Ved I at mennesker også nogle gange *sukker*? Hvad betyder det? Hvad skal der nu *ske*? Det er samme ord som en *ske* man kan røre med. Hvad skal der *ske*? Vi skal røre med en *ske*!
5. Nu skal vi fortælle historier. En god historie har en start, en midte og en slutning. Anna, vil du fortælle os en historie om engang hvor du skulle bage. Var det til gæster? Skete der noget sjovt eller mærkeligt?
6. Hvad har vi lært i dag om særlige ord?

Aktivitetsforløb 28: Historiefortælling (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Tror du andre altid kan gætte hvad man mener når man siger: *Rør* i skålen!?

Generalisere: Kender du nogle ord der kan betyde flere ting?

Argumentere: Når man siger: "Hvad skal der *ske*?", tror du så at der er nogen der kommer med en *ske*? Hvorfor (ikke)?

Nemmere:

Give svaret: *Skål* kan betyde to ting: Man kan sige *skål* og tillykke! Og det kan være en *skål* man rører i? Kan *skål* betyde to ting?

Hjælpes ad: Kom, vi *sukker* sammen sådan her: Hhåårh! Skal vi prøve sammen? Hhåårh!

Begrænse valg: Kan man sige: Hvad skal der *ske*, eller hvad skal der gaffel?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvad ville du mon gøre, hvis du skulle have gæster, og kagen var brændt på?

Generalisere: Hvad kan man bage mere end kager?

Argumentere: Hvorfor tror du man tit serverer kage når man har gæster?

Nemmere:

Give svaret: Når man fortæller, så starter man med det første. Hvad er det man starter med?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi sammen kan tænke på tre slags fester hvor der kommer gæster?

Begrænse valg: I har sikkert haft gæster engang, og så fik I nok noget lækker kød. Tror du I fik kage eller kartofler sammen med kødet?

Aktivitetsforløb 28: Historiefortælling (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at tale om nye ords betydning, fx hvordan nogle ord kan have mere end én betydning. **Målord:** *skål, sukker, ske, rør*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi tale om ord og fortælle historier
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Kan I huske at nogle ord kan betyde mere end én ting. Det vil jeg fortælle om igen. Og I skal fortælle historier
Begynd legen med bagning	Vi leger vi skal have gæster. Vi skal bage kage. Hvilken kage? Hvad skal vi bruge?
Lav sjov med målord: skål, sukker, ske, rør Snak om flere betydninger	Siger skål ? Så siger jeg også skål! Man kan spise med en ske . Og sige hvad vil der ske ?
Lad børnene skiftes til at fortælle om at bage. Udvid. Stil spørgsmål	Anna, har du prøvet at bage? Hvem var med? Hvad skete der?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvad har vi lært i dag om særlige ord?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 29: Gætteleg (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå forskellen på ord og bogstaver

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde på ord der rimer

Målord: *bakke, nakke, pakke, jakke, frakke*

Indhold i kufferten: talepinde; ord: kat, hest, bord, sko, kaktus, gris, får, sol; billeder: bakke, nakke, pakke, jakke, frakke; bogstaver: B, F, C, O, Å, V, I, Y; papir og kuglepen/blyant

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn vise hvad der er i kufferten.
3. Vis et ord: kaktus.
4. Lad børnene skiftes til at trække noget op af kufferten og tal om hvad barnet har trukket. Hav billederne af *bakke, nakke, pakke, jakke, frakke* særskilt, så de ikke trækkes. De skal bruges senere til lydlig opmærksomhed.
5. Lad børnene trække ord og bogstaver op.
6. Hold billederne så børnene ikke kan se dem. Find ord der rimer på snakke, og skriv dem ned. Skriv også vrøvleord som dakke.
7. Gennemgå alle de rimord I har skrevet ned.
8. Vis billederne.
9. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... i dag skal vi tale om ord og bogstaver og om rim
2. Vi skal lege gætteleg. Nu viser jeg jer først nogle kort med ord og bogstaver på, og så skal vi se om I kan kende forskel. Bagefter skal vi selv finde på ord der rimer.
3. Se, hvad er det her? Ja det er et ord. Og kan nogen se hvilket bogstav det begynder med? Ja, ordet begynder med bogstavet k.
4. Anna, peg på det første bogstav i kaktus. Ja, det er rigtigt, det er bogstavet k. Er der nogen der kan se mere end ét k i kaktus? Ja, der er to k'er. Noah, vil du trække et kort op af kufferten? Er det et ord eller et bogstav?
5. Hvad er der mon på det her kort?
6. Jeg har nogle billeder her med nogle ord der rimer på snakke. Nu skal vi se om vi kan finde noget der rimer på snakke? Måske gætter vi nogle af ordene på billederne. Vi skriver jeres ord ned her. Anna foreslog dakke. Dakke rimer på snakke. Noah foreslog hest. Men hest rimer ikke på snakke. Så det skriver vi ikke ned.
7. Nu skal vi høre alle de ord vi har skrevet.
8. Nu ser vi hvor mange af billederne vi gættede. Vi gættede *pakke* og *jakke*. Vi gættede ikke *nakke* (osv.).
9. Hvem vil fortælle hvad vi har lært i dag?

Aktivitetsforløb 29: Gætteleg (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Bibliotek er et sted hvor man kan låne bøger. Tror du der er mange bogstaver i bibliotek?

Generalisere: Tror du der bruges nogle af de samme bogstaver i bogstav, bog, bogreol og bogmærke? Hvorfor?

Argumentere: Bibliotek og bibliotekar begynder med samme bogstav. Hvorfor tror du de gør det?

Nemmere:

Give svaret: Du har trukket et bogstav. Hvad er det du har trukket?

Hjælpes ad: Du trak et ord. Skal vi tælle hvor mange bogstaver der er i ordet?

Begrænse valg: Synes du der er mange bogstaver eller ikke så mange bogstaver i det ord?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Tror du det er nemmest at finde ord der rimer på *snakke* eller på *kaktus*?

Generalisere: Hvilket ord synes du det er nemmest at finde rimeord til?

Argumentere: Hvad er det sværeste ved at finde ord der rimer?

Nemmere:

Give svaret: *Frakke* rimer på *snakke*. Rimer *frakke* og *snakke*?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at sige et ord der rimer på *snakke*? Kom, vi siger *pakke!* *Pakke!*

Begrænse valg: Rimer *bakke* og *snakke*, eller rimer *sofa* og *snakke*?

Aktivitetsforløb 29: Gætteleg (stikord)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå forskellen på ord og bogstaver

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde på ord der rimer

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om ord og bogstaver, og så skal vi finde på rim
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Der er forskel på ord og bogstaver. Vi skal rime
Tag ordet kaktus	Er det et ord eller et bogstav? Det er et ord. Hvad er det første bogstav? K. Er der k flere steder?
Børn trækker på skift noget op af kufferten – tal om hvad de har trukket	Noah, hvad har du trukket? Et bogstav? Kender du det?
Tag billederne frem. Hold dem så børnene ikke kan se	Jeg har billeder der rimer på snakke. Kan vi gætte hvad det er for nogle billeder? Vi finder alle de ord der rimer på snakke
Gennemgå alle de ord der er skrevet ned	Anna foreslog dakke. Det rimer på snakke
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle hvad vi har lavet i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 30: Historiefortælling (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske udsagnsord (ord for handlinger)

Målord: *rejse, plage, bygge, snuble*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning

Indhold i kufferten: talepinde; legoklodser; papir og kuglepen/blyant

Dagens aktivitet:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage legoklodserne op af kufferten.
3. Spørg til det første målord (*rejse*) og lad børnene bygge noget de havde med da de sidst var ude at *rejse* (husk at det ikke behøver ligne noget, det børnene bygger. De bruger deres fantasi). Skriv målordet ned på et stykke papir. Lad et barn fortælle en historie om engang hvor han/hun har været ude at *rejse*. Lad flere børn fortælle. Udvid børnenes indspil og stil spørgsmål (fx hvad skete der først, hvad skete der så, hvad skete der sidst).
4. Spørg til det andet målord (*plage*) og gør det samme én gang til.
5. Spørg til det tredje målord (*bygge*) og gør det samme én gang til.
6. Spørg til det fjerde målord (*snuble*) og gør det samme én gang til.
7. Læs målordene op fra papiret og peg på dem samtidigt.
8. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

Du kan sige:

1. ... og i dag skal vi tale om ord og fortælle historier.
2. I dag skal vi lege med legoklodser, og se om I kan bygge nogle ord med legoklodser. Og vi skal fortælle en historie og snakke om hvad der skete først, hvad der så skete, og hvad der skete til sidst. Vi skal ud at *rejse*.
3. Hvad betyder *rejse*? Det hedder *rejse* når man skal langt væk. Hvis man bare skal i børnehave, så *rejser* man ikke. Hvem har prøvet at *rejse* langt væk? Prøv at bygge noget I havde med da I var ude at *rejse*. En kuffert måske? Anna, vil du fortælle om engang hvor du har været ude at *rejse*?
4. Da jeg var ude og *rejse* med min mor og far da jeg var lille, så *plagede* jeg tit. Hvad betyder *plage*? *Plage* er når man beder om noget rigtig mange gange. Man kan fx *plage* om at få noget nyt legetøj, eller man kan *plage* om at få lov til at være længe oppe om aftenen. Prøv at bygge noget I har *plaget* om? (is, slik måske?) Noah, kan du huske engang hvor du har *plaget* om noget?
5. Nu siger vi at vi kommet til et sted hvor der er vand og vi kan ikke komme over. Vi har brug for at *bygge* en bro. Hvad betyder det? Når man *bygger* noget, så laver man noget nyt. Man kan *bygge* et hus eller en bro. Bertram, har du prøvet at *bygge* en bro?
6. Nu vil jeg ud på min bro, men hjælp jeg *snubler* over en sten, så jeg falder. Hvad betyder det at *snuble*? Hvis man *snubler*, så falder man. Hvem har prøvet at *snuble*?
7. Nu læser jeg lige de ord op jeg har skrevet.
8. Hvem vil fortælle om de ord vi har hørt i dag?

Aktivitetsforløb 30: Historiefortælling (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Ens forældre kan godt blive lidt sure når man *plager*. Hvorfor tror du at de kan det?

Generalisere: Hvad kan man bruge til at *bygge* et hus med?

Argumentere: Hvilke steder kunne du godt tænke dig at *rejse* hen? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Når man *rejser*, så tager man langt væk. Hvad er det man gør når man *rejser*?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at sige nogle ting som man kan *bygge*? Man kan *bygge* et hus, en bro, en togbane ...

Begrænse valg: Når man *plager*, giver man så noget eller beder man om noget?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvad tror du det sværeste er når man skal *bygge* et hus?

Generalisere: Kender du nogen der er gode til at fortælle historier? Hvem er det?

Argumentere: Hvad synes du skal med i en historie hvis det skal være en god historie?

Nemmere:

Give svaret: Når man fortæller en historie, så skal den have en start, en midte og en slutning. Hvad skal en historie have?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at fortælle en historie sammen om dengang du *byggede*?

Begrænse valg: Skal en historie slutte med slutningen eller med starten?

Aktivitetsforløb 30: Historiefortælling (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske udsagnsord (ord for handlinger).

Målord: *rejse, plage, bygge, snuble*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi tale om nogle nye ord, og så skal vi fortælle historier
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal på en rejse . Vi skal høre nye ord, og I må bygge imens vi snakker
Beskriv rejse . Skriv ned. Lad et barn fortælle. Alle børn må bygge	Rejse er når man skal meget langt væk
Beskriv plage . Skriv ned. Lad et barn fortælle. Alle børn må bygge	Plage er når man beder om noget mange gange
Beskriv bygge . Skriv ned. Lad et barn fortælle. Alle børn må bygge	Bygge er når man laver noget nyt
Beskriv snuble . Skriv ned. Lad et barn fortælle. Alle børn må bygge	Snuble er når man falder over noget
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem vil fortælle om nye ord vi har hørt?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 31: Gætteleg (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå forskellen på ord og bogstaver

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Indhold i kufferten: bogstaver: S, E, R, L, N, P, M, A; ord: te, måne, and, bamse, sne, flaske, lampe, kat; figurer/ting: tiger, mand, avis, bil, ske, får, lastbil, ko; talepinde

Dagens aktivitet: _____ → **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
 2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et par børn hjælpe med at tage tingene ud af kufferten. Snak om hvad det er. Udtal første lyd tydeligt. Stil derefter tingene i den anden ende af lokalet.
 3. Lad på skift børnene trække et kort op af kufferten (uden at kigge). I store grupper deles børnene op i hold på to til tre børn. Tal om hvad det er barnet/børnene har trukket op af kufferten. Hvis det er et bogstav, lægges det i en bunke. Hvis det er et ord, skal barnet prøve at finde den første lyd i ordet. Dernæst skal barnet/børnene løbe ned og finde en ting der starter med samme lyd.
 4. Når der ikke er flere kort, leges legen forfra, hvis der er tid. Brug læringsstigen.
 5. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.
1. ... og i dag skal vi lege med ord, bogstaver og lyde
 2. Vi skal lege gætteleg og snakke om ord og bogstaver og om ord der starter med den samme lyd. Hernede i kufferten har jeg en masse kort med ord og bogstaver. Der er også nogle ting, dem sætter vi herved i den anden ende, og så skal vi se om vi kan få ord, bogstaver og ting til at passe sammen.
 3. Anna, vil du trække det første kort op af kufferten? Hvad er der på dit kort, Anna? Er det et ord eller et bogstav? Et bogstav. Kan du gætte hvad det er for et bogstav? Vi lægger bogstaverne i en bunke her. Hvad har du trukket, Noah? Et ord? Kan du sige nogle af bogstaverne i ordet? Det er ordet *sne*. Kan du høre hvad den første lyd er i *sssne*? Ja, det er sss (sig ikke æs). Nu må du/I skynde jer at løbe ned til tingene og se om I kan finde noget der starter med samme lyd. Jeg vil gerne hjælpe. Er der noget der starter med sss?
 4. Skal vi prøve en gang mere?
 5. Hvem vil fortælle hvad vi har lavet i dag?

Aktivitetsforløb 31: Gætteleg (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du der er andre ord der begynder med samme bogstav?

Generalisere: Anna, kender du nogle af bogstaverne i dit navn? Kender du andre bogstaver?

Argumentere: Se, her står *te*. Det har kun to bogstaver. Hvorfor tror du der ikke skal bruges så mange bogstaver i *te*?

Nemmere:

Give svaret: Du har trukket *bogstavet L*. Er det et ord eller et bogstav?

Hjælpes ad: Se, du har trukket ordet *kat*. Skal vi sige alle bogstaverne i *kat*? Jeg siger dem først: k-a-t. Så siger vi dem sammen: k-a-t.

Begrænse valg: Her står *lampe*. Tror du det begynder med l eller med s?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad hedder din mor? Kan du gætte hvilken lyd din mors navn begynder med?

Generalisere: Tobias, vi har lyttet efter den første lyd i vores navne. Kan du høre hvad der er den sidste lyd i dit navn: Tobiass

Argumentere: Vi kan prøve nogle andre ord: lllang, ssstor, fffin, fffed. Hvilke to ord har samme lyd i starten?

Nemmere:

Give svaret: Noah, dit navn begynder med nnn-lyden. Kan du sige nnnn? (sig ikke æn)

Hjælpes ad: Victoria, dit navn begynder med lyden vvv-lyden (sig ikke ve-lyden). Den er lidt svær, vi prøver at sige den sammen. vvv (sig ikke ve).

Begrænse valg: Omar, begynder dit navn med ooo eller med iii?

Aktivitetsforløb 31: Gætteleg (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå forskellen på ord og bogstaver

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Synge <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi lege med ord, bogstaver og lyde
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal have en gætteleg. I skal gætte om noget er et ord eller et bogstav. Og så skal I løbe stærkt!
Lad et barn åbne kufferten. Snak om tingene med tydelig første lyd. Stil ting ned i den anden ende af lokalet	Se her er en tttiger. (Osv.) Nu sætter vi de her ting ned i den anden ende. Så skal vi bruge dem om lidt
Børnene skiftes til at trække et kort. Tal om ordet/bogstavet. Bogstaver lægges i bunke	Er det et ord eller et bogstav? Hvilket bogstav? Hvilket ord?
Snak om den første lyd i ordet	Det er ordet sssne. Kan du høre den første lyd? Sss (sig ikke æs) Kender du andre ord med sss? Du må løbe ned og finde en ting der begynder med samme lyd. Jeg vil gerne hjælpe.
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle hvad vi har lavet i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 32: Humørcirkel (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med følelser

Målord: *glad, overrasket, bange*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning

Indhold i kufferten: talepinde; historie: "Flopper alene i skoven"; stort billede: humørcirkel

Dagens aktivitet:

→ **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage humørcirklen op af kufferten.
3. Vis humørcirklen til børnene og tal om de forskellige følelser Flopper udtrykker i cirklen.
4. Snak først om at være *glad*. Spørg børnene om de engang har prøvet at føle sådan. Stil spørgsmål og udvid. Genfortæl evt. børnenes historier med en klar start, midte og slutning.
5. Snak om *overrasket*, stil spørgsmål, lad børnene fortælle, genfortæl.
6. Snak om *bange*, stil spørgsmål, lad børnene fortælle, genfortæl.
7. Læs historien om Flopper. Og lad et barn på skift dreje ansigtet rundt så det passer med Floppers følelser. Han har også andre følelser som er i fokus i aktivitetsforløb nr. 36.
8. Tal om at historien havde en klar start, midte og slutning.
9. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og historier.
2. Vi skal lege med Flopper i dag og tale om nogen af de ord man kan bruge når man skal sige hvordan man har det. Bagefter skal vi læse en historie om Flopper og selv lave gode historier om Flopper med en begyndelse, midte og en slutning.
3. Se, her er Flopper. Vi kan se i Floppers ansigt hvad han føler indeni.
4. Hvordan ser Flopper ud nu? Ja, her er Flopper *glad*. Hvornår er man *glad*? Man kan blive *glad* når man får noget man gerne vil have eller laver noget man godt kan lide. Anna, kan du fortælle os om engang hvor du blev rigtig *glad*?
5. Hvordan ser Flopper ud nu? Ja, her er Flopper *overrasket*. Hvornår bliver man *overrasket*? Man kan blive *overrasket* over noget man slet ikke troede ville ske. Noah, er du blevet *overrasket* engang?
6. Her er Flopper *bange*. Man kan blive *bange* når man ikke ved hvad der vil ske. Måske er det farligt. Hvad kunne man fx blive *bange* for, Mehmet?
7. Nu vil jeg læse en lille historie for jer om Flopper. Læg mærke til hvordan han har det, og drej ansigterne rundt så de passer.
8. Hvad startede historien med? Hvad sluttede historien med? Hvad var der i midten?
9. Hvem vil fortælle om nye ord vi har hørt? Hvad har vi lært om historier?

Aktivitetsforløb 32: Humørcirkel (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvordan tror du, at du ville have det hvis du for vild ude i en skov?

Generalisere: Kan du nævne nogle ting som du kunne blive *overrasket* over?

Argumentere: Hvorfor tror du, at Flopper var *bange*?

Nemmere:

Give svaret: Flopper var *glad* fordi solen skinnede. Hvorfor var Flopper *glad*?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi sammen kan finde den Flopper der er *bange*?

Begrænse valg: Var Flopper *glad* eller *bange* da han hørte en hund der gøede? Hvorfor?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvilke ting tror du Flopper kunne finde på at lave når han bliver voksen?

Generalisere: Hvilke slemme ting er du kommet til at lave?

Argumentere: Tror du at Flopper vidste at det var forkert at gå uden at fortælle til sine forældre hvor han gik hen? Hvorfor tror du han gjorde det?

Nemmere:

Give svaret: En historie skal have en god start og slutning og så noget i midten. Hvad er det vores historie skal have?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at finde på noget som Flopper kunne lave når han går på eventyr? Kunne det være at lede efter flotte sten?

Begrænse valg: Hvad kommer først i en historie - starten eller slutningen?

Aktivitetsforløb 32: Humørcirkel (stikord)

Læringsdomæne 1: ordforråd

Læringsmål 1: forstå og bruge nye ord der har at gøre med følelser

Målord: *glad, overrasket, bange*

Læringsdomæne 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi tale om ord og lave historier
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal lege med Flopper og tale om hvordan han har det. Og selv fortælle
Tal om de følelser Flopper viser i humørcirklen. Lad børnene fortælle om når de har haft disse følelser: glad, overrasket, bange	Her er Flopper glad . Man er glad når man får noget godt eller laver noget dejligt. Hvem har prøvet at være glad ? Det har Anna. Hvornår? Hvad skete der? Her er Flopper overrasket ...
Læs historien om Flopper. Lad børnene dreje humørcirklen	Nu læser jeg om Flopper. Omar må først dreje ansigterne
Tal om historien	Hvad startede historien med? Hvad sluttede den med? Hvad skete der midt i?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem vil fortælle om nye ord vi har hørt? Hvad har vi lært om historier?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 33: Gætteleg (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå forskellen på ord og bogstaver

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Indhold i kufferten: talepinde; bogstaver: 8 tilfældige bogstavkort; ord: tand, mus, navle, bakke, saks, fisk, lår, klo; figurer/ting: tiger, mand, nøgle, bil, ske, får, lastbil, ko

Dagens aktivitet: _____

Du kan sige:

1. *Syng Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducer aktivitet. Lad et par børn hjælpe med at tage tingene ud af kufferten og stille dem i den anden ende af lokalet.
3. Lad på skift børnene trække et kort op af kufferten (uden at kigge). I store grupper deles børnene i hold på to til tre børn. Tal om hvad det er barnet/børnene har trukket op af kufferten. Hvis det er et bogstav, lægges det i en bunke. Hvis det er et ord, skal barnet prøve at finde den første lyd i ordet. Dernæst skal barnet/børnene løbe ned og finde en ting der starter med samme lyd.
4. Når der ikke er flere kort, leges legen en gang til hvis der er tid.
5. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi lege med ord og bogstaver og med lyde
2. Hernede i kufferten har jeg en masse kort med ord og bogstaver. Der er også nogle ting, dem sætter vi herved i den anden ende, og så skal vi se om vi kan få ord, bogstaver og lyde til at passe sammen.
3. Anna, vil du trække det første kort op af kufferten? Hvad er der på dit kort, Anna? Er det et ord eller et bogstav? Et bogstav. Kan du gætte hvad det er for et bogstav? Vi lægger bogstaverne i en bunke her. Hvad har du trukket, Noah? Et ord? Kan du sige nogle af bogstaverne i ordet? Det er ordet *///år*. Kan du høre hvad den første lyd er i *///år*? Ja, det er *///* (sig ikke æl). Nu må du/I skynde jer at løbe ned til tingene og prøve at finde noget der starter med samme lyd. Jeg vil gerne hjælpe. Er der noget der starter med *///*?
4. Skal vi prøve en gang mere?
5. Hvem vil fortælle hvad vi har lært i dag om ord, bogstaver og rim?

Aktivitetsforløb 33: Gætteleg (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du der skal bruges flest bogstaver til at skrive dinosaur eller til at skrive løve?

Generalisere: Tror du man kan skrive bogstaverne med lige den farve man har lyst til? Hvorfor?

Argumentere: Hvorfor er det godt at lære alle bogstaverne?

Nemmere:

Give svaret: Når man sætter bogstaver sammen, så kan man lave et ord. Hvad er det man sætter sammen for at lave et ord?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at sige nogle af de her bogstaver sammen?

Begrænse valg: Laver man ord af bogstaver, eller laver man ord af tal?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad hedder din far? Kan du gætte hvilken lyd din fars navn begynder med?

Generalisere: Mehmet, kan du finde to ord som begynder med samme lyd som dit navn?

Argumentere: rring, rrolig, lllang. Lyden i begyndelsen af ordene er ens, undtagen ét ord. Hvad var det for et ord hvor den første lyd er forskellig fra de andre? *Rrring, rrolig, lllang?*

Nemmere:

Give svaret: Thea, dit navn begynder med ttt-lyden. Kan du sige ttt? (Sig ikke te)

Hjælpes ad: Yusuf, dit navn begynder med jjj-lyden. Den er lidt svær. Vi prøver at sige den sammen: jjj (sig ikke jåd)

Begrænse valg: Mmmalte, begynder dit navn med samme lyd som Mmmaja eller Lllina?

Aktivitetsforløb 33: Gætteleg (stikord)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at forstå forskellen på ord og bogstaver

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi lege med ord, bogstaver og lyde
Rundkreds. Talepinde. Introducer aktivitet. Kuffert	Der er bogstaver, ord og ting. Vi skal se forskellen på ord og bogstaver og få lydene til at passe sammen
Stil ting ned i den anden ende af lokalet	Hvem vil sætte de her ting ned i den anden ende?
Børnene skiftes til at trække kort. Tal om ordet Bogstaver lægges i bunke /bogstavet	Er det et ord eller et bogstav? Hvad mon det er for et bogstav. Vi lægger det her (Eller:) Det er et ord. Hvad er det første bogstav? Hvad er den første lyd? Det er ordet lår . Lill lår
Barnet skal matche ordet med en ting der har samme første lyd	Du må løbe ned og finde en ting der begynder med samme lyd. Jeg hjælper
Leg legen igen hvis der er tid	Skal vi prøve igen?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem vil fortælle hvad vi har lært i dag om ord, bogstaver og rim?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 34: Vendespil (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver)

Målord: *forskellig, ens*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning

Indhold i kufferten: talepinde; billeder: pakke, sand, ske, sko, snor, sofa, spand, stol, tand, tog, lastbil, lampe

Dagens aktivitet: _____ → **Du kan sige:**

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducer aktiviteten. Lad et barn tage vendespillet op.
3. Forklar spillet selv om børnene kender det, og brug ordene *ens* og *forskellig*.
4. Spil spillet og brug fortløbende ordene *ens* og *forskellig*.
5. Tal med børnene om at spille spil. Gentag og udvid børnenes svar.
6. Fortæl selv om engang du spillede, for at give et eksempel på en lille historie.
7. Bed nogle af børnene om at fortælle om engang hvor de spillede. Gentag og udvid børnenes fortælling.
8. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og fortælle historier.
2. Vi skal tale om to nye ord: *ens* og *forskellig*. Og så skal vi fortælle hinanden om nogle sjove spil vi har prøvet.
3. Nogle af brikkerne er *ens*. Det er dem man skal finde. Hvis man vender to *ens* brikker, må man prøve igen. Hvis man vender to *forskellige* brikker, er det den næstes tur.
4. Næh, de to brikker var *forskellige*. De er ikke *ens*. Anna, kan du finde to *ens* brikker? Ja, de er *ens*!
5. Noah, hvad er det bedste spil du kender? Hvad er det bedste spil du kender, Bertram? OK, så I kan lide *forskellige* spil. De spil I kan lide, er ikke *ens*.
6. Jeg spillede engang UNO. I ved det med *forskellige* farver og tal. Jeg var lige ved at vinde, men så var der én der lagde fire *ens* straf-kort ned, så jeg skulle tage en masse kort. Men det var heldigvis en masse gode kort, så jeg vandt alligevel til sidst.
7. Omar, vil du fortælle om engang du spillede et spil? OK, du spillede med din mormor og morfar. Og så kom deres hund og tog en brik... (o.lign.)
8. Hvem vil fortælle om nye ord vi har hørt? Og om de historier vi fortalte?

Aktivitetsforløb 34: Vendespil (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Tror du, at du kunne tegne to helt ens billeder? Hvorfor ville det være svært?

Generalisere: Kan du tænke på noget der er *ens* for alle brikkerne?

Argumentere: Har du *ens* eller *forskellige* slags sko på? Hvorfor går du ikke med *forskellige* slags sko?

Nemmere:

Give svaret: Hvis man har det samme tøj på, så har man *ens* tøj på. Har man *ens* tøj på hvis man har det samme tøj på?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi kan finde nogen af os der har *ens* tøj på?

Begrænse valg: Se på de her to brikker. Er de *ens* eller *forskellige*?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Tror du, at du vil kunne lide de samme spil når du bliver voksen som du kan lide nu? Hvorfor?

Generalisere: Hvad er det sjoveste du har oplevet når du har spillet?

Argumentere: Hvorfor tror du at der er mange der synes det er hyggeligt at spille?

Nemmere:

Give svaret: Mange kan godt lide at spille fordi de hygger sig sammen. Hvorfor kan mange godt lide at spille?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige nogle spil vi har her i børnehaven?

Begrænse valg: Kan du bedst lide at spille med din mor og far eller med andre børn?

Aktivitetsforløb 34: Vendespil (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge mindre typiske tillægsord (ord der beskriver) **Målord:** *forskellig, ens*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle en historie selv med en klar start, midte og slutning

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi lære nogle nye ord, og så skal vi fortælle historier
Rundkreds. Talepinde. Introducer aktivitet. Kuffert	Vi skal tale om 2 nye ord. Ens og forskellig . Og om at spille
Forklar vendespil. Tal om ens og forskelligt Brug kort til at vise ens og forskellig	Ens: Når noget er det samme. Se, de to kort er ens Forskellig: Når noget ikke er det samme. De to kort er forskellige
Snak om spil. Fortæl om engang du selv spillede	Hvad er det bedste spil I kender? Jeg spillede UNO engang...
Børnene fortæller. Gentag og udvid	Anna vil du fortælle... Ok, du spillede med din mormor og morfar...
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem vil fortælle om nye ord vi har hørt? Og om de historier vi fortalte?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 35: Legetøj (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne

Målord: *LEGO, Fætter BR*

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Indhold i kufferten: legoklodser, et billede af ordet "LEGO". Et billede af Fætter BR (der skal stå "Fætter BR" på hatten, ikke kun BR), talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktivitet. Lad et barn tage legoklodser og billeder op af kufferten.
3. Vis billedet af ordet *LEGO*
4. Vis billedet af *Fætter BR*.
5. Børnene skal bygge et tårn, en slange og en fisk. Lad børnene selv prøve. Det behøver ikke at ligne – børnene bruger fantasien. I de store grupper kan børn bygge to-og-to eller tre-og-tre. Tårn er det nemmeste og er for de mindste. Fisk er sværest.
6. Mens børnene bygger, så tal med dem om ordenes første lyd.
7. Hvis børnene bliver hurtigt færdige, så byt rundt så de kan bygge noget nyt.
8. Syng *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi læse og tale om lyde.
2. I dag skal I læse for mig! Jeg tror I godt kan læse nogle ord. Og så skal vi lytte efter lyde i ord.
3. Er der nogen der kan læse hvad der står? Ja, der står *LEGO!* Så I kan godt læse nogle ord!
4. Og hvor kan man købe *LEGO*-klodser? Hos *Fætter BR* for eksempel! Er der nogen der kan læse de to bogstaver på hatten? *BR* ja. Er det ikke sjovt at I selv kan begynde at læse?
5. Nu skal vi prøve at bygge tre ting: Et tårn, en slange og en fisk.
6. Kan I huske at ord er bygget op af forskellige lyde? Fx ordet sssut. Det begynder med lyden sss (sig ikke æs). Kan I høre om der er noget af det I bygger som også begynder med lyden sss? ssslange, ja.
Er der noget af det I bygger der begynder med æææ? Nej.
Er der noget af det I bygger der begynder med fff (sig ikke æf)?
Er der noget af det I bygger der begynder med ttt (sig ikke te)?
Er der noget af det I bygger der begynder med lll (sig ikke æl)?
7. Nu må I bytte rundt. Anna, du kan bygge en fisk, og Noah kan bygge et tårn, og Omar og Maja kan bygge en slange.
8. ... og i dag har vi læst ord og talt om lyde.

Aktivitetsforløb 35: Legetøj (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du der er andre ord du kan læse end *LEGO*?

Generalisere: Står der *LEGO* på noget du har derhjemme?

Argumentere: Hvordan tror du at du kan læse "*Fætter BR*" når du ikke engang går i skole?

Nemmere:

Give svaret: Se, her står *LEGO*. Hvad står der her?

Hjælpes ad: Her står der *Fætter BR*. Kan du sige *Fætter BR* sammen med mig?

Begrænse valg: Står der *LEGO* her, eller står der *Fætter BR*?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvilken lyd tror du *fe* begynder med? ffe?

Generalisere: Kan du komme i tanke om ord der begynder med sss-lyden? fff?

Argumentere: Hvorfor tror du ffisk og fflaske og ffrakke lyder ens i starten?

Nemmere:

Give svaret: Tårn begynder med ttt. Hvad er det for et ord der begynder med ttt?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at sige den lyd sammen som fisk begynder med? Fff. Igen fff

Begrænse valg: Starter ssslange med sss eller med mmm?

Aktivitetsforløb 35: Legetøj (stikord)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne

Målord: *LEGO, Fætter BR*

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd.

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi læse og høre lyde i ord
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal bygge med klodser. Og så skal vi se om nogen af jer kan læse!
Vis billedet af ordet LEGO Vis billede af Fætter BR	Er der nogen der kan læse hvad der står her? Ja LEGO . I kan læse! Hvor kan man købe LEGO klodser? Hos Fætter BR ? Hvad står der her? Ja!
Børnene bygger tårn, slange og fisk	I skal bygge et tårn, en slange og en fisk Ord er lavet af forskellige lyde. Fx sssut Bygger I noget med sss? fff? æææ? ttt? lll?
Lad evt. børnene bytte rundt og bygge nyt	Nu må I skifte. Anna, du kan bygge en fisk. Noah, du kan bygge...
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem vil fortælle hvad vi har lavet i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 36: Humørcirkel (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med følelser

Målord: *vred, lettet, ked af det*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle om følelser, tanker eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig

Indhold i kufferten: historie om Flopper alene i skoven, stort billede: humørcirkel, talepinde

Dagens aktivitet: _____

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Introducér aktiviteten. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn tage humørcirklen op af kufferten.
3. Vis humørcirklen til børnene og tal om de forskellige følelser Flopper udtrykker i cirklen. Spørg børnene om de engang har prøvet at føle sådan. Stil spørgsmål og udvid børnenes svar. Genfortæl evt. børnenes historier med en klar start, midte og slutning.
4. Snak først om at være *vred*. Spørg børnene om de engang har prøvet at føle sådan. Stil spørgsmål og udvid. Genfortæl evt. børnenes historier med en klar start, midte og slutning.
5. Snak om *lettet*, stil spørgsmål, lad børnene fortælle, genfortæl.
6. Snak om *ked af det*, stil spørgsmål, lad børnene fortælle, genfortæl.
7. Læs historien om Flopper. Og lad børnene på skift dreje ansigtet rundt så det passer med Floppers følelser. Han har også andre følelser som var i fokus i aktivitetsforløb nr. 32.
8. Tal om at historien havde en klar start, midte og slutning.
9. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi tale om ord og fortælle historier
2. I dag skal vi lege med Flopper. Kan I huske ham? Kan I også huske de ord man kan bruge når man skal sige, hvordan man har det? Dem skal vi også tale om i dag, og så skal vi fortælle historier hvor vi bruger sådan nogle ord.
3. Se, her er Flopper. Vi kan se på Floppers ansigt, hvad han føler indeni.
4. Hvordan ser Flopper ud her? Ja, han er *vred* eller *gal*. Det er det samme. Man kan blive *vred* når der er noget der er helt forkert. Har du været *vred*, Bertram? Måske hvis nogen gjorde noget som du synes var irriterende?
5. Hvordan synes I Flopper ser ud her? Jeg synes, han ser *lettet* ud. Man er *lettet* når der er noget, der går godt selv om man troede det ville gå helt galt. Anna, har du været *lettet* engang?
6. Hvordan ser Flopper ud her? Ja, han er *ked af det*. Det er det modsatte af glad. Hvad kunne man fx blive *ked af*, Noah?
7. Nu vil jeg læse en lille historie for jer om Flopper. Læg mærke til hvordan han har det. Nu må I på skift dreje ansigterne i humørcirklen rundt så det passer.
8. Hvad startede historien med? Hvad sluttede historien med? Hvad var der i midten?
9. Hvem vil fortælle om nye ord vi har hørt? Hvad har vi lært om historier?

Aktivitetsforløb 36: Humørcirkel (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvordan tror du at du ville have det hvis du fór vild og ikke kunne finde hjem igen?

Generalisere: Kan du nævne nogle af de ting du kunne blive *lettet* over? Hvor du først har været bange eller *ked af det*, og så bliver det godt igen?

Argumentere: Hvorfor tror du at Flopper var *lettet* over at se sin far igen?

Nemmere:

Give svaret: Flopper var *lettet* over at se sin far igen. Hvad var det Flopper var *lettet* over?

Hjælpes ad: Skal vi sammen nævne nogle af de følelser man kan have?

Begrænse valg: Hvorfor græder Flopper? Er det fordi han er *glad* eller *ked af det*?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvad for nogle ting tror du at Flopper kunne finde på at lave når han bliver voksen?

Generalisere: Hvad for nogle slemme ting er du kommet til at lave?

Argumentere: Tror du at Flopper altid ved når han gør noget forkert? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Vores historie skal have en god start og slutning og så noget i midten. Hvad er det vores historie skal have?

Hjælpes ad: Skal vi prøve at nævne nogle af de ting Flopper laver på sin vej?

Begrænse valg: Hvad kommer først i en historie – starten eller slutningen?

Aktivitetsforløb 36: Humørcirkel (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord der har at gøre med følelser

Målord: *vred, lettet, ked af det*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle om følelser, tanker eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi tale om ord der siger hvordan vi har det
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal tale om følelser
Tal om de følelser Flopper viser i humørcirklen. Lad børnene fortælle om når de har haft disse følelser: vred, lettet, ked af det	Her er Flopper vred . Man kan blive vred når der er noget der er helt forkert eller irriterende. Har du været vred , Bertram? Her er Flopper lettet ... Her er Flopper Ked af det ...
Læs historien om Flopper. Lad børnene dreje humørcirklen	Nu læser jeg om Flopper. Anna må først dreje ansigterne
Tal om historien.	Hvad startede historien med? Hvad sluttede den med? Hvad skete der midt i?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem vil fortælle om nye ord vi har hørt? Hvad har vi lært om historier?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 37: Legetøj (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne

Målord: *BRIO, Barbie*

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Indhold i kufferten: et billede/udprint af byggesæt-logoet BRIO. Et billede/udprint af logoet Barbie. Legetøj: BRIO og Barbiedukker med tilbehør (hvis børnehaven ikke har BRIO/Barbie, bruges andet legetøj med genkendeligt logo); talepinde

Dagens aktivitet:

Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten.
3. Vis billedet af *BRIO*-logoet.
4. Læs ordet langsomt og følg bogstaverne med fingeren. Få nogle af børnene til at gøre det samme.
5. Vis billedet af *Barbie*-logoet.
6. Læs ordet langsomt og følg bogstaverne med fingeren. Få nogle af børnene til at gøre det samme.
7. Tal om den første lyd i *BRIO* og *Barbie*.
8. Lad børnene lege med legetøjet. Tal med børnene om den første lyd i ord der vedrører legen.
9. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal vi læse og tale om lyde.
2. I dag skal vi lege med legetøj. Vi skal se om I kan læse nogle ord, og vi skal lytte efter den første lyd i ord.
3. Er der nogen der kan læse hvad der står her? Ja, *BRIO*. I er gode til at læse.
4. B-R-I-O, står der her. Kan du læse og pege med fingeren samtidig?
5. Se, her er et andet ord. Kan I se at bogstaver også kan se anderledes ud? Anna, kan du læse hvad der står?
6. B-a-r-b-i-e, står der her. Kan du læse og pege med fingeren samtidig?
7. Prøv at lytte og se på mine læber når jeg siger *BRIO* og *Barbie*. Tror I *BRIO* og *Barbie* begynder med samme lyd? Ja. Med bbb-lyden (sig ikke be-lyden).
8. Nu må I lege med *BRIO* eller *Barbie*. Anna, hvad har du fundet til *Barbie*? Øreringe og sko. Er der noget af det der begynder med ø-lyden? Hvad bygger du, Noah? En bil. Kan du høre om den første lyd i bil er den samme som i *BRIO*?
9. Hvem kan fortælle hvad vi har lært om i dag

Aktivitetsforløb 37: Legetøj (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du at du kan læse nogle ord på noget andet legetøj? Hvad for noget legetøj?

Generalisere: Tror du at du kan læse andre ord? Hvilke fx?

Argumentere: Hvorfor tror du at du kan læse ordet når du ikke går i skole?

Nemmere:

Give svaret: Det her er ordet *BRIO*. Hvad er det for et ord?

Hjælpes ad: Skal vi hjælpes ad med at sige bogstaver i *BRIO*? B, R, I, O. Skal vi prøve igen?

Begrænse valg: Står der *Barbie* her, eller står der bil?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Hvad bygger du? Hvilken lyd tror du det starter med?

Generalisere: Kender du andre ord der begynder med bbb-lyden (sig ikke be-lyden)?

Argumentere: *BRIO* og *Barbie* begynder med samme bogstav, B. Hvorfor tror du de gør det?

Nemmere:

Give svaret: Du er ved at give *Barbie* sko på. Sko starter med den her lyd: sss (sig ikke æs). Kan du sige den lyd sko starter med?

Hjælpes ad: Se nogle fine tynde fingre *Barbie* har. Skal vi prøve at sige den første lyd i *finger* sammen? Fff. Og igen: fff.

Begrænse valg: Omar, er du ved at bygge et *tårn*? Starter det med ttt eller fff?

Aktivitetsforløb 37: Legetøj (stikord)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne

Målord: *BRIO, Barbie*

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi prøve at læse og lytte efter lyde i ord
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal lege med legetøj, og I skal prøve at læse. Og så skal vi lytte efter lyde i nogle ord
Spørg om en kan læse BRIO -logo. Læs dernæst langsomt og peg	Hvem kan læse hvad der står her? Ja, B-R-I-O
Spørg om en kan læse Barbie -logo. Læs dernæst langsomt og peg	Hvem kan læse hvad der står her? Ja, B-a-r-b-i-e
Snak om første lyd i BRIO og Barbie	Lyt og se mine læber. BRIO – Barbie . Begynder de med samme lyd? Ja, bbb-lyden (sig ikke be-lyden)
Lad børnene lege med legetøj	Du har fundet øreringe og sko. Er der noget af det der begynder med ø-lyden? Begynder bil med samme lyd som BRIO ?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle hvad vi har lavet i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 38: Historiefortælling (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for tankeprocesser

Målord: *tro, drømme om, fantasere, ønske, forestille sig*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle om følelser, tanker eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig

Indhold i kufferten: figurer eller billeder af Robin Hood og andre superhelte (fx Superman, Pippi Langstrømpe, Batman, Powerpuff Pigerne, Hulk, Kim Possible); talepinde

Dagens aktivitet:

→ Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
 2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn vise hvad der er i kufferten.
 3. Vis Robin Hood til børnene. Fortæl hvorfor du gerne vil være Robin Hood.
 4. Spørg børnene om de *drømmer om* at være superhelte.
 5. Lad nu børnene på skift vælge den superhelt som de helst vil være og lad dem fortælle om superhelten og om hvorfor de netop *drømmer om* at være denne superhelt. Stil spørgsmål og sørg for at komme omkring målordene *tro, drømme om, fantasere, ønske, forestille sig*.
 6. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.
1. ... og i dag skal vi tale om ord og fortælle historier.
 2. Vi skal fx tale om fantasier og drømme. Er der nogen der ved, hvad det vil sige at *fantasere* eller *drømme om* noget? Måske er der nogen af jer der nogle gange *drømmer om* at være en superhelt. Det gør jeg i hvert fald. Se alle de her superhelte. Er der nogen af jer der kan fortælle mig hvad en superhelt er?
 3. Jeg kunne godt *forestille mig* at jeg var Robin Hood. Kender I historien om Robin Hood? Det fortælles at han levede for mange år siden. Han levede i skoven sammen med sine venner, men han røvede kun fra de rige og gav til de fattige. Hvorfor *tror* I han gjorde det? Jeg har nogle gange *drømt* om at være Robin Hood. Så *forestiller* jeg mig at jeg rider på min hest og skyder med bue og pil. *Tror* I at Robin Hood har levet i virkeligheden, eller er han bare fantasi?
 4. Er der nogen af jer der *drømmer om* at være en superhelt?
 5. Bertram, er der en af de her superhelte du kunne *ønske* dig at være? Kan du fortælle om ham/hende? Kan du huske en historie om ham/hende? Hvorfor vil du gerne være lige præcis den superhelt?
 6. Hvem kan fortælle om de ord vi har hørt i dag?

Aktivitetsforløb 38: Historiefortælling (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Hvis nu du var i fare, hvordan *forestiller* du dig så at din superhelt vil redde dig?

Generalisere: *Tror* du der er noget som er ens for alle superhelte?

Argumentere: Hvorfor var det lige den superhelt du valgte?

Nemmere:

Give svaret: Superhelte hjælper mennesker når de er i fare. Hvad tror du superhelte gør?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi sammen kan nævne navnene på nogle superhelte?

Begrænse valg: Ville du *ønske* at du var en superhelt, eller vil du bare være dig selv?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Hvordan ville verden være hvis din superhelt levede i virkeligheden?

Generalisere: Man kan *drømme om* at være en superhelt. Er der andet man kan *drømme om*?

Argumentere: Hvorfor *tror* du at der er nogen der *drømmer om* at være en superhelt?

Nemmere:

Give svaret: Man skal gøre gode ting for andre for at være en superhelt. Hvad skal man gøre for at være en superhelt?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi kan fortælle historien om din superhelt sammen?

Begrænse valg: Lever superhelte i virkeligheden eller kun i eventyr?

Aktivitetsforløb 38: Historiefortælling (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for tankeprocesser

Målord: *tro, drømme om, fantasere, ønske, forestille sig*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle om følelser, tanker eller oplevelser i en historie som er præcis og forståelig

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	... og i dag skal vi fortælle historier om hvad vi tænker på og drømmer om , og så skal vi lære nye ord
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal fx tale om fantasier og drømme
Lad et barn åbne kufferten	Se alle de superhelte. Hvad er en superhelt?
Tag Robin Hood op af kufferten. Fortæl om Robin Hood. Husk at bruge målordene tro, drømme om, fantasere, ønske, forestille sig	Jeg kunne forestille mig at være Robin Hood. Han levede i skoven og stjal fra de rige og gav til de fattige. Hvorfor tror I han gjorde det? Jeg forestiller mig at jeg rider på en hest. Tror I Robin Hood er virkelig eller bare en fantasi?
Lad på skift børnene vælge og fortælle om deres superhelt. Opfordr børnene til at bruge målordene tro, drømme om, fantasere, ønske, forestille sig	Er der nogen af jer der drømmer om at være en superhelt? Bertram, hvem kunne du ønske dig at være? Fortæl!
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle om de ord vi har hørt i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 39: Legetøj (fuldt forløb)

Læringsområde 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne

Målord: *Toys R Us, æske, papir, saks, farver*

Læringsområde 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Indhold i kufferten: Ting: pose eller billede med logoet Toys R Us, en skotøjsæske, en bunke papirark eller en rulle med papir, saks, farver, lommelygte/cykellygte. Til store grupper tages to ting med af hver af tingene; talepinde

Dagens aktivitet:

→ Du kan sige:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn åbne kufferten.
3. Vis billedet af *Toys R Us*-logoet.
4. Læs ordet langsomt og følg bogstaverne med fingeren. Få nogle af børnene til at gøre det samme.
5. Tal med børnene om den første lyd i *Toys R Us*.
6. Vis børnene tingene i kufferten: *æske, papir, saks og farver, og cykellygte*. Benævn ordene, og få børnene til at gætte hvilken ting der begynder med lydene sss, pp, ææ, fff. Bemærk at *cykellygte* starter med lyden sss, selv om det staves med c.
7. Lav en "biograf" sammen med børnene ved at klippe et aflangt hul i de korte sider af æsken nær bunden. Det er til at stikke papir ind. Æsken stilles på den ene af de lange sider, så man kan kigge ind i "biografen". Børnene skal nu tegne tegninger til den "film" de skal lave. Tal med børnene om den første lyd i det de tegner.
8. Tegningerne stikkes ind gennem sprækken der blev klippet. Hvis det er en papirrulle, kan den trækkes igennem. Når filmen skal "køre", lyses ind på lærredet med en lygte.
9. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at synge *Fart på sproget*-sangen.

1. ... og i dag skal tale om ord og lyde.
2. I dag skal lave legetøj selv. Vi skal lave en biograf. Og kan I huske at I har prøvet at læse? Det skal vi igen. Og så skal vi lytte efter den første lyd i ord, som I også har prøvet før.
3. Er der nogen der kan læse hvad der står her? Ja *Toys R Us*. Sikke I kan læse!
4. T-O-Y-S-R-U-S, står der her. Kan du læse og pege med fingeren samtidig?
5. Er der nogen der kan høre hvilken lyd *Toys R Us* starter med? tt-lyden (sig ikke te-lyden).
6. Se, her er en *æske, papir, saks, og farver*. Er der en af de ting der begynder med sss? Ja, *sssaks*. Med pp? Med ææ? Med fff?
7. Man behøver ikke altid at købe legetøj. Man kan også lave det selv. Nu skal vi lave en film. *Æsken* her er vores biograf, men vi mangler filmen. Den skal I lave! Hvad skal den handle om? Måske prinsesser og farlige drager og dyr? Så skal I tegne det der skal ske i filmen, og så viser vi den her i biografen til sidst. Hvad tegner du? En drage! Kan du høre hvilken lyd drage starter med?
8. Nu skal vi se vores film. Hvem fortæller hvad der sker?
9. Hvem kan fortælle hvad vi har lavet i dag? Og hvad har vi lyttet efter?

Aktivitetsforløb 39: Legetøj (læringsstige)

Skriftsprogskoncepter

Sværere:

Forudsige: Tror du at du kunne læse *Toys R Us* hvis bogstaverne havde en anden farve?

Generalisere: Tror du at du kunne læse mange ord som man kan finde i *Toys R Us*?

Argumentere: Hvad er det sværeste ved at læse?

Nemmere:

Give svaret: Se, her står *Toys R Us*. Hvad står der her?

Hjælpes ad: Skal vi sige nogle af bogstaverne sammen?

Begrænse valg: Står der *Toys R Us* eller *Fætter BR*?

Lydlig opmærksomhed

Sværere:

Forudsige: Den første lyd i *saks* er s-lyden (sig ikke æs-lyden). Hvad tror du er den sidste lyd *saksss*?

Generalisere: Kender du andre ord end *papir* der starter med pp-lyden (sig ikke pe-lyden)?

Argumentere: Hvorfor kan det være svært nogle gange at høre lydene i ordene?

Nemmere:

Give svaret: ææ er den første lyd i *æske*. Kan du sige den første lyd i *æske*?

Hjælpes ad: Skal vi sige den første lyd i *saks* sammen? sss saks, sss (sig ikke æs)

Begrænse valg: er fff (sig ikke æf) den første lyd i *farver* eller i *papir*?

Aktivitetsforløb 39: Legetøj (stikord)

Læringsdomæne 1: skriftsprogskoncepter

Læringsmål 1: at kunne genkende nogle ord der ses hyppigt i omgivelserne

Målord: *Toys R Us, æske, papir, saks, farver*

Læringsdomæne 2: lydlig opmærksomhed

Læringsmål 2: at kunne finde og sige et ord der begynder med en bestemt lyd

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi læse og høre lyde i ord
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal lave legetøj selv. Og I skal prøve at læse og finde lyde i ord. Kan I huske I har gjort det før?
Spørg om én kan læse Toys R Us -logo. Læs dernæst langsomt og peg	Hvem kan læse hvad der står her? Ja, T-O-Y-S-R-U-S
Snak om den første lyd i Toys R Us	Hvem kan høre hvilken lyd Toys R Us starter med?
Vis æske, papir, saks og farver	Er der en af de her ting der begynder med ææ? Med pp? Med sss? Med fff?
Lav en biograf af æsken. Børnene tegner filmen. Snak med børnene om den første lyd i ordene	Man behøver ikke at købe legetøj. Man kan lave det selv. Vi laver en biograf. I laver filmen. Om prinsesser og drager, måske? Tegner du en prinsesse? Kan du høre den første lyd i prinsesse?
Stik papir gennem sprække, lys med lygte	Nu skal vi se vores film. Hvem fortæller hvad der sker?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem kan fortælle hvad vi har lavet i dag?

EGNE NOTER

Aktivitetsforløb 40: Fortællebold (fuldt forløb)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for tankeprocesser

Målord: *forstå, være stolt, huske*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle om følelser, tanker og oplevelser i en historie som er præcis og forståelig

Indhold i kufferten: en bold, talepinde

Dagens aktivitet:

1. Syng *Fart på sproget*-sangen.
2. Sid i en rundkreds. Hvert barn har sin talepind. Når et barn har sagt noget, sættes talepinden i en spand midt på gulvet. Introducér aktiviteten. Lad et barn åbne kufferten.
3. Introducér de tre målord: *forstå, være stolt* og *huske*.
4. Spil fortællebold. Start med selv at fortælle om noget du var *stolt af*, noget du *forstod/ikke forstod*, eller kunne *huske*. Brug forslaget til højre eller brug din egen historie.
5. Kast bolden videre, og bed et barn om at fortælle. Hvis barnet ikke griber, skal alle børnene hurtigt kravle ud til væggen og tilbage. Brug målordene *forstå, huske, og være stolt*, når det er muligt
6. Hjælp børnene med at opsummere det vigtigste de har lært, og afslut dagens aktivitet ved at syng *Fart på sproget*-sangen.

➤ Du kan sige:

1. ... og i dag skal tale om ord og historier.
2. Vi skal lege fortællebold, hvor den der har bolden må sige noget. MEN, hvis man taber bolden i stedet for at gribe, så skal alle sammen kravle HURTIGT ud til væggen og tilbage igen. *Forstår I det?* Nu skal vi tale om tre ord for hvordan vi tænker inde i vores hoved.
3. Når man *forstår* noget, så ved man hvad de andre tænker, og hvad de mener. Hvis man ikke *forstår*, så ved man ikke hvad de andre mener. Når man er *stolt*, er man glad for noget man har gjort. Man synes man har gjort det godt. Man kan også *være stolt* over noget godt som andre har gjort – nogen man kender. Når man *husker* noget, så kan man tænke på noget der er sket. Man kan *huske* hvad der skete i går. Eller hvad man fik i fødselsdagsgave. Det modsatte er at glemme.
4. Jeg kender en pige der hedder Ida, og der var noget hun ikke kunne *forstå* i en sang som jeg sang. Den om Æblemand kom indenfor. Der synger man: "Har du nogle æbler med til mig i dag?" Men Ida troede at man synger: "Har du nogle æbler med til mig, Ida". Sjovt, ikke?
5. Så er det Noah, kan du gribe? HOV! Du tabte den. SKYND jer alle sammen at kravle ud til væggen og tilbage igen. Hold da op, hvor kan I kravle hurtigt! Er I ikke *stolte* over hvor hurtigt I kan kravle? Noah, kan du fortælle om noget du er *stolt* over?
6. Hvem kan fortælle om de ord vi har hørt om i dag?

Aktivitetsforløb 40: Fortællebold (læringsstige)

Ordforråd

Sværere:

Forudsige: Tror du at voksne *forstår* alt? Hvorfor (ikke)?

Generalisere: Man kan være *stolt* af mange ting. Kan du nævne nogle ting man kan være *stolt* af?

Argumentere: Er det en god ting at være *stolt* over noget man har gjort? Hvorfor?

Nemmere:

Give svaret: Man er *stolt* når man er glad for noget man har gjort? Hvornår er man *stolt*?

Hjælpes ad: Skal vi se om vi kan *huske* hvad vi lavede i børnehaven i går/sidste gang?

Begrænse valg: Hvad er det modsatte af *huske*? Er det glemme, eller er det tænke?

Narrative kompetencer

Sværere:

Forudsige: Tror du at du kan *huske* alting du har lavet i børnehaven i dag om 10 dage?

Generalisere: Er du *stolt* af noget som din mor eller far har gjort? Hvad?

Argumentere: Hvorfor tror du børn ikke altid kan *forstå* hvad voksne mener?

Nemmere:

Give svaret: I går lavede vi (fx kastanjemænd). Kan du *huske* hvad vi lavede i går?

Hjælpes ad: Prøv at lukke øjnene. Skal vi hjælpes ad med at *huske* hvad for noget tøj Anna har på? Kan du *huske* det? Ikke kigge!

Begrænse valg: Noah har fortalt noget han var *stolt* af. Var han så glad for det eller ked af det?

Aktivitetsforløb 40: Fortællebold (stikord)

Læringsområde 1: ordforråd

Læringsmål 1: at forstå og bruge nye ord for tankeprocesser

Målord: *forstå, være stolt, huske*

Læringsområde 2: narrative kompetencer

Læringsmål 2: at kunne fortælle om følelser, tanker og oplevelser i en historie som er præcis og forståelig

Aktivitet: _____ →	Du kan sige:
Syng <i>Fart på sproget</i> -sangen	I dag skal vi fortælle og bruge nye ord
Rundkreds. Talepinde. Introducér aktivitet. Kuffert	Vi skal kaste med bold. Den der har bolden, må fortælle om noget han tænker eller husker . Hvis én ikke griber, skal alle kravle hurtigt ud til væggen
Forklar målord	<p>Forstå: Man ved hvad de andre tænker</p> <p>Være stolt: Man er glad for noget man har gjort, eller noget én man kender har gjort</p> <p>Huske: Man kan tænke på noget der er sket. Hvad der skete i går, en fødselsdagsgave</p>
Spil fortællebold. Start med selv at fortælle. Brug forslag eller egen historie	En der hedder Ida, kunne ikke forstå sangen: "Har du nogle æbler med til mig, Ida?"
Kast bolden videre til næste barn	Grib, Noah! HOV du tabte den. SKYND jer alle sammen at kravle ud til væggen. Vil du fortælle om noget du kan huske eller er stolt over ?
Opsummér og slut med <i>Fart på sproget</i> -sangen	Hvem vil fortælle om nye ord vi har hørt?

